

»KUPUJMO SLOVENSKO«

Kjerkoli se pojavi poziv h kupovanju domačega blaga, ne pušča nikogar ravnodušnega. Sproži takojšnjo polarizacijo mnenj. Vendar bi težko trdili, da je zato kontroverzen. Morda so reakcije tiste, ki so kontroverzne.

»Kot ekonomist nimam problemov – imam jih kot Slovenec,« so besede Aleksandra Bajta, ki nadaljuje: »Sem za odprto, prosto gospodarstvo, vendar v prehodnem obdobju za zaščito, ki naj se postopoma zmanjšuje. Slovensko gospodarstvo bo slovensko, če bo kapital slovenski, podjetništvo slovensko, lastnina slovenska, če bodo torej kvalitetni faktorji v slovenskih rokah. To, da so Slovenci delavci in da so Slovenci kmetje, gospodarstva še ne napravi slovenskega.«

Guru menedžmenta Peter Drucker z navdušenjem govori o »vesternizaciji« sveta, o pohodu enega načina življenja, enega načina gospodarjenja v drugačne kulturne in socialne vzorce. Pri tem nič ne omenja ameriške izkušnje iz časa osvobajanja izpod angleške politične in gospodarske nadvlade, trajala je od leta 1791 do 1830, ki jih je zaznamoval Alexander Hamilton s svojim poročilom o ameriški industriji. V današnji govorici bi njegovo vsebino označevali z oporo na lastne sile ali celo kot »kupujte naše blago«. Danes poleg uglednega Druckerja beremo tudi Roberta Reicha, ki napoveduje, da do konca tega stoletja ne bomo več poznali nacionalnih produktov ali tehnologij, nacionalnih korporacij in nacionalnih industrij. Znotraj nacionalnih meja bodo ostali samo ljudje.

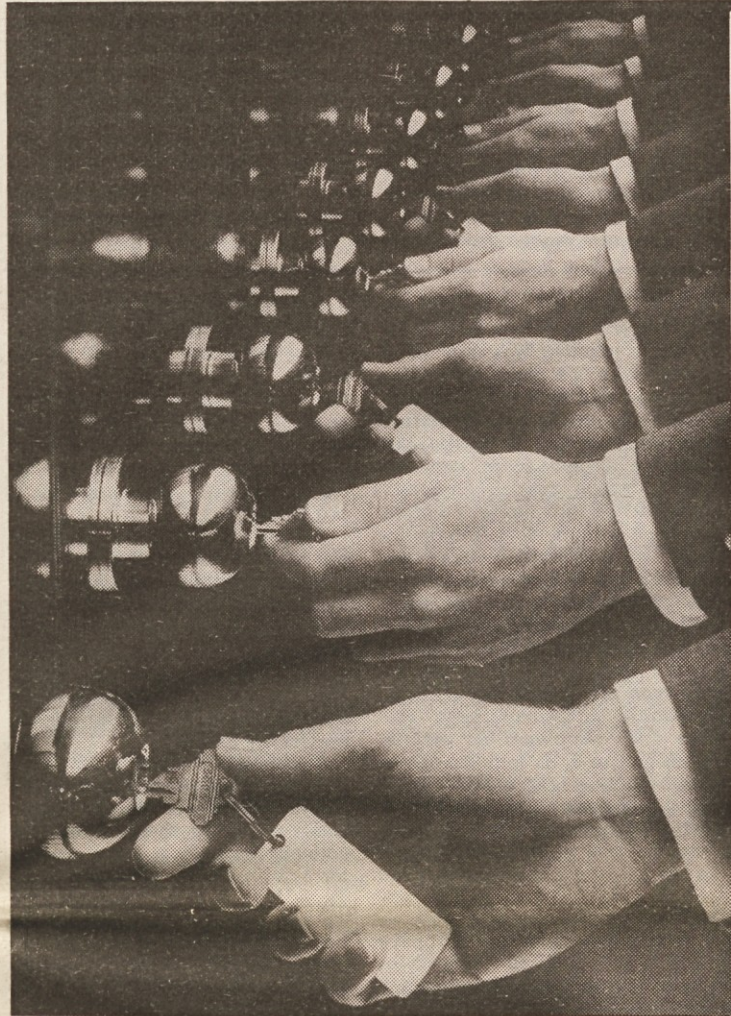
Razprava o temi »kupujmo slovensko« je hkrati razprava o slovenski transformaciji. Prav o tem govorijo Bajtove besede. Toda o transformaciji govori tudi Drucker in Reich. Zato je to razprava tudi o tem, kako zapolniti vrzel skoraj štirih desetletij priprav evropskih gospodarstev za obvladovanje evropskega notranjega trga in prav tako dolgo trajajočega varstva znotraj jugoslovanskega trga. In kje lahko iščemo skupno točko? V tem, da vsi trije sporočajo, da postaja ključna naloga (nacionalnih) držav ukvarjanje s centrifugalnimi silami globalne ekonomije, ki povezuje in razdružuje ljudi, ki še bolj nagrajuje ene skupine ljudi in še bolj siromaši druge. Za tem pa se ne skriva nič drugega kot svarilo pred procesi podrejanja delovanja družbe delovanju tržnega mehanizma, vključno s podrejanjem obstoječih kulturno-socialnih prvin.

»Kupujmo slovensko« je tudi poziv k obnavljanju zaupanja v lastne proizvodne dejavnike. Vlastno delo in znanje. Ideološki pogrom proti preteklosti ima neideološko posledico – domači trg prepušča tujcem. Absurdnost!

Tako piše Neven Borak, mi pa že mesec dni na 7. strani objavljamo vse daljši seznam podjetij, ki podpirajo akcijo.

O zamrznitvi, »zamrznitvi« in političnih spletkah okoli trmoglavega vtikanja napačnega ključa v napačno ključavnico pišemo na 2. in 4. strani DE.

DRNOVŠKOVA NOVA UČNA URA DEVETNAJSTI POSKUS ISKANJA NAPAČNEGA KLJUČA

DE, **14⁰⁰**
sreda

Trpežnost
jugofaktorjev

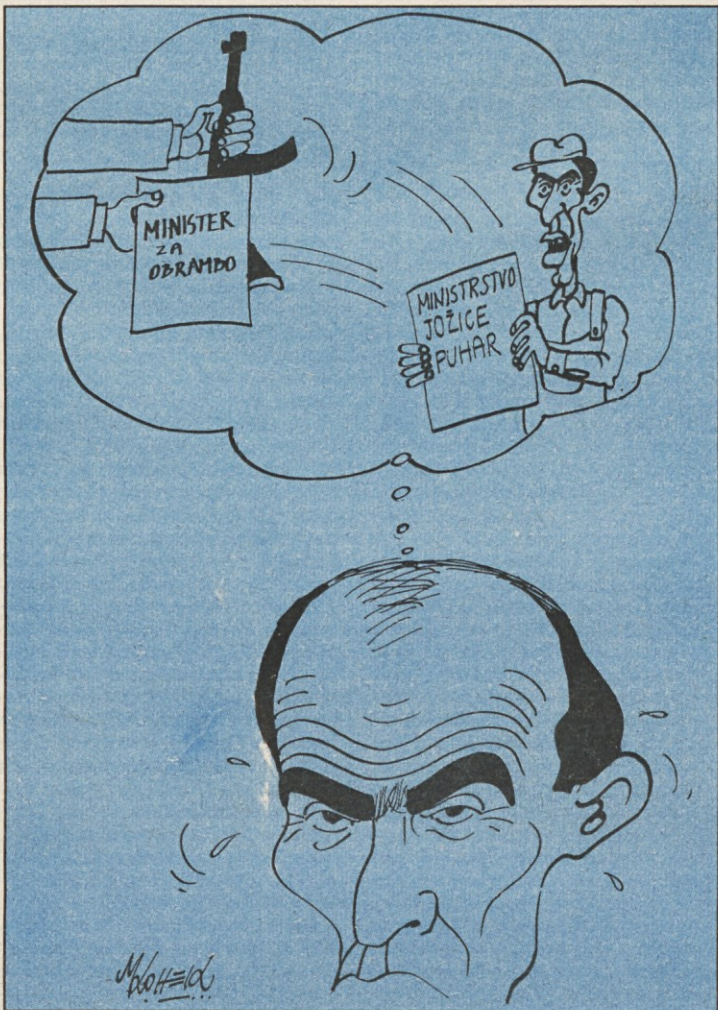
Osemnajst neuspešnih poskusov administrativnega urejanja plač, ki smo jih nesrečno preživeli Slovenci, naših modrih oblastnikov pač ni izučilo. Dušan Semolič temu pravi »ciklična pomladanska neustavljiva sla po administrativnem zniževanju plač popada naše vlade...«

Tudi Drnovškovo, čeprav se je s takšno neumnostjo enkrat že opekla. O škodi, ki bi jo tak poseg spet povzročil, pišemo na 4. strani DE. Dodajmo le, da se v uvodniku na 2. strani te številke nismo zmotili. Na tiskovni konferenci ZSSS, ki se je končala pred kratkim, smo namreč Drnovškovo logiko že slišali iz novinarskih ust: Ali vlada res predlaga zamrznitev? Ali ne gre le za sankcioniranje kolektivnih pogodb? Za zbiranje sredstev za nova delovna mesta?

Figo! Gre za administrativno igrakanje s plačami, kar bo spet podrlo sistem plačne politike, za katerega se s takšno muko zavzemajo sindikati. Gre tudi za prelivanje že tako pičlih sredstev, namenjenih notranjim odkupom, v nenasitno državno malho. Gre... Pa kaj bi ponavljali staro lajno o vseh negativnih učinkih, ki smo jim nedolgo tega kratko in jedrnatorekli »jugofaktorji«.

In poskusi zanje okriviti sindikate so tako prozorni in sprevrženi, da ne zaslužijo besed.

POLITIKI PIJEJO ZASTONJ

Bi državljani sprejeli tudi protiposlanski in protivladni tolar, kot so jih topoumno pogoltnili že toliko?

Stran 3

LEK JE OLASTNINJEN

Privatizacija po slovensko

Vsi Slovenci le niso ovce, ki bi se pustile striči vsakemu bizgecu. Pomagali so olastniti LEK in mu s tem omogočili nadaljnje tržno obnašanje brez tujcev in državnih koritnikov.

Stran 15

skei

Stran 5

SE POSTAVLJA NA LASTNE NOGE

In se hkrati pritožuje, da ga vlada sili v stavko.

Piše: Ciril Brajer

Drnovškova nova učna ura

Ko smo se prejšnji teden srečali z gosti iz makedonskih sindikatov, je bilo kljub nekaterim razlikam moč potegniti tudi marsikatero zanimivo vzporednico. Človek Makedoncem res lahko zavida, da so se uspeli obraniti pred vojsko kot prednostno politično temo (in porabnikom), ko pa pogovor že pride do politike in strankarskega življenja, so podobnosti velike.

UMAZANE IGRE V BOJU ZA OBLAST NA ROVAŠ RAZVOJNIH VIZIJ IN GOSPODARSKEGA TER SOCIALNEGA RAZCVETA!

Eno od takšnih igravic smo imeli v domačih logih pravkar priložnost okušati. Poučno, pravi šolski primer! Učni pripomoček je bil začuda visokostni minister za obrambo Janez Janša.

Toliko časa je drezal, da ga je njegov soimenjak in učitelj Drnovšek vendarle s palčko po prstih. Kot prevejan politični lisjak je gromovniškega soldata vsaj za nekaj časa dal klečat v kot.

Vzgojna metoda je enostavna – pustimo pobalinička grmeti, kako nujno je prav to in samo to, kar se zdi njemu prav, in če tega ne bo, bo cel hudič! Ko ta svoj prav in grožnje razglašajo vesoljnemu svetu, mu tega seveda ne daš. Učitelj mora kajpak točno vedeti, da se bo učenček ustrašil in v želji obdržati tisto, kar že ima, svojih groženj niti slučajno ne bo uresničil. Ostal bo v razredu in pridno poslušal, ker je zunaj na hodniku pač hladno, temno in čudne nevarnosti prežijo na izločenega osamljenca.

Šolarčka, utišana, osramočenega in ponižanega, ima vzgojitelj v prsti.

Zdaj je Janez Drnovšek zazvonil k novi učni uri in predvsem Združena lista socialdemokratov bo morala zelo paziti, da ne bo padla v preizkušeno past.

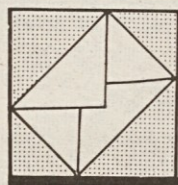
Logika bo namreč ista! Pri prejšnji idiotsko brezplodni zamrznitvi plač se je namreč ujela na limanec in jo zaradi obstanka v vladni koaliciji celo podprla. Ne ravno z navdušenjem, toda...

S tem je svojo volilno bazo hudo razjezila in potem njej in sebi glasno obljubila, da je pri morebitnih vnočnih poskusih administrativnega urejanja plač ne bo več zraven. Verjetno je bila prepričana, da zaradi beba-vosti takšnih posegov in verbalnega zaklinjanja partnerjev na pripravljenost sklepanja socialnega sporazuma ter spoštovanja kolektivnega dogovarjanja sploh ne bo potrebe, da svojo načelnost dokazuje.

Prav Združena lista je bila tudi najglasnejša v opominjanju in spominjanju Janeza Janše, da je pogoltnil svojo javno izrečeno besedo! Kaj jo torej čaka, če bo prvi minister zatrmoglavil z zamrznitvijo plač?

Le kaj?! Samo dve možnosti! Ali krene v kot po stopinjah okrcanega Janezka in kot on izgubi hrbtenico ali pa se drži svoje besede in zamrznitve ne podpre – za ceno izstopa iz koalicije. Pri tem ne bo prav nič pomembno, kakšen izraz bodo za zamrznitev potuhtali in v kakšna cesarjeva nova oblačila bodo njeno nedvoumno vsebino poskušali odeti. Da vlada ne bo prišla na dan s pošteno besedo »zamrznitev«, je menda vsem jasno?!

Aha, sindikati in makedonske paralele. Po zgoraj razčlenjeni učni metodi bi dal makedonskim sindikatom kar prav, ker so se odločno distancirali od strank.

PREJELI SMO

Javna izjava o zaskrbljujočem materialnem položaju zaposlenih na obeh Univerzah

Tudi materialni položaj zaposlenih na obeh Univerzah (najvišjih znanstveno-izobraževalnih ustanovah v Sloveniji) je že vrsto let slab, nova bruto izhodiščna plača v negospodarstvu – 27.560 tolarjev – (aneksa k splošni kolektivni pogodbi za negospodarske dejavnosti, ki to plačo določa, ni podpisal SVIZ) pa ga, upoštevajoč tudi novi progresivni davčni primer prav malo izboljšuje.

Taka izhodiščna plača je še vedno nesprejemljiva, in sicer ne samo zato, ker še vedno krepko zaostaja za rasto cen in življenjskih stroškov (od uveljavitve 26.000 tolarjev kot izhodiščne plače 1. junija 1993 so se cene povečale za dobrih 15 odstotkov, življenjski stroški pa še nekaj več, nova izhodiščna plača pa to zaostajanje večini zaposlenih zmanjšuje samo za petih 6 odstotkov, in še to le za nekaj mesecev), ampak tudi zato, ker zaposleni na Univerzah že desetletja niso bili ustrezno in z drugimi enako zahtevnimi poklici primerljivo plačani za svoje delo. V predlogu zakona o razmerjih plač v javnih zavodih in državnih organih napovedani popravki plačilnih faktorjev naj bi veljali le za nekatere poklice in po odločitvi članov Državnega zbora puščajo v posebnem privilegiranem položaju vrh državne uprave, zakonodaje in sodstva.

Nepriemerne plače seveda hudo načenjajo delovanje (uporaba pridelnika uspešno bi bila popolnoma neustrezna) tako zahtevnega področja, kot je univerza, nevarno zmanjšuje motivacijo za izobraževalno (prizadeto je delo študentov) in znanstveno delo univerzitetnih delavcev, pa tudi delovno motivacijo administrativnih in drugih delavcev (tudi oni so del univerze), posledica pa je popolnoma razumljiva skrb za dodatno zaslužek in pri najboljših iskanih boljših možnostih (in tudi ustreznega statusa) v tujini.

Enako nezavidljiv položaj je pri materialnih stroških. Ti na marsikateri fakulteti, ki nima dodatnih virov financiranja (to velja zlasti za humanistične in družboslovne fakultete), ne zadoščajo niti za najnujnejše delovanje. Naj samo za primer navedemo stanje na nacionalno tako pomembnem oddelku, kot je Oddelka za slovan-ske jezike in književnosti na Filozofski fakulteti v Ljubljani: od dodeljenih 120.000 tolarjev na mesec jih 42.000 porabi 10 demonstratorjev (asistentov je pač premalo za kolikor toliko znošno delo študenti). 40–70.000 tolarjev

znesejo računi za telefon in kse-roksiranje študijskih gradiv, za kaj lahko ostali denar porabijo zaposleni, naj si odgovorijo bralci sami. Obiskov tujih profesorjev je vedno manj, različne oblike izpolnjevanja v tujini so vedno težje dosegljive, vedno redkeje strokovne ekskurzije, načrtovane v študijskih programih, pa si študentje v glavnem plačujejo sami. Da ne omenjamo, da ni dovolj denarja tudi za nujno tujo strokovno literaturo (knjižnicam so sicer namenjena posebna, vendar tudi nezadostna sredstva), izobraževalno in raziskovalno opremo, posodobitev prostorov itd. itd. Za nameček pa je treba posebej poudariti, da 506 študentov slovenistov počuje samo 10 učiteljev, od katerih se jih bo v naslednjih treh letih upokojilo 7.

Najhuše pa je, da so zaposleni na univerzi kar naprej in ponovno prepuščeni na milost in nemilost nepopustljivim zagovornikom tiste nevarne miselnosti, po kateri je znanje zgolj »poraba« in gospodarstvu le v breme (lahko se samo zaskrbljeno sprašujemo, kakšno gospodarstvo na pragu tretjega tisočletja naša vlada sploh podpira) – miselnosti, ki vedno znova pozablja, da je v vsak materialni in duhovni izdelek vtkano znanje, ki ga ustvarjajo pedagoški in znanstveni delavci na obeh Univerzah, po znanstvenih inštitutih, učitelji po šolah. Proračunska sredstva, namenjena Ministrstvu za šolstvo in šport, naj bi se letos sicer res povečala za 10,8 odstotka (samo za visoko šolstvo 12,4 odstotka), vendar to pomeni glede na lansko inflacijo realno znižanje. Pri tem je treba opozoriti, da je v letošnjem proračunu za družbene dejavnosti vkalkuliranih le 11 mesečnih plač (napovedan je namreč računovodski zamik nakazil dvajsete plače za nekaj dni), za povrh pa je sprejemanje proračuna iz nerazumljivih in tudi posem nesprejemljivih razlogov preloženo šele na majsko zasedanje državnega zbora.

Zato zahtevamo, da vlada in parlament končno spoznata skrajno resnost položaja v visokem šolstvu in da skupaj z Univerzama in sindikati pospešita iskanje rešitev, ki bodo preprečile popolno marginalizacijo znanja na Slovenskem.

Neodvisni sindikat delavcev Univerze v Ljubljani, predsednik dr. Tomaž Sajovic
Sindikati vzgoje, izobraževanja in znanosti Slovenije, predsedujoči Janez Stergar, prof.

Izjava za javnost

O slovenskem morju in razmejitvi v Istri

Presenečeni smo, da se ob razpravljanju o razmejitvi v Istri venomer pojavljajo predvsem le mednarodnopravni vidiki mejitve, ki jih po svoje razlaga naš mejaš: ob obliki obale in morja, ki ga ima od zahodne Istre do Konavlj, skuša Sloveniji prirediti njeno več kot tisočletje odprto okno v svet. Dober mejaš tega ne dela in se tudi zaveda, da je meja

Na čigavi strani je Erčulj?

De, št. 8, 24. 2. 1994

Menim, da je odgovor na to vprašanje dal sam v svojem odgovoru. Koliko pokončne drže je bilo potrebno za obstoj njegovega sindikata? Nič, vsaj dokler bo delal tako kot do sedaj, pa če ima kaj članov ali ne. Da je še vedno toliko priznan v Litostroju, so za sluge čisto druge in ne v njegovega sindikalnem delu. Sam pozna Kolektivno pogodbo podjetij Koncerna Litostroja in poglavje o pogojih za delovanje sindikatov ter 185. člen. Zakaj se določila tega člena ne upoštevajo v njegovem primeru, ne vem; on to gotovo ve.

Nekaj stavkov v njegovem pisanju mi je povsem nerazumljivih. Verjetno se je poigral z njim »tiskarski skrat« ali pa je bil gospod Erčulj pri pisanju v tistem svojem značilnem stanju, po katerem je poznan v Litostroju.

V pisanju je mnogo grdih besed

na morju samo del več kot 550 km dolge meje med Hrvaško in Slovenijo, ki je poleg tega tudi rečna in kopenska. Ta meja naj bi bila vsa prijateljska in stičišče vestranskega, tudi naravovarstvenega sodelovanja. Slovenija kot suverena država mora varovati svojo naravno osnovo življenja, katere del je tudi morje, z vidika pravnega varstva morja in pomorskega gospodarstva, enako pa z vidika varovanja naravnih virov, znamenitosti, avtohtonega življa in znanstvenih potreb. To so tudi njene mednarodne obveznosti po konvencijah OZN in drugih ureditvah (EU, UNESCO, OECD). Dosedanje naravovarstveno stičišče dveh skupnosti na mejnih rekah opozarja, da je težko usklajevati različno zakonodajo, dejavnosti in interese pri preprečevanju pritiskov prometa, množičnega turizma in prenašanja onesnaženosti preko meja ter seveda očitnih političnih ozadij. Oba mejaša se morata zavedati, da se z odpiranjem znotraj Evropske unije in njenim širjenjem enormno povečuje prometni park (po ocenah EU od 70 na 200 mln enot do leta 1999). Slovensko ozemlje je tranzitno v podalpskih, čezalpskih in pomorskih smerih, zato moramo vztrajati pri stvarnem varovanju okolja v svoje dobro in dobro vseh svojih sosedov.

Ob mednarodnem dnevu človekovega okolja smo 5. junija 1993 v Kopru posebej opozorili na nujnost zaščite morja in potrebne varstvene dejavnosti ter na podpis oziroma ratifikacijo mednarodnih konvencij, ki to uokvirjajo. Ti dokumenti so argumenti! Odmeva ni bilo!

Dragonja je samo v majhnem delu mejna reka. To je slovenski naravni spomenik geomorfološke, hidrološke in zoološke vrednosti! Izvir Dragonje in pritokov so

na račun sindikata SKEI, kakršnih sem navajen še iz prejšnjih objav v časnikih (tudi DE). Na nobeno pisanje do sedaj nisem odgovarjal, saj se mi zdi neprimeren razgovor preko časopisov. Takšnih reakcij s strani Erčulja sem viden, saj pospremimo na pot vsako akcijo, ki jo spelje SKEI v okviru Koncerna Litostroja. Ob stavi v Tovarni ulitkov gospod Erčulj ni podprl svojih članov (menda jih je le osem), ki so vztrajali v stavki dva tedna. Tudi tu je odgovor na vprašanje v naslovu.

Na koncu bi še omenil, da Jože ali Jožef (ne vem, kako je prav) pride k meni na kakšen klepet, če je v pravem stanju, in takrat med nama ni večjih razlik o tem, kaj je delo sindikata in kje je krivec za stanje v Litostroju.

Le še pojasnilo gospodu Branku Weizlerju, ki ga osebno ne poznam. SKEI je zahteval, naj imajo prednost pri zaposlitvi državljanov Slovenije pred delavci z začasnimi delovnimi dovoljenji. V TU je ravno obratno. Delajo delavci z začasnimi dovoljenji, državljani (tudi Slovenci) pa so na čakalju.

Zakaj tako, verjetno ni potrebno pojasnjevati.

Marjan Pirč, predsednik SKEI Koncerna Litostroja

v flišnem gričevju severne Istre. Je edina prava slovenska reka, ki teče v jadransko morje. V njej je bogata in zelo različna vodna favna od sladkovodne, brakične (mešane sladke in slane) do morske; nekaj redkih vrst je samo tu v Sloveniji! To je izrazito raziskovalno, študijsko in demonstracijsko območje.

Ob ustju Dragonje so Sečoveljske soline s halofitno floro in vegetacijo edino nahajališče vrste *Hyacinthus romanus* v Sloveniji, gnezdišče in stanišče za mnoge ptice, med temi beločelga deževnika, sicer pa edinstven biotop. Vsi vemo, da je to območje ogroženo in zahteva posebno skrbno urejanje okolja.

In končno Piranski zaliv. To je naše najboljšje morje, različno od Koprškega zaliva. Morje ni samo voda: važna je njegova lastnost vodnega biotopa z vsem življenjem ter živo in neživo podlago v dnu. Tu se lahko razvija marikultura. Ne sme biti obmejni poligon. Pri tem je odgovornost obeh držav popolna, ker gre za naravo in znanost. Mi imamo Morsko biološko postajo v Piranu, tj. del biološkega inštituta Univerze v Ljubljani, deluje od 1969 in se ponaša tudi s pomembnimi znanstvenimi in izobraževalnimi dosežki. Sodelujejo tudi druge znanstvene ustanove, domače in mednarodne (UNEP, FAO, IAEA, IOC).

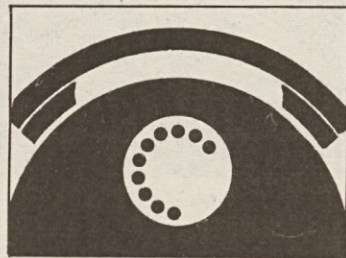
Še en naravni zakon mora upoštevati zakonodaja: Dragonja s Sečoveljskimi solinami in Piranski zaliv so naravna celota, enota zaščitenega sistema, ki ga ni mogoče deliti.

Za Slovensko ekološko gibanje Karel Lipič, dipl. ing.

Za svet za proučevanje in varstvo okolja pri SAZU dr. Avguštin Lah, dipl. geogr.

časopis slovenskih delavcev

Nanj se resda lahko naročite tudi pisno, toda zakaj bi se trudili: pokličite (061) 321-255

in poskrbeli bomo, da boste dobili časopis, brez katerega je vaše delo v (kateremkoli) sindikatu vsaj težje, če že ne nemogoče

časopis slovenskih delavcev

Stvar je jasna. To je moj časopis. Zato ga naročam na naslov:

Primek in ime: _____

Naziv podjetja ali ustanove: _____

Naslov: _____

Podpis naročnika: _____

Slovenska uniformirana policija:

Ali posebnosti odpraviti ali nadgraditi?

Verjetno bo tudi prihodnost potrdila našo domnevo, da ima slovenska uniformirana policija nekatere posebnosti, ki so jo ločile in jo še ločijo od podobnih organizacij v tujini. Zato si jih velja na kratko ogledati, potem pa izreči mnenje o umestnosti takih posebnosti za sedanji in prihodnji čas.

1. Pri nas je bila milica in je uniformirana policija edina sila notranje varnosti, ki nosi uniformo. Na Zahodu je drugače in tudi socialistični Vzhod je poznal več vrst uniformiranih služb, včevši tiste, ki so pomenile izvršilno moč tajne policije. Pomembno se mi zdi povedati, da so doživele poraz zamisli o vzpostavitvi lokalne policije, kot je bilo prvotno predvideno v zakonu o lokalni samoupravi.

2. Kadetska šola za miličnike in njen dijaški dom sta bili verifikirani pomladi leta 1984. Tako je ta šola po vsebini postala enakovredna drugim popolnim srednjim šolam in ne le po zakonu, kot je za tovrstne šole v Tacnu veljalo od leta 1965 dalje. Kadetnica nikoli ni živela in delovala zaprto, kot nekakšen geto. Nastala je

v času, ko je bil v Sloveniji slab dotok kadrov v milico, ko so organi za notranje zadeve doživljali prevrednotenje svojega mesta v družbi (brionski plenum) in ko so večji del milice povezali z občinskimi skupščinami, da omenim le del tedanjih razmer. Šola je v celoti potrdila svoj obstoj. Deležna je bila tudi znanstvene raziskave, ki so jo opravili sodelavci Inštituta za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani in je pomenila napotek za dopolnitve in spremembe v vsebini ter oblikah delovanja šole.

Vprašanje o smiselnosti njenega nadaljnega obstoja je razmeroma novo. Največkrat sem ga slišal po letu 1990. Povedal in zapisal sem domnevo: ali je naključje, da bi jo odpravili prav v času, ko so tekle priprave in sama vzpostavitve povsem ideološko opredeljene šole tri kilometre južneje od kadetnice?

Prejšnja leta je kadetski način šolanja dopolnjevalo izobraževanje mladeničev in mladenk, ki so prej končali nepopolno ali popolno srednjo šolo ter uredili vojaško obveznost. To je imelo večinoma ugodne posledice. Danes bi jih lahko vsaj deloma nadomestili pomožni policisti, ki bi se želeli redno zaposliti v policiji, ko odslužijo vojaški rok. Verjamem, da prihajajo časi, ko bo terenski poli-

cist imel višješolsko diplomu. Taki primeri so že bili, a so fantje napredovali v starešine. Zanimivo je, da je to predvidel že pravilnik o osebnih dohodkih v organih za notranje zadeve iz leta 1985!

3. Povezovanje naše milice z lokalnimi skupnostmi se je začelo po letu 1952. Široko vsebino je dobilo čez 15 let. Večji del te službe se je povezal z občinskimi skupščinami v več plateg, na primer organizacijski (občina je bila hkrati območje postaje milice), denarni (občine so skrbale za delno financiranje enot) itd. Odborniki so začeli obravnavati vprašanja, ki jih drugod poznajo skoraj izključno v državnem parlamentu. Ne bom uporabil oguljenih besed cost/benefit, marveč domače besede: zastopniki so pričakovali, da bodo za odobrena denarna sredstva dobili ustrezno varnost. Taka praksa je pri nas stara četrto stoletja in je znana tudi v republiki skupščini. O tem pričajo zapiski, zato se mi zdijo malo čudne pisarije o tem, da se je razpravljanje o sredstvih za policijo pri nas začelo šele z menjavo oblasti. Kakšna zmota!

Ali pa kaj drugega? Prav občinska sredstva so bistveno prispevala k izboljšanju tehnične opremljenosti, stanovanjskih razmer in delovnih pogojev za milico. Navedel bom le primera, ki se

tičeta občinske skupščine Ljubljana Center. V njej in v mestni skupščini so več let tekale razprave o zagotovitvi denarja za novo poslopje na Trdinovi ulici št. 10, kjer sta od leta 1972 dve enoti milice. Skoraj hkrati pa so odborniki dvignili roke in odobrili denar za nabavo UHF radijskih postaj za milico; te so bile tedaj edine v Sloveniji.

4. Slovenska milica je leta 1976 uradno uvedla povezavo med najmojšo lokalno enoto in lastno organizirano. Vsaka krajevna skupnost je bila hkrati območje varnostnega okolišja in tam je skrbel za varnost en miličnik ali celo več. Če se ne motim, je bila to evropska posebnost, uveljavljena predvsem v Sloveniji. Po taki povezovanosti se bo državljaniom verjetno še tožilo, saj je znano, da jo nekateri razlagajo za »boljševiško ostalino«.

O vseh teh posebnostih naše uniformirane policije se mi zdi umestno pisati danes, ko se pripravljajo nov zakon o notranjih zadevah. Seveda ni šlo tudi brez slabih strani, vendar so po moji oceni le-te manj pomembne od dobrih strani teh posebnosti. Nujne bodo temeljite razčlenbe prehojenega in šele na tej podlagi se bo moč odločiti za potrebne spremembe ali dopolnitve uveljavljenega.

Pavle Čelik

časopis slovenskih delavcev

Delavska enotnost je bila ustanovljena 20. novembra 1942 • DE – glasilo Svobodnih sindikatov Slovenije • Izdaja ČZP Enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, poštni predal 479 • Direktor in glavni urednik: Marjan Horvat, telefon 313-942, 311-956 • Odgovorni urednik: Ciril Brajer, telefon 1316-163, 313-942 • Časopis urejajo: Sašo Bernardi (fotografija), Brane Bombač (oblikovalec), Marija Frančič (življenjska razpolja), Ivo Kuljaj (Ravbarkomanda, Najpomembnejša stran), Damjan Križnik (Kazipot), Franček Kavčič (sindikati), Boris Rugelj (Na tržnem prepihu), Andrej Ulaga (Na tržnem prepihu), Brana Zlobec (lektorica), Igor Žitnik (Razum in srce) in Jožica Anžel (tajnica), telefon 313-942, 311-956 • Naročnina: 321-255 • Posamezna številka stane 170 tolarjev • Ziro račun: 50101-603-46834 • Tisk: Tiskarna Ljudske pravice, Kopitarjeva 6, Ljubljana • Časopisni svet: Mira Videčnik, Alojz Omejc, Ciril Urek, Edo Kavčič, Jernej Jeršan, Dušan Semolič

Piše: Martin Ivanič

Politiki pijejo zastonj

Če izkušnje ne varajo, nam bo vlada v skrbi za povečanje nacionalne natalitete kmalu nabila še – skočnino. Verjetno izraza ni treba posebej razlagati. Ni pa gotovo nobenega dvoma, da je imela pri uvedbi takimenovane trošarine pred očmi predvsem nacionalne interese. In moram priznati, da je ta njena skrb najmanj tako prepričljiva, kot je bila skrb partije, ki nas je v prizadevanju, da bi nas obvarovala pred stranpotmi demokracije, za lep čas zavila v varno ovojnico monizma.

Nekaj dni tega sem na jutranjem radijskem programu poslušal pogovor s poslušalci. Šlo je, kajpak, za njihova mnenja o trošarinah, se pravi novem davku na tobak in alkohol. Oddaja je imela resno napako: Od novinarja bi pričakovali, da jo bo vodil s poklicno nepristranskostjo. Vendar je sogovornik naravnost hujeskaško podžigal proti neimenovanim krivcem za to odredbo, da je bilo že kar neprijetno. No, to je stvar uredništva! Pozornost zasluži nad vse očitno večinsko prepričanje poslušalcev, da gre za odlok, ki bo prizadel samo reveže. Ti naj bi v svoji resignaciji in nemoči pili še več in seveda še slabše. To da bo odredbi odvzelo sleherno smiselno. Iz pogovora je bilo moč razbrati prepričanje, da so to uredbo skuhalih politiki oziroma državni funkcionarji s skrajno hinavskim nagibom: Na neki način je treba priti do denarja, saj ga državna in politična sodrga potrebuje iz dneva v dan več!

Obdavčitev alkohola je za njih najprikladnejša možnost, kajti njih neposredno sploh ne bo prizadela. Oni namreč tako ali tako vedno pijejo zastonj. S to mislijo se mora, žal, človek strinjati. Tudi jedo zelo pogosto zastonj! Pa še plače imajo nesorazmerno visoke – in vedno višje. (Kazalo bi narediti primerjavo, koliko je npr. zrasla v zadnjih nekaj mesecih plača enega najvišjih državnih funkcionarjev in koliko plača nameščenca, delavca itd. Ti podatki so sicer znani, pri čemer je delavska ali nameščenska plača vedno prikazana v celoti, pri funkcionarskih in poslanskih pa nikoli ne veš, kaj spada še zraven.)

Vendar ni namen mojega spisa vnovič razglabljati o tej brezsrčnosti. Motilo me je, da poslušalci razen dražjega pitja in kajenja ter hinavščine državnih »dostojanstvenikov« niso videli nobene druge razlage za uvedbo trošarine. Sam pijem in kadim. Vendar se s trošarino strinjam. Gre namreč za dve razvadi, od katerih je kajenje že v temelju nezdravo in nefer do drugih ljudi. Čezmerno pitje je nezdravo, onesrečuje svoje pijancev, povzroča veliko narodno-gospodarsko škodo zaradi prometnih in delovnih nezgod...

Sem torej takoj za to, da se tovrstni »ludskuz« kar precej obdavči. Vendar ne tako izprijevo in zahrbtno, kot je storila vlada. Od tako liberalne in socialne in krščansko ljubeče vlade bi pričakovali, da bo pred javnost prišla s konceptom, ki bi povedal približno naslednje: Hočemo živeti bolj zdravo in varno, zato bomo obdavčili te in te razvade, da jih: 1. zmanjšamo in 2. pridobimo sredstva za vzgojno in zdravstveno preventivno in kurativno zaščito oziroma tudi pomoč že prizadetim od posledic omenjenih razvad. Gre za dolgoročno strategijo kakovostnega življenja in ne nazadnje za interese narodnega gospodarstva, za večjo in bolj zdravo populacijo itd. Zato bomo zbrana sredstva vodili in trošili strogo namensko in zagotovili največji možen javni nadzor nad tem. Prepustili ga bomo ustreznim civilnodružbenim asociacijam,

ki se bodo tudi na ta način lahko družbeno uveljavile in krepile...

Tako nekako sem si stvar zamišljal v svoji nemogoči naivnosti. A saj razumete: Evropa zdaj, Evropa gor, Evropa dol – in res sem jaz bedak mislil, da morda že malce kukamo čez rob Karavank. Vlada pa je zadevo (žal ponavljam tudi meni odurne klišeje!) izpeljala na tipično balkanski, potuhljen in nepopoln pogolten način. Vnovič je dokazala, da je izmišljanje novih prispevkov edina inovativnost, ki jo premore in da je v skrivanju zbranega denarja in prikrivanju računov prekosila prekanjeno beograjsko čaršijo.

Človek bi vsekakor cenil Drnovškovo neomajnost, če bi bila res tako načelna na vseh področjih in če bi imel res pretehtane razvojne programe. Ko pa gleda, kako mu barka na vseh koncih poka in zamaka, kako mafijske manire preplavljajo celotno gospodarstvo in klanovske zveze razkrajajo kadrovske politike, ki je ključna za izvajanje postavljenega in družbeno verifikiranega razvojnega koncepta, kako se mu ob vsej njegovi odločnosti petelinijo nekateri ministri, ne meneč se za zakonitost in moralna načela vodenja države, tedaj se človek res vpraša, če vseeno nimajo prav zagrenjeni radijski poslušalci, ki so se odločili, da bodo pač oblastem pomagali to državo uničiti od znotraj.

Spričo vsega tega prihaja človek na misel, da bi predlagal še uvedbo protivladnega in protiposlanskega tolarja. Mislim, da bi ga državljani pozrili z enako topoumnostjo kot so vse dosedanje. »Dostojanstveniki« pa seveda z enako brezsrčno pogoltnostjo pobasali v svoj žep.

VZORNO SODELOVANJE

● Ker je obrambni minister Janez Janša že večkrat obiskal Škofjeve zavode v Šentvidu, se je g. metropolit odločil, da mu bo v kratkem obisk vrnil ter ob tej priložnosti blagoslovil obrambno ministvo in oklepnomehanizirani bataljon na Vrhniki.

● Delegacija nemškega generalštaba je ob obisku v komunikacijskem centru TO povabila njene predstavnike na obisk k njim. Pri tem bi si lahko ogledali tudi skladišče spodnjega perila NATA v Frankfurtu. Podnarednik John Thomas je na to že pristal, ker je po posvetovanju z ameriškim obrambnim ministrom Perryjem ugotovil, da to ne ogroža ameriške nacionalne varnosti. Obe strani sta tudi poudarili tradicionalno slovensko-nemško vojaško sodelovanje, ki sega vse od časov Boruta in Hotimira, preko kmečkih uporov, Andreja Turjaškega, zavezništva v prvi svetovni vojni do sodelovanja hrabrih dolenskih vojsčakov z Wehrmachtom v drugi svetovni vojni. Predstavniki MO so gostom zagotovili, da bodo vztrajali pri lepi tradiciji, ki je bila sicer v času enoumnja popolnoma zanemarjena.

● Predsednik vlade Janez Drnovšek je med svojim obiskom v Južni Afriki še posebno izrazil slovensko zanimanje za južnoafriške izkušnje z zakonom o državljanstvu, za njihov zakon o soupravljanju in za njihov sistem določanja plač po kolektivni pogodbi. G. De Clerk pa se je še posebno pozanimal za zakon o tisku in RTV ter izrazil južnoafriško pripravljenost, da bi izmenjali izkušnje s slovensko stranjo na tem področju. Do manjšega nesporazuma je prišlo le glede vprašanja, kako rdeče in črne držati čim dlje od oblasti, s čimer se slovenska stran absolutno ni strinjala. Po pojasnilu, da ima domača stran v mislih zgolj temnopolte in črno obarvane, je bil nesporazum zglajen.

● Predsednik države Milan Kučan se je vrnil z uspešnega obiska v Izraelu. Pred njegovim obiskom je prišlo do manjšega incidenta v Hebronu, kjer je bilo ubitih osemindeset Palestincev. Vendar je to malenkost v primerjavi s Sarajevom, kjer je bilo mrtvih deset več, in tak nepomemben dogodek nika-

Rus Žirinovski v Sloveniji ni zaželen in, denimo, srbski pevec Bajaga tudi ne. Tako pač naše zunanje ministristvo. Da ga je glede Bajage polomilo, je že priznalo v tistem trenutku, ko je pevec le smel prepevati sredi Ljubljane. No, Bajaga je pač samo Bajaga, pa kakor koli ga že obračamo, in oslarija, ki jo je ministristvo naredilo s prvotno prepovedjo njegovega dopotovanja v Slovenijo, bo šla brez kakšnega večjega škandala v pozabo.

Žirinovski je seveda drugačnega kalibra mož in naš zunanji minister se najbrž počuti zelo vzvišenega, če lahko pravaku močne ruske parlamentarne stranke pred nosom zaloputne vrata in mu reče v brk, gospod Žirinovski, čimprej se spravite z mojega praga.

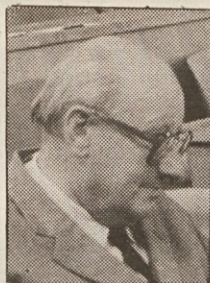
Kaj je Žirinovski pred kakim mesecem dni počel na Bledu takega, da je postal za naše zunanje ministristvo nezaželen, uradno še sedaj ne vemo. Pa menda ja ne zato, ker je počel tako hude reči, da zunanji minister Lojze Peterle z molkom čuva njegov ugled? Morda pa Peterle sploh nima povedati kaj takega, kar bi opravičilo »prekletstvo« nad Žirinovskim? Ali pa hoče

Polomija

predvsem ugajati nekaterim evropskim krogom, ki jim gre Žirinovski na jetra?

Tokrat naj bi Žirinovski prišel na zdravniški pregled. Lahko porečemo, to je izgovor, lahko pa tudi verjamemo. Vsekakor bi bilo bolje verjeti, če posebej, ker se da taka trditev zlahka preveriti, nadzorovati. Tako pa smo si brez potrebe nakopali možne očitke, da smo ravnali nehumano, ker, če je Žirinovski (pa njegovi nastopi in politika gor ali dol) zatrdil, da je prišel v Slovenijo po zdravniško pomoč, mu je že zaradi dobrega okusa ne bi smeli odkloniti. Saj je plačilo te storitve njegova zadeva.

Ravnali pa smo z njim kot s pobalinom ali šarlatanom iz kakšne banana kolonije. Kar stavimo lahko, da se mu bomo za to oslarijo še debelo opravičevali. Neupoštevanje Žirinovskega je namreč neupoštevanje realnega razmerja sil v Rusiji, Evropi in svetu. Je rezultat naše podpreniške politike v odnosu do Evrope, ki govori o naši pripravljenosti, da bomo plesali tako, kot bo piskala mati Evropa, pri tem pa se bomo, kot po navadi, obnašali bolj papeško od papeža. Seveda pri tem ne gre zgolj za gospoda Žirinovskega. Gre za nesprejemljivo načelo, da se mora vsak, ki pride k nam, obnašati tako, kot velevala morala zunanjega ministra, ali pa naj to samostansko deželo zapusti.

Piše: Jože Smole

Ostavka in demagogija

Ostavka je pomemben instrument sleherne demokratične družbene ureditve. Kot takšna je povsem normalen pojav. Je pa to vsekakor zelo odgovorna zadeva. Za sleherni odstop morajo biti tehtni razlogi.

kor ne bi smel vplivati na preložitve obiska, kot sta pravilno ocenila urad predsednika republike in ministristvo za zunanje zadeve. Predsednika Herzog in Kučan sta ugotovila, da obe državi uspešno izvajata stabilizacijski program ob hkratnem gojenju inflacije, uvajanju trošarine in nekaterih državi nujnih podražitvah in omejitvah. Ugotovila sta tudi podoben mednarodni položaj obeh držav, ker sta obe sprti z večino sosedov (Izrael z več), skupne težave s tuji in težave s sindikati, pri čemer je izraelska stran pokazala veliko zanimanje za slovenski sindikalni pluralizem, ki vladi močno olajšuje položaj pri premagovanju gospodarskih težav. Glede državljanstva sta menila, da so izkušnje različne, ker mnogi Židi po prihodu v obljubeno deželo ne obvladajo dovolj hebrejščine, po drugi strani pa bi bila zahteva po tako ohlapnem znanju slovenščine sprejemljiva kvečjemu za poslance, nikakor pa ne za kandidate za slovensko državljanstvo. Za slovenskega predsednika je bilo zanimivo slišati, da v Izraelu predsedniku obrambni in notranji minister ter šefi policije in obveščevalnih služb in generalštaba redno poročajo. Gostitelju je moral pojasniti, da bi bilo to za našo demokratično javnost povsem nesprejemljivo.

● Slovenske desnosredinske stranke so se spora-zumele za novo ime nove združene stranke. To bo SDSS, kar pomeni skrajna desnosredinska stranka. To ime jim bo tudi omogočilo nadaljnje članstvo v socialistični internacionali in v perspektivi izključitev ZLSD v bližnji prihodnosti iz nje, hkrati bo pa tudi še naprej članica unije evropskih krščanskodemokratskih strank.

● Združenje ob lipi sprave in Nova slovenska zaveza sta skupaj objavili natečaj za raziskavo novejših zgodovine. Kdor bo uspel zgodovinsko utemeljiti osvobodilni značaj slovenskega domobranstva, bo poleg nagrade 500.000 mark dobil še polletno brezplačno bivanje v penzionu na Studencu. Letovanje bo plačala ZZB NOV.

Tulan

arena

oz. novejši izdaji ni všeč, tokrat pa je dokazala, da je ostala zvesta sama sebi in svojim načelom prostosti duha in svobode, kot sama pravi, saj v imenu te zvestobe ni prizanesla tudi svojemu velikemu prijatelju iz predosamosvojitvenih in osamosvojitvenih časov. Hribarjeva pravi, da je fenomen Janša v dolgem času nacionalne zgodovine kratka epizoda, milni mehurček, Pentagonček na melišču, ki se bo ob svojem času sam iz sebe sesul sam vase. Prav zavoljo prostosti duha, ki je imperativ ohranitve vsake nacije, se Janševa zmaga ne sme zgoditi in prav zavoljo prostosti duha, ki »veje, koder hoče«, se to tudi ne bo zgodilo, pravi Hribarjeva.

In dodaja, da se bo tako kot komunizem sesul tudi Janšev imperij, ker gradi na samovolji in ne na zakonu. Pozorni opazovalec lahko vidi že tudi sesipanje njegove moči. Ne gre le za to, da ljudje, predvsem njegovi podrejeni, počasi premagujejo strah in začnajo govoriti in da je na drugi strani vse več indicov, ki kažejo na ministrovo kršenje zakonitosti, in je njegova samovolja vse bolj očitna tudi širši javnosti. Gre za to, da se mu vse bolj kopicijo nepremišljena dejanja, Janša izgublja živce in dela nepremišljene poteze. To pa je dokaz, da je na dnu vsakega fundamentalizma strah pred izgubo oblasti, strah, ki vodi k moralno in politično oporečnim dejanjem.

S temi ocenami je gospa Hribarjeva nedvomno Janeza Janšo spravila v veliko zadrego, saj se je socialdemokratski prvak nikakor ne bo mogel lotiti s prijemom neokomunizma, ki je sicer njegova priljubljena tema. Gospa Hribarjeva je bila tudi v prvih vrstah tistih, ki so se borili za njegovo kožo, ko ga je imela v rokah nekdanja JLA, znane pa so tudi njene zasluge pri osamosvojanju države. In seveda tudi njeno razočaranje nad novo slovensko politiko, ki je – z Janšo ali brez njega – krenila po poteh, kakršnih si slovenska pomlad ni zamišljala.

Boža Gloda

Minister odstopi ali na zahtevo nadrejenih in širše javnosti ali pa samostojno, po svoji lastni presoji.

V parlamentarnih razpravah o pomembnem zakonu bo resorni minister najprej uporabil ves arsenal svojih argumentov. Šele ko ga bo izčrpal in ko se bo pokazalo, da njegovi argumenti niso dovolj prepričljivi, bo uporabil opozorilo, da bo v primeru neupoštevanja njegovih stališč moral odstopiti. Meni pač, da ne bo mogel uspešno izvajati politike na svojem področju. In če parlament ne podpre njegovih stališč takšen minister tudi takoj odstopi. Vsaj v razvitih demokratičnih parlamentarnih družbah je tako.

Pri nas se, po vsem sodeč, na ostavko ne gleda tako resno. Nekateri nosilci javnih funkcij z lahko zagrožijo z odstopom, ko pa ta grožnja ne zaleže, enostavno »požrejo besedo«. In delajo se nedvednega, kot da nikdar niso najavili odstopa.

Obnašanje sedanjega obrambnega ministra in predsednika SDSS Janeza Janše je zelo poudarjeno. V široki razpravi pred državnim zborom je vehementno zagovarjal svojo predlagano količino »obrambnega tolarja«, in ko mu je zmanjkalo argumentov, je najavil svoj odstop. Jasno je povedal, da pri okrnjenem »obrambnem tolarju« ne bo mogel uspešno izvajati obrambne politike. V širši javnosti so mnogi pričakovali, da se bo Janša dokazal kot pokončna in odgovorna politična oseba, skratka kot pravi mož beseda.

Ko je dnevnik Republika objavil nepreverjeno informacijo, da je predsednik vlade dr. Janez Drnovšek ponudil Janši resor ministra za delo, je bil zelo značilen nadaljnji potek dogodkov. Janez Janša je v intervjuju za Slovensko tiskovno agencijo pohitel s kategorično izjavo, da ne misli odstopiti s položaja obrambnega ministra. Čeprav so mu v parlamentu oklestili »obrambni tolar«, zaradi česar je takrat rekel, da pod takšnimi pogoji ne bo mogel uspešno izvajati obrambne politike.

Vsa ta zadeva zasluži večjo pozornost zato, ker je takšno politično obnašanje sestavni del demagoške prakse, ki se je pri nas že zelo razširila. Najaviti odstop s položaja obrambnega ministra in ga nekaj dni zatem preklicati, je navadna demagogija.

Da se slabe politike in politične poteze maščujejo, je ugotovila tudi Spomenka Hribar, ki se je sicer umaknila iz politike (spomnimo se je kot poslanke demokratske zveze ter Demosa v prejšnji skupščini), očitno pa ne tudi s pozicije kritika politike. V njeni sedanjí zgodbi je seveda najbolj zanimivo in tudi tehtno tisto, ki gre na račun obrambnega ministra Janeza Janše, pomeni njenega nekdanjega sobojnika in sodruha v demokratski stranki in Demosu.

Hribarjeva je sicer že prej nazakovala, da ji Janša v sedanjí

Razkritje

Da se slabe politike in politične poteze maščujejo, je ugotovila tudi Spomenka Hribar, ki se je sicer umaknila iz politike (spomnimo se je kot poslanke demokratske zveze ter Demosa v prejšnji skupščini), očitno pa ne tudi s pozicije kritika politike. V njeni sedanjí zgodbi je seveda najbolj zanimivo in tudi tehtno tisto, ki gre na račun obrambnega ministra Janeza Janše, pomeni njenega nekdanjega sobojnika in sodruha v demokratski stranki in Demosu.

Da se slabe politike in politične poteze maščujejo, je ugotovila tudi Spomenka Hribar, ki se je sicer umaknila iz politike (spomnimo se je kot poslanke demokratske zveze ter Demosa v prejšnji skupščini), očitno pa ne tudi s pozicije kritika politike. V njeni sedanjí zgodbi je seveda najbolj zanimivo in tudi tehtno tisto, ki gre na račun obrambnega ministra Janeza Janše, pomeni njenega nekdanjega sobojnika in sodruha v demokratski stranki in Demosu.

Beseda demagog je v stari grščini izvorom pomenila: ljudski voditelj. Kasneje je ob vse večjih političnih zlorabah »ljudskih voditeljev« ta beseda postala sinonim skrajno neodgovornega in nepoštenega političnega obnašanja. Vse znanstvene publikacije po svetu enako tolmačijo pojem demagog. Tako lahko tudi v leksikonu Cankarjeve založbe preberemo: Demagog, zvodnik ljudstva, hujskač, kdor ljudstvo zasleplja, da ga lahko izrablja za svoje politične cilje; politikant. Demagogija, zapeljevanje ljudstva. Demagoški, sleparski, zapeljevalski.

Demagogija je najslabše, kar je možno v politiki. Je čisto nasprotje demokracije. Zavestno zavajanje ljudi je grob napad na njihove temeljne pravice.

Številni težki problemi v naši družbi se očitno pogosto obravnavajo na demagoški način. So politiki, ki menijo, da si prav z demagogijo najlažje nabirajo točke popularnosti. Toda demagoška politika je kratkovidna, kajti državljanke in državljani kmalu ugotovijo, da gre za prevaro. Iz dosedanje svetovne prakse pa tudi vemo, da z demagoškimi prijemi prav nikjer niso niti malo prispevali k resničnemu reševanju problemov. Tisti, ki nastopajo demagoško, sploh niso zainteresirani za reševanje problemov, ampak jim je samo do tega, da bi z dramatičnimi dejanji dosegli svoj politični kapital.

Na nevarnost demagogije velja opozoriti tudi pri sedanjem ustanavljanju novih občin. Ob mnogih nejasnostih bodo demagogi ribarili v kalnem. Nekateri že pripovedujejo, da financiranje novih občin ni noben problem. To je čisto zavajanje. Eno najtežjih, in do zdaj še nereseno vprašanje se naša prav na zagotavljanje sredstev za delovanje novih občin. Če občani ne bomo razpolagali z vsemi potrebnimi podatki in strokovnimi ocenami, se zna zgoditi, da bomo nasedali demagoškimi predlogom. Posledice pa bomo kmalu čutili na svoji koži.

Demagogija je nevaren pojav, ki se po svoji notranji logiki hitro razširja. Njeni učinki pa so zelo škodljivi za družbo. In prav v interesu zdravega razvoja se moramo odločno postaviti po robu demagogom vseh vrst in na vseh ravneh.

DEVETNAJSTI POSKUS ISKANJA NAPAČNEGA KLJUČA

Dušan Semolič, Gregor Miklič in Brane Mišič so 9. marca na redni tiskovni konferenci opozorili vlado na negativne posledice sprejetja »zakona o načinih in pogojih izplačevanja plač v letu 1994«. Če bo zakon s tem naslovom sprejet, bodo obdavčene vse plače, višje od zneska, ki so ga podjetja izplačevala junija 1993. Država pa bo dovoljevala le upoštevanje rasti cen v drugem polletju lanskega leta in ta je po uradnih podatkih znašala 10,7 odstotka. Zakon bo prizadel zlasti gospodarska podjetja, ki so v drugem polletju lani povečevala proizvodnjo in izboljševala gospodarske rezultate.

Dušan Semolič je za začetek povedal, da si je vlada tudi letošnjo pomlad zaželela zamrzniti plače, čeprav dosedanja poskusi (bilo jih je 19) niso dali pričakovanih sadov. Povprečne plače v gospodarstvu zdaj znašajo 53.117, v negospodarstvu pa 61.869 tolarjev. Po uradnih podatkih so se plače v drugem polletju lani v povprečju povečale za 18,7 odstotka, torej za 10 odstotkov več, kot so porasli življenjski stroški. Funkcionarji svobodnih sindikatov menijo, da je zakon skregan z zdravom logiko, saj ne spodbuja dobrih gospodarjev in tistih, ki lahko povečujejo proizvodnjo in odpirajo nova delovna mesta. Zakon o zamrznitvi plač bo zmanjšal pomen sklenitve socialnega sporazuma in vlada zanj objektivno ne bo zainteresirana.

Zakon je vlada pripravila v času, ko sindikati končujejo svojo različico socialnega sporazuma in ko so velike možno-

sti za sklenitev aneksa k splošni KP za gospodarstvo. Narobe je, ker bo zakon prizadel le podjetja z družbeno lastnino in otežil notranje lastništvo z uporabo deleža iz dobička. Če so plače resnično makroekonomski problem, pa bi zakon moral veljati tudi za zasebna podjetja. Tudi poslanci in ministri se ne bi smeli izvzeti.

Zakon, Svobodni sindikati so ga dobili le neuradno, objektivno izničuje pomen panožnih KP, na kar so sindikati še posebej občutljivi. Če bo zakon s predlagano vsebino sprejet, bo povzročil povprečno znižanje plač za osem tisočakov. Podjetja, ki bodo hotela ohraniti nezmanjšane plače, pa bodo denar za obdavčitev zelo verjetno pridobila s povečanjem cen svojih izdelkov in s tem povzročila novo inflacijo. Podjetja, ki bodo zaradi davka znižala plače, pa bodo verjetno ostala brez najboljših delavcev, ki

bodo poiskali zaposlitev drugje.

Svobodni sindikati zahtevajo takšno plačno politiko, ki bo spodbujala povečevanje proizvodnje in zaposlenosti. Rast produktivnosti se mora

neposredno izraziti v višjih plačah.

Tudi plačna politika v letu 1993 je bila na neki način interventne narave. Prav zaradi tega so se sindikati z gospodarsko zbornico ob podpisu aneksa k splošni KP za drugo polletje 1993, obvezali tudi za čimprejšnji podpis panožnih KP. Sindikati pa so vseskozi trdili, da pomenijo izhodiščne plače po splošni KP le minimum pravic za delavce. Pogajanja o panožnih KP so obstala zaradi prepričanja na-

ŠTIRI LETA PREPOZNO!

Bodo delavci Avtomontaže-Bus d.d. delali ali stavkali? Odgovor na to hamletovsko vprašanje naj bi bil po sklepu stavkovnega odbora znan danes (četrtek) do 14. ure, ko naj bi končno dobili januarske plače. Če jih ne bodo, bodo stavkali naprej.

Za stavko so se odločili že v ponedeljek, 21. februarja, vendar so odločitev preklicali in ostali ves teden doma na čakanju. Od 623 zaposlenih je delalo le okrog 20 delavcev za program Bowling, ker bi jim sicer grozila prekinitev pogodbe s švicarskim Brunswikom, proizvodnja avtobusnega programa pa je obstala. Na seji upravnega odbora so se v petek poslovodeči moške dogovorili, da naj bi v ponedeljek nadaljevali delo, vendar je bil to očitno račun brez krčmarja. Delavci so sicer prišli v tovarno, a ker ni bilo plač, so ostali križem rok. Poleg plač so zdaj zahtevali še brezpogojni odstop generalnega direktorja holdinga Avtomontaža Rada Lipičarja in na seznam stavkovnih zahtev pripisali še obravnavo revizijskega poročila, sanacijskih ukrepov, programa lastninjenja, poročila o finančnem stanju tovarne ter tudi znižanje plač tistim z individualnimi pogodbami in denar za zagon proizvodnje.

Tomaž Derani, direktor firme AM-BUS d.o.o., v izjavi za Dnevnik tedaj ni skrival neljubih težav, do katerih je prišlo zaradi spleta najrazličnejših okoliščin. V zadnjih petih letih je namreč TAM BUS

kupec 70 do 80 odstotkov njihove proizvodnje, pomanjkanje obratnega kapitala za izdelavo Tamovih karoserij pa se pozna tudi tovarni AM-BUS in njenim kooperantom. Povedal je tudi, da so lani za več kot polovico zmanjšali izgubo, za 17 odstotkov povečali proizvodnjo (pri Bowlingu celo za 140 odstotkov) in za 33 odstotkov povišali plače. Povprečna naj bi znašala 586 mark. Za letos naj bi imeli

sklenjenih pogodb že za 450 avtobusov, s Tamom pa do junija podpisano jamstvo za prilive in odlive, ki naj bi omogočali normalno in nemoteno proizvodnjo. Zato da ga čudi neodgovorna odločitev delavcev za nadaljevanje stavke.

Med čakanjem na zbor delavcev, ki naj bi bil prejšnji četrtek, 3. t.m. točno opoldne, so delavci živahno komentirali direktorjeve izjave. »Kakšnih 586 mark neki!« je

Prejšnji četrtek so delavci Avtomontaže Bus d.o.o. dočakali uresničitve svoje prve stavkovne zahteve – odstop generalnega direktorja holdinga Rada Lipičarja. Bodo ta četrtek dočakali izpolnitev še druge – izplačilo januarskih plač?

Sindikalisti so prepričani, da noben sindikat ne zmore zagovarjati omejevalne politike plač, kar je hotela vlada Republike Slovenije. Glavni vzrok za zastoj pri socialnem sporazumu in aneksu k splošni KP pa niso panožne pogodbe, ampak prepričanje nekaterih, da so visoke plače izvirni greh sedanje ekonomske politike.

Semolič, Mišič in Miklič so prepričani, da je sklenitev aneksa k splošni KP za gospodarstvo edini možni izhod iz sedanjega položaja. Sindikati enotno predlagajo za izhodiščno plačo za pravi tarifni razred 35.548 tolarjev, Gospodarska zbornica in novo nastalo Združenje delodajalcev se morata o tem čimprej izreči.

Franček Kavčič

NEGOTOVOST V LENARŠKEM CAPRICU

Vseh 360 delavk in delavcev CAPRICA je bilo vso drugo polovico februarja na dopustu. V minulem tednu je v tovarni proizvodnja spet stekla, vendar v zmanjšanem obsegu. Tako v proizvodnji sedaj dela samo 65 delavk, vse druge pa je vodstvo podjetja poslalo na čakanje. Pred dnevi je Caprice našel začasno delo še za 26 delavk v mariborskem Piku, več kot 260 delavk pa še ne ve, kdaj se bo njihovo čakanje na delo končalo.

Vodstvo podjetja na čelu z vršilec dolžnosti direktorja Romanom Kurnikom si s pomočjo lenarškega občinskega izvršnega sveta in tudi s pomočjo sindikatov prizadeva poiskati novo vodstveno ekipo za tovarno. Že imenovani novi direktor Jože Pernarčič, ki naj bi začel delati sredi marca, si je namreč premislil. Dokler v Capricu ne bodo trajno rešili vprašanja vodstvene ekipe, pa ne bodo mogli rešiti tudi dilem v zvezi s poslovno politiko in perspektivo podjetja.

Delavk in delavcev Caprice pa ne skrbi samo perspektiva podjetja in njihova zaposlitev, ampak mnoge tudi socialna stiska, saj niso dobili niti januarske niti februarske plače. Njihova stiska je še toliko večja, ker imajo plače nižje od določenih s kolektivno pogodbo in so se z njimi težko prebijali iz meseca v mesec.

Tomaž Kšela

INTERESI KAPITALA OGROŽAJO DELOVNA MESTA

Piše: Drago Gajzer

Mednarodna federacija kovinarjev (IMF) je nedavno v Španiji organizirala prvo konferenco proizvajalcev avtomobilskih delov. Na njej so sodelovali predstavniki šestindvajsetih sindikatov, med katerimi sta bila Janez Jakša iz Revoza in drago Gajzer iz Tama. Slednji je za nas pripravil tudi ta zapis.

Španijo izjemno prizadeva samovolja multinacionalnih družb, ki obvladujejo avtomobilsko industrijo in industrijo avtomobilskih delov. O španskih izkušnjah in pogledih na reševanje problemov sta govorila gostiteljca Ignacio Fernandez Toxo, generalni sekretar sindikata UGT in Manuel Fernandez Lapez, generalni sekretar kovinarskega sindikata delavskih komisij. Generalni sekretar IMF Marcello Malentacchi pa je v svojem nastopu razložil program in bodočo politiko mednarodnega sindikata kovinarjev.

Generalni sekretar je najprej izpostavil nujnost graditve močnih sindikatov, ki bodo kovinarjem po vsem svetu omogočili socialno in ekonomsko pravičnost. Omenil je zakone, ki v nekaterih deželah preprečujejo sindikalno organiziranost. Kritiziral je tudi razbitost sindikatov, ki niso sposobni organizirati delojemalcev za doseganje njihovih ciljev.

Generalni sekretar je govoril tudi o novih tehnologijah, ki niso spremenile le organizacije dela in omogočile nove proizvode, pač pa tudi

globalizacijo narodnih gospodarstev. Direktno investicije iz tujine naraščajo po 20-odstotni stopnji in v industrijo avtomobilskih delov je bilo vloženo več kot 300 milijard ameriških dolarjev. V tem je po njegovem mnenju moč svetovnega gospodarstva, ki ga nadzirajo multinacionalni koncerni. Največji proizvajalec vozil na svetu je General Motors in ta družba zaposluje v industriji avtomobilskih delov več kot 250 tisoč delavcev po vsem svetu.

Zaposleni pa se soočajo zlasti s kapitalom, zaradi katerega se delovna mesta premikajo kot šahovske figure po zemeljski obli. **Edini kriterij za kapital je izkoriščanje razlik v ceni dela, pogojih dela in socialnih pravicah, od česar je odvisno maksimiranje profita in konkurenčnost posameznih podjetij.**

To pomeni, da svetovni kapital deluje pod geslom, da morajo biti delovna mesta in

življenjska raven žrtvovana zaradi fleksibilnosti, konkurenčnosti in drugih visokih parol. Kovinarji se v prostoru, ki ga določa kapital, soočajo zlasti s problemom brezposelnosti in rastočo revščino. Generalni sekretar Malentacchi misli, da za doseganje sindikalnih ciljev ne zadošča več le sklicevanje sej in konferenc. Sindikati so soočeni z ofenzivno delodajalcev in vlad, ki želijo razvrednotiti tudi vlogo Mednarodne organizacije dela kot univerzalnega zaščitnika pravic delavcev. Sindikati se soočajo tudi s podjetji, ki trdijo, da bodo izgubila trge, če ne bodo znižala stroškov in odpuščala delavcev. Če bi se sindikati strinjali s takšno logiko, bi se s tem odločili za samomor.

Sindikati se srečujejo s problemom visoke stopnje brezposelnosti v avtomobilski panogi. Delovna mesta so ogrožena celo na Japonskem, ne samo v Evropi in Severni Ameriki. Izjema je le rast kovinske industrije v nekaterih azijskih nacionalnih gospodarstvih. Za primer lahko povemo, da Hyundai načrtuje, da bo leta 2000 proizvajal dva milijona vozil, kar je več, kot zdaj proizvaja Velika Britanija. Tudi Kia iz Južne Koreje

načrtuje leta 1997 proizvodnjo milijon in pol vozil.

Najhitrejša rast kovinskopredelovalne industrije v Južni Koreji in nekaterih drugih azijskih deželah pa predstavlja nevarnost za delavce kovinske industrije iz drugih dežel. Problem bo seveda manjši, če bo nova proizvodnja namenjena le kupcem na tem območju, v nasprotnem primeru pa bodo zmogljivosti avtomobilske industrije v Evropi še bolj predimenzionirane, kot so zdaj. Odgovori na glavno vprašanje pa so seveda zelo odvisni od višine plač, življenjskega standarda ter človeških in sindikalnih pravic v posameznih deželah. **IMF misli, da je gospodarska rast lahko zdrava le takrat, ko delojemalci tudi kupujejo svoje izdelke in niso le sužnji lastnikov kapitala.**

Zato mora IMF nameniti izjemno pozornost socialnim normam v svetovni trgovinski organizaciji, ki je naslednica Gatta. Poseben problem je zelo nizka organiziranost delavcev v sindikat, saj razen na Japonskem nobena azijska dežela nima več kot deset odstotkov organiziranih delavcev.

IMF meni, da se je možno težnjam lastnikov kapitala

v azijskih deželah upreti le z urejanjem pravic delavcev na mednarodni ravni.

Mednarodna socialna lista, ki vsebuje akcijski program IMF, naj bi bila vključena tudi v program svetovne trgovske organizacije.

Novi problemi prihajajo tudi iz Evrope. Nekatera nemška in francoska podjetja so začela skrajševati delovni čas. Največji tovrstni primer je 4-dnevni delovni teden v Volkswagnu. IMF misli, da morajo sindikalisti iz ZDA, kjer so prvi uvedli 40-urni delovni teden, izdelati tudi koncept delovnega časa za 21. stoletje.

V kovinarskih podjetjih nastajajo tudi nekateri novi pojavi. Ameriški kovinarski sindikat bo imel predstavnike v upravi vodilnih železarn. Britanski sindikat AEEU zahteva oblikovanje svetov delavcev po nemškem vzoru. IMF se bo trudil tudi za oblikovanje svetov delavcev v ameriških in japonskih multinacionalkah. Sveti delavcev po evropskem vzorcu pomenijo za delojemalce po vsem svetu velik napredek. IMF bo skušal prepričati delodajalce vsega sveta, da je uspešno podjetje največkrat odvisna od motivacije za delo delavcev in ne od profita, ki ga ustvarja kapital.

(Se nadaljuje)

SKEI SE POSTAVLJA NA SVOJE NOGE

Izvršni odbor SKEI je 4. marca razpravljal o bodoči organiziranosti tega največjega in najmočnejšega sindikata. Tudi sindikat Železarne Ravne, ki se edini ne povezuje v območno organizacijo, se bo po novem moral organizirati skladno s statutarno ureditvijo. Sedanja rešitev je menda nastala zaradi nesporazumov med sindikalisti Železarne Ravne in sekretarjem SKEI za koroško območje. SKEI začena pripravo na skupščino oziroma kongres, po katerem bo verjetno ostal le politično povezan z Zvezo svobodnih sindikatov Slovenije.

Razpravo o organiziranosti je začel Janko Dežman, sekretar SKEI nekdanje železarne Ravne na Koroškem. Povedal je, da se mora sindikat nekdanjega velikega sistema organizirati na novo, da bi se lahko postavil po robu procesom privatizacije in drobne sedanjih družb. SKEI je po njegovem mnenju zdaj organiziran pretogo in izgublja del članstva, ki pravzaprav spada v sindikate drugih dejavnosti.

Tudi Pavle Blažič iz Impola je ugotovil, da se sindikat podjetja ni mogel upreti privatizacijskim procesom. Sklad za razvoj je v svojem imenu prodajal Impolovo premoženje in delavce oropal za njihovo lastnino in pravice iz delovnega razmerja. Največji problem je v tem, ker veliko premoženje skoraj brezplačno prehaja v roke tretjih oseb, delavci pa nimajo možnosti

železarne. Tudi vodstveni delavci in najmočnejše politične stranke si želijo razbitja SKEI na lokaciji Železarne Ravne. Delavci, ki prehajajo v nove družbe, niso obveščeni o možnostih za članstvo v sindikatih drugih dejavnosti, in zato Svobodni sindikati izgubljajo del članstva. Eden od takšnih primerov so gasilci. Neodvisnost je po njihovem mnenju organizirana bolj fleksibilno in na ta način povezuje delavce novih družb, ki nastajajo zlasti iz C podjetij. Delavci, ki so prizadeti zaradi svojih pravic, in tudi sindikat pa vedno bolj potrebujejo strokovno pomoč tako zaradi obnašanja posloводства kot tudi zaradi sindikalne konkurence.

Mnenja sindikalistov iz Železarne Ravne je verjetno najbolj zaokrožil predsednik tega sindikata Dušan Posedi. Dejal

vem posledica nepripravljenosti sindikalistov železarne, da del članarine pripade območju. Tudi Albert Vodovnik je menil, da odgovornosti za nepovezovanje ne bi smeli npriti iz sindikalistu, ki tudi izhaja iz Železarne Ravne in zdaj opravlja profesionalno delo na območju.

Po Vodovnikovem mnenju bi se morali zaupniki SKEI iz vseh firm, ki nastajajo iz nekdanje Železarne Ravne, povezovati v območni odbor. Železarna Ravne ne more sama odločati o organiziranosti na območju. Območni odbor pa bo moral delovati v skladu s cilji in politiko SKEI in ne kot zagovornik lokalnih interesov.

dal nove lastne izkaznice. Sindikat bo določil tudi svojo organizacijsko sestavo in imenoval profesionalne delavce na območjih. Težišče dela sindikata pa bo v republiški centrali ter v podjetjih, kjer ima članstvo največ problemov. Po

novem več ne bo možno govoriti o SKEI Železarne Ravne, ampak le o podružnicah SKEI v tem kraju.

Člani izvršnega odbora SKEI so govorili tudi o odnosih med sveti delavcev in sindikati. Strinjali so se s svetom

SKEI Slovenskih železarn, ki je preložil napovedane volitve v svete delavcev, kar je predlagalo poslovodstvo. SKEI Slovenskih železarn je istočasno blokiral tudi podjetniško kolektivno pogodbo, ki bi skoraj onemogočila delo sindikata Slovenskih železarn.

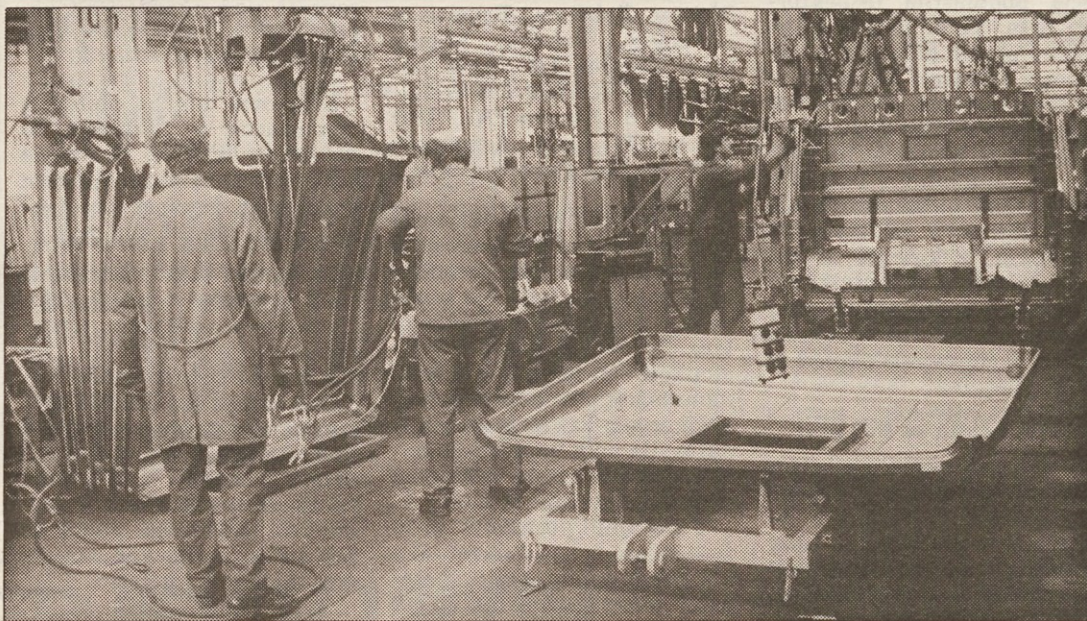
V razpravi pod točko razno je Edmund Ozimič očital Gregorju Mikliču izjavo na tiskovni konferenci, o kateri je Delo poročalo 28. februarja. Po njegovem mnenju Miklič ni imel pravice trditi, da morajo podjetja v stečaj, če niso sposobna izplačevati 100-odstotnih plač po kolektivni pogodbi. Ozimič je protestiral tudi proti mnenju Gregorja Mikliča, da sta stečaja TVT in Elektrokovine lahko zgleden primer reševanja položaja delavcev. Po Ozimičevem mnenju je SKEI preprečil stečaj TVT. Delavcem Elektrokovine je SKEI dve leti pomagal pri izplačevanju plač. Stečaj Elektrokovine pa je prišel prepozno, ker podjetje ni bilo pripravljeno odpustiti presežnih delavcev. Stečajni upravitelj Elektrokovine je na delo poklical le 600 oziroma manjšino nekdanjih delavcev, zato tak primer ni dobra rešitev za delavce. SKEI je Gregorju Mikliču izrekel kritiko za njegove izjave in predlagal svetu ZSSS, naj oceni njegovo odgovornost. Na Ozimičev predlog je izvršni odbor SKEI pozval vlado in druge dejavnike, naj okrađenim delavcem Elektrokovine pomaga do plač za september in 6 dni oktobra 1993. Delavcem naj bi vrnil tudi od podjetja ukradene obroke za odplačilo kreditov banki in BVP. Denar naj bi delavci dobili v breme stečajnega postopka.

Pred zaključkom se je Miloš Pavlica član izvršnega odbora obvestil o pripravi številnih novih zakonov, ki izhajajo iz vladine ponudbe socialnega sporazuma in zadevajo položaj delavcev. Pavlica je povedal, da skuša nasprotovati nesprejemljivim predlogom, vendar se boji, da bo podjetniški lobi skušal zmanjšati že dosežene zakonske možnosti delavcev za soupravljanje.

Franček Kavčič

Blažičevi pozdravi in svarila

Po besedah Pavleta Blažiča se je položaj Impolovih orodjarjev močno poslabšal in ogrožena je večina delovnih mest. Prizadeti orodjarji so zato izstopili iz SKEI in se hoteli vključiti v Neodvisne sindikate Slovenije. Predsednik teh sindikatov Rastko Plohl je po analizi njihovega položaja odklonil sodelovanje in jim svetoval, naj ostanejo v SKEI. Orodjarji so se zatem obrnili še na Franceta Tomšiča, ki je takoj imenoval zaupnika KNSS. Ko je Tomšič prišel na obisk v Impol, se je zbralo 15 poslušalcev. Ogledal se je tudi pri direktorju in se začudil, ko ga je na tej poti pozdravil Pavle Blažič. Direktorja pa je Blažič opozoril, da ga bo Tomšič slejkoprej spravil iz Impola.

Poziv Vladi Republike Slovenije

Izvršni odbor Sindikata kovinske in elektroindustrije Slovenije je bil seznanjen iz sredstev javnega obveščanja, da namerava Vlada Republike Slovenije ponovno zakonsko znižati socialne pravice in plače.

Menimo, da je tak način nespameten, ukrep in ustvarjanje konflikta med SKEI Slovenije in Vlado Republike Slovenije. Na razgovoru pri predsedniku Vlade Republike Slovenije dr. Janezu Drnovšku se je vodstvo SKEI dogovorilo za partnersko sodelovanje med Vlado Republike Slovenije, SKEI Slovenije in Gospodarsko zbornico Slovenije kot tudi, da bosta tako vlada kot GZS odgovorili in upoštevali zahteve Konference SKEI Slovenije. Konferenca je zahtevala izplačilo plač po panožni kolektivni pogodbi in opozorila na zelo resen problem krivičnega lastninjenja podjetij v kovinski in elektroindustriji Slovenije.

Ukrepi, ki jih pripravlja Vlada, ogrožajo partnerske odnose in silijo kovinarje v stavke.

Albert Vodovnik, predsednik SKEI Slovenije

Delavce ločiti od uslužbencev

Janko Dežman meni, da je treba tarifni del panožne kolektivne pogodbe korenito spremeniti. Tudi drugi sindikalisti Železarne Ravne mislijo, da naj bi poslej imeli delavci eno, uslužbenci pa drugo kolektivno pogodbo. Namesto izhodiščnih plač naj bi po novem kolektivne pogodbe določale le urne postavke. Plačni sistem pa je treba poenostaviti tako, da si bo vsakdo lahko izračunal svojo plačo.

uveljaviti niti lastniških certifikatov.

O vzrokih za nepovezovanje sindikata Železarne Ravne v območno organizacijo so govorili Dušan Posedi, Janko Dežman, Ljubo Prikržnik in Maki Klančnik. Povedali so, da so se namenoma izognili dvojnemu povezovanju, da bi bili močnejši v boju s konkurenčno Neodvisnostjo. Funkcionar Svobodnih sindikatov, ki deluje na njihovem območju, pa izhaja iz prejšnjega sindikata. Ko so pred leti železarji stavkali, ni pomagal njim, ampak je zagovarjal politiko takratnega direktorja

je, da mora SKEI postati najvišja oblika sindikalne organiziranosti, ki bo le politično povezan v Zvezo svobodnih sindikatov. Nekoliko drugače je menil Dušan Thaler iz Železarne Jesenice. Po njegovem mnenju bi bilo treba odnose z zvezo postaviti drugače, kot so zdaj.

Drugačne poglede na povezanost Železarne Ravne v območni sindikat pa je zagovarjal predsednik tega sindikata Marjan Žagar. Po njegovem mnenju posameznik ne more biti vzrok za nepovezovanje v območno organizacijo. Nepovezovanje je zato po njego-

O dobrih izkušnjah povezoovanja SKEI nekdanjih velikih sistemov v območne organizacije pa so govorili Branko Amon iz Gorenja, Marjan Pirc iz Litostroja in Drago Gajzer iz Tama. Edmund Ozimič in Albert Vodovnik sta ugotovila, da nekateri sindikalisti ne poznajo statuta SKEI. Ta sindikat bo po novem zgrajen po vzoru nemškega IG Metall. Vsak del sindikata bo dobil tolikšen del članarine, kot je potrebna za njegovo dejavnost. O presežku denarja pa bo odločala centrala SKEI. Sindikat bo pripravil tudi nove sezname članstva in iz-

ZAKAJ DRŽAVA PRIVATNIM GOSTINCEM IN TRGOVCEM DOVOLJUJE KRŠITI ZAKONE

»Res je, da je Maribor industrijsko mesto in da v podravski regiji prevladujejo kovinarji, gradbeniki in tekstilci, vendar pa je po številu zaposlenih v posameznih panogah trgovina že na četrtem mestu. Po številu članov Svobodnih sindikatov pa so trgovci in gostinci skupaj – konec koncev gre za precej sorodne in med seboj povezane dejavnosti – pravzaprav na tretjem mestu,« pravi Ivan Jurše, ki je sekretar tako območnega odbora sindikata delavcev v trgovini kakor tudi območnega odbora sindikata delavcev v gostinstvu in turizmu v Podravju.

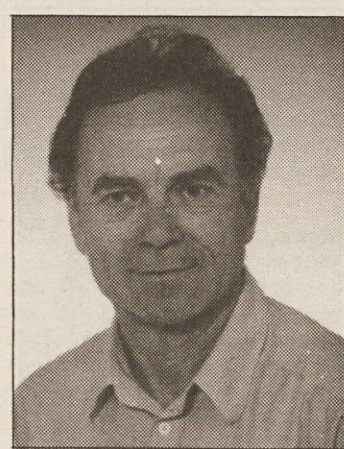
V podravski regiji je vključenih v ZSSS več kot šest tisoč delavcev v trgovini, ki so organizirani v 33 sindikalnih organizacijah, in okoli 1300 delavcev v gostinstvu in turizmu. »V domala vseh večjih podjetjih, od Klasa, Prehrane, Koloniala, Kvika, Jeklotehne, Maksime, Modne hiše in drugih trgovskih podjetij, je v naš sindikat vključenih od 80 do 90 odstotkov vseh zaposlenih. Precej podobno pa je tudi v gostinskih organizacijah,« pojasnjuje Jurše.

Sicer pa je sindikalno delo na področju trgovine in gostinstva

specifično, saj so delavci precej razpršeni. »Zato se marsikdaj tudi težko postavijo za svoje pravice. Vendar pa so lani v Kviku tudi trgovski delavci pokazali, da znajo organizirano nastopiti, če je zares treba.«

Ker kupna moč prebivalstva že dalj časa pada, se tudi v trgovskih podjetjih pojavljajo presežki delavcev. Vendar so doslej v Mariboru probleme presežnih delavcev v trgovini reševali praviloma z »mehkimi« metodami, torej z dokupi delovnih let, predčasnim upokojitvami, z zakonsko določenimi odpravninami in podobno. »V Kviku, Jeklotehni, Metalki, Modernih interierih in še v nekaterih trgovskih podjetjih so probleme presežnih delavcev reševali z »mehkimi« variantami, le v Pomurki Trženje se sedaj srečujemo z množičnejšim odpuščanjem presežnih delavcev. Spočetka so jih želeli odpustiti 40, sedaj se je izkazalo, da bo presežnih okoli 33 delavcev,« pojasnjuje Jurše.

Ker je delavcev v trgovskih podjetjih vse manj, imajo zaposleni veliko težav z delom ob nedeljah in praznikih, z izkoriščenjem pro-

Ivan Jurše

stih dnevov in letnih dopustov, z usklajevanjem delovnega časa in s podobnimi problemi. »Vodilni v trgovskih podjetjih se vedno pritožujejo, da je zaposlenih glede na ustvarjeni promet preveč, zaposleni pa upravičeno opozarjajo, da so zaradi zmanjšanja števila delavcev preobremenjeni,« pravi Jurše. Dodaja, da v nekaterih podjetjih lani delavci sploh niso mo-

gli izkoristiti letnega dopusta. »V trgovinah je zaposlenih veliko žena. Mnoge med njimi zaradi preobremenjenosti izgubijo stik z družino, saj delajo popoldne ter ob nedeljah in praznikih. Na novo materinstvo praktično niti pomisliti ne morejo...«

Posebej obremenjene so delavke v trgovinah s špecerijo, ki morajo poleg vsega velikokrat še fizično težko delati.

K vsem tem težavam po Jurševem mnenju veliko prispeva tudi anarhija na področju naše zakonodaje, ki denimo v enem zakonu prepoveduje delo ob državnih praznikih, v drugem pa ga dovoljuje. »Takšne luknje v zakonodaji izkoriščajo nekateri privatniki, ki nelojalno konkurirajo večjim trgovskim podjetjem. Leta v skrb, da ne bi izgubila kupcev, nato prav tako delajo ob nedeljah in praznikih – povečini z izgubo.« V Mariboru je tako včasih čez vikend ali ob praznikih dežurni skoraj vsaka druga trgovina...

V mariborskih trgovskih podjetjih so ta trenutke aktualne tudi razprave o privatizaciji.

V večini podjetij razmišljajo o notranjem odkupu. Koloniale ima denimo že potrjen program privatizacije. »V območnem sindikatu menimo, da bi morali pri lastninjenju imeti spočetka enake možnosti vsi zaposleni, ne glede na višino osebnega dohodka. Če delavci vseh delnic, ki jim bodo na razpolago, ne bodo pokupili, naj jih več kupijo zainteresirani...«

Podobni problemi kakor delavce v trgovini mučijo tudi delavce v gostinstvu. V Mariboru je šest velikih gostinskih podjetij, ki so bila v zadnjih letih prisiljena odpustiti delavce. Turistično gostinsko podjetje Pohorje, kjer je še pred leti delalo 1200 delavcev, je število zaposlenih prepolovilo, vendar pa so poskušali za vse presežne delavce poskrbeti. Nekaterim so denimo dali v najem nerentabilne lokale, hkrati pa so morali zaposliti presežne delavce. Delavcem so dali tudi ustrezne odpravnine in podobno.

Res pa je, pravi Jurše, da se je med delavce tako v gostinstvu kakor v trgovini naselil strah, saj je danes delavce v teh panogah veliko lažje šikanirati kakor v industriji. »Delavci, ki se zavzemajo za delavske pravice, so mimogrede lahko razvrščeni na manj zahtevno in slabše plačano delovno mesto, tu in tam pa jih poskušajo utišati tudi z grožnjami,« pravi Jurše. In tudi sindikalnim zaupnikom danes v trgovini in gostinstvu ni lahko.

Kljub temu pa sindikalisti v trgovini in gostinstvu niso še nikoli vrgli puške v koruzo. To dokazuje tudi podatek, da domala v vseh večjih podjetjih izplačujejo plače po kolektivni pogodbi.

»Povsem drugačna pa je slika v privatnih trgovinah in še zlasti

v gostinskih lokalih. Nedorečenosti naše delovnopravne zakonodaje in neučinkovitosti pravne države nekateri privatniki močno izkoriščajo. Tako zaposlujejo delavce na črno, ne dajejo jim plač po kolektivni pogodbi, kombinirajo plačevanje minimalnih plač z dajanjem denarja na roko in podobno,« pripoveduje Jurše. Mnogi ogoljufani delavci se zatekajo na sindikat, čeprav niso člani. »K nam se je zateklo celo nekaj takšnih delavk, ki jim privatni delodajalci z različnimi izgovori niso dali pogodb o delu, po treh mesecih pa so jih odpustili brez plačila opravljenega dela... Zakaj parlament ne sprejme zakona o kolektivnih pogodbah, zakaj ne uvede delovnih in socialnih sodišč, zakaj ne da z zakonom večjih pooblastil inšpektorjem dela in zakaj ne uvede drastičnih kazni za kršitelje teh zakonov? Potem bi delavci, če so že slabo plačani, vsaj vedeli, da živijo v pravni državi, kjer so njihove pravice zavarovane. Tako pa...«

Poleg vseh naštetih tegob tako gostinska kot trgovska podjetja pesti tudi denacionalizacija. V nekaterih podjetjih se bojijo, da bodo morali zaradi vračanja premoženja opustiti vrsto lokalov oziroma trgovin.

Ivan Jurše pozna tudi recept, kako tudi v sedanjih pogojih izboljšati položaj delavcev v trgovini in gostinstvu. »Navaditi se moramo, da bomo nastopali bolj organizirano in odločno. Inovativni moramo biti pri razvijanju metod dela in pri izvajanju sindikalnih pritiskov. Poleg tega bi se morali tudi bolj povezati vsi, ki strokovno delamo na tem področju v ZSSS...«

Tomaž Kšela

PODRAVSKI SINDIKATI BILI ODVETNIK 15000 DELAVCEM

V občinah Maribor, Ruše, Pesnica, Lenart, Ormož in Slovenska Bistrica je skupno 62 odstotkov delovno aktivnih prebivalcev včlanjenih v Svobodne sindikate. To je med drugim povedala predsednica območne organizacije svobodnih sindikatov v Podravju Metka Rokсандič na tiskovni konferenci, na kateri je vodstvo te območne organizacije seznanilo svoje članstvo in javnost z aktivnostmi območnega sveta ZSSS in njegovih strokovnih služb v minulem letu.

Območna organizacija je v minulem letu nudila članom in organizacijam strokovno pomoč, pravno pomoč, izvajala solidarnost do članstva, nudila organizacijsko in strokovno pomoč ob stvarkah ter se borila za uveljavljanje delavskih interesov pri lokalnih oblasteh. »V nekem pismu nas je predsednik mariborske mestne vlade dr. Anton Rous celo zatožil predsedniku slovenske vlade dr. Janezu Drnovšku, da puntamo ljudi, vendar smo opravljali samo svojo dolžnost,« je dejala Rokсандičeva.

Največ pozornosti je veljalo članom in njihovim pravicam. Kakor je povedala Vekoslava Krašovec, vodja strokovnih služb v tej območni organizaciji, je v minulem letu služba pravne pomoči pri območni organizaciji zastopala v različnih sporih okoli pet tisoč delavcev, ki so se bili prisiljeni za svoje pravice iz delovnega razmerja boriti na sodiščih.

Po izkušnjah v Podravju se kar 95 odstotkov tovrstnih sporov konča v korist delavcev. Žal pa morajo delavci na svoje pravice čakati precej dolgo, saj se sodni spori v povprečju ne končajo prej kakor v dveh ali treh letih, bolj zapleteni pa se vlečejo še dalj. V zadnjem času sodišča združenega dela sicer posvečajo

več pozornosti reševanju starih spisov, vendar pa pri tako velikem številu tožb zaradi kršitev pravic delavcev iz delovnega razmerja ne morejo delati čudežev. Zato bi po mnenju podravskega sindikalista veljalo dati v novem zakonu o inšpekcijah dela veliko večja pooblastila inšpektorjem dela. Ti bi lahko veliko kršitev pravic delavcev iz delovnega razmerja odpravili že na kraju samem, da do sodnega spora niti ne bi prišlo.

Območna organizacija svobodnih sindikatov v Podravju je v minulem letu zastopala 9.359 članov v 40 stečajnih postopkih, v katerih so delavci nastopali kot upniki zaradi premalo izplačanih plač oziroma zaradi neizplačanih regresov, jubilejnih nagrad in drugih terjatev.

Delavci Lileta so bili prvi upniki

Strokovne službe območne organizacije v Podravju so v stečajnem postopku za Lilet odločilno prispevale tudi k spremembi sodne prakse, saj so v tem stečajnem postopku delavcem prvič priznali status upnikov. Pred tem je v političnih in žal tudi v marsikaterem strokovnem krogu veljalo prepričanje, da so delavci samoupravljalci tisti, ki so »pomagali zafurati« podjetje in so potemtakem prej dolžniki ka-

kor upniki.

V minulem letu so strokovne službe območne organizacije ZSSS za Podravje sodelovale in zastopale delavce v stečajnih postopkih v podjetjih: Atmos, Lilet, Marles, Jeklo Ruše, Trend Form, Ika, Gumarna, Elkom TSN, Tipppo, VGD Inženiring, Cemont Lenart, Centrovod, Klemos, Zvezda, Utok Kamnik, Margrad, KIM, Ferromoto, Ritoznojčan Slovenska Bistrica, Projektivni biro, LIP, Tekol Vzdrževanje, Eurodisk, Tekšped, Elektrokovina, Pralnica in krpalnica Klara, Cevovod, Monter Poljčane, Ferromoto autošport, Štajerska hranilnica, Metalna TIO, Agro Lenart, PGV, Termel, Lestro Ledinek d.d., Klemos PIO, TIPO d.o.o., ITC Celje, Ferromoto BDC in Embalaža Slovenska Bistrica.

Velika večina teh stečajnih postopkov še ni končana, zato se strokovni službi območne organizacije v Podravju obeta veliko dela tudi v letošnjem letu. V večini stečajnih postopkov nastopajo delavci namreč kot prvi ali drugi največji upnik, kar terja od sindikatov, da prek upniških odborov iščejo ustrezne rešitve za podjetja v stečaju v celoti.

V stečajnih postopkih, ki so že končani, pa so delavci tako kot drugi upniki dobili iz stečajne mase poplačanih od 12 do 30 odstotkov terjatev. Ker so postopki dolgotrajni, pa delavcem žal poplačane terjatve zmanjša še inflacija.

Obnavljajo počitniški dom v Seči

V Območni organizaciji v Podravju je bil v minulem

letu zelo dejaven tudi sklad za solidarnostne pomoči. Članom v stiski je razdelil blizu šest milijard tolarjev denarnih pomoči, okoli 3,5 tone oblačil in obutve, več ton ozimnice in veliko druge pomoči, ki jo člani zberejo pretežno iz članarine.

V Podravju je bilo v minulem letu v krovno pogodbo o prostovoljnem zdravstvenem zavarovanju zajetih 160 podjetij s 48.287 zaposlenimi, od katerih je 37.995 članov ZSSS. Poleg tega je območna organizacija omogočila zavarovanje pod ugodnejšimi pogoji tudi okoli 1800 brezposelnim delavcem.

Strokovne službe območne organizacije v Podravju so strokovno veliko pomagale tudi posameznim sindikatom v podjetjih, še zlasti ob stvarkah, ki jih lani ni bilo malo.

Podravske sindikalisti pa so imeli še veliko drugega dela. Pomagali so svojemu trgovskemu podjetju SINTRO, kjer mariborski delavci lahko kupujejo ceneje kot drugod. Pripravljajo se za obnovo svojega sindikalnega doma v Slovenskem primorju. Lokalnemu parlamentu v Mariboru in poslancem državnega zbora so dali veliko odmevnih zakonskih in drugih iniciativ.

»Vsak dan je pri nas krvavo težak, toda ko na koncu leta pogledamo na opravljeno delo, nam je lepo, saj vsi skupaj veliko storimo za naše člane,« je slikovito komentirala delo območne organizacije Vekoslava Krašovec.

Tomaž Kšela

PRIROČNIKI ZA SINDIKALNE ZAUPNIKE, STROKOVNE SLUŽBE PODJETIJ IN POSAMEZNIKE

● več avtorjev:

MOJE PRAVICE NA DELOVNEM MESTU

Delovno razmerje – Prenehanje potreb po delavcih – Posebno varstvo žensk, mater, delavcev z družinskimi obveznostmi, mladine, invalidov in starejših delavcev – varstvo pravic delavcev – Varstvo pri delu – Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, za primer brezposelnosti, zdravstveno, socialno varstvo – Seznam služb pravne pomoči. Cena 350,00 SIT

● Mira Becele

STANOVANJSKA RAZMERJA PO NOVM

Priročnik za lastnike stanovanj in za tiste, ki bi to radi postali... Stanovanjski zakon s komentarjem in primeri praktične uporabe njegovih določil. Cena 520,00 SIT

● Bogdan Kavčič

DELAVCI IN UPRAVLJANJE

Participacija – vzroki, cilji, vsebina in moč, organizacijske oblike, prednost in kritike, evropski modeli participacije in kaj prinaša novi »Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju podjetij«. Cena 460,00 SIT

● Stane Uhan

PLAČNI SISTEM V REPUBLIKI SLOVENIJI

Statistični podatki – Kritična raven – Evropske cene in balkanske plače – Izhodiščni osebni dohodki – Kaj ve in misli vlada – Načrtovanje najnižje osnovne plače – Konkretni predlogi – Podcenjeno znanje – Najvišje plače. Cena 400,00 SIT

● Emil Rojč

KARIERA KOT SPREMINJANJE

Priročnik za podjetništvo in razvoj kadrov. Cena 850,00 SIT

● Več avtorjev

SOCIALNA DRŽAVA

Zbornik razprav za VARNOST, SVOBODO, SOLIDARNOST IN PRAVIČNOST. Cena 600,00 SIT

● Aleksej Cvetko

ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE PO NOVM

Novi zakon o zdravstvenem zavarovanju – Razlage vseh sprememb in vseh oblik prostovoljnega zavarovanja občanov. Cena 580,00 SIT

● ZAKON O LASTNINSKEM PREOBLIKOVANJU PODJETIJ IN SINDIKATIH

Zakon o lastninskem preoblikovanju podjetij – Uredba o pripravi programa preoblikovanja in o izvedbi posameznih načinov lastninskega preoblikovanja podjetij – Uredba o metodologiji za izdelavo otvoritvene bilance stanja. Razlage: mag. Tone Rop, Gregor Miklič, dipl. oec. Radovan Teslić in dr. Alenka Žnidaršič-Kranjc. Cena 1.800 SIT

● KOLEKTIVNA POGODBA ZA NEGOSPODARSKE DEJAVNOSTI V REPUBLIKI SLOVENIJI S KOMENTARJEM

Kolektivna pogodba s stališči komisije za razlago KP s komentarjem – Priloge: Sklep izvršnega sveta R Slovenije o določitvi koeficienta za določanje OD – Sklep o določitvi kalkulativnih osnov za določitev obsega sredstev za plače v zavodih, ki se financirajo iz proračuna – Tarifni del KP za zdravstvo in socialno skrbstvo – Zakon o plačah delavcev v javnih vzgojno izobraževalnih zavodih – Pripravi: Nevenka Završček in Vinko Kastelic. Cena 950 SIT + 5% p. davek

S FARJEM IN GENERALOM NI DRŽAVE

Konec prejšnjega tedna je ZSSS gostila predsednika makedonskih sindikatov Živka Tolevskega in njegovega pomočnika za mednarodno dejavnost Juršita Rifata. Podpisali so sporazum o medsebojnem sodelovanju.

Gosta sta na kratkem pogovoru v uredništvu DE povedala, da je makedonsko gospodarstvo prav blizu polomu. Že kar lepo utrjen denar se je zamajal, vladi Branka Crvenkovskega očitajo pomanjkanje programa zaščite z vseh koncev ogrožene domače proizvodnje in pretirano javno porabo, blokada vse bolj kaže zobe – tako stara proti Srbiji kot najnovejša s strani Grčije...

»Realno bi moralo v stečaj 80 odstotkov industrije, toda vedeti moramo, da ne gre za normalne razmere in je treba proizvodnjo in delovna mesta ohraniti. Socialne razlike so že zdaj katastrofalne in prepad med peščico bogatašev in osiromašeno množico je vse globlji. Pred skupščino se zbiraajo protestne skupine s po nekaj tisoč ogorčenih državljanov. Tudi v prostorih sindikatov je petnajst protestnikov oklicalo gladovno stavko,« sta pripovedovala gosta in kajpak dodala, da sindikati pomagajo, kolikor le morejo:

»V takšni državi to kajpak ni lahko. Predraga in premalo učinkovita je. Edino srečo imamo, da so propadli poskusi militarizacije. Vojska pri nas ni faktor, ker bi ničemur ne služila in bi le gohtala gospodarstvu prepotrebna sredstva. Za prevlado logike, da s farji in generali ni države, gre za-

sluga modrosti Kira Gligorova.«

Slišali smo še, da vlada v Makedoniji popolno strankarsko razsulo, prehodi iz stranke v stranko so pravilo, skoki z leve na desno ali obratno vsakdanji pojav:

»Proti neumnim sklepom vlade ali parlamenta nas hvala bogu včasih zaščiti ustavno sodišče. Sicer pa naj še dodamo, da nam delovanje vendarle olajšuje sindikalna enotnost. Sicer uzakonjen pluralizem ni zaživel, ker se delavci zavedajo, da jim gre vsako drobljenje sindikalne moči le v škodo.

V Makedoniji je zdaj 430.000 zaposlenih, 210.000 upokojenih, 180.000 nezaposlenih in 10.000 jih je v stečajnih. Naših članov je 360.000 in

po moči drugi »konkurenčen« sindikat ima 200 članov.

Seveda so druge sindikate hoteli okrepiti spletkarji iz različnih strank ob podpori medijev. Predvsem državna televizija je skušala napihovati pomen sindikalnega pluralizma.

Kot smo že omenili, so se vsi ti poskusi razbili ob enotnosti ogroženega delavstva.

Sploh imamo z vsemi strankami klavrne izkušnje. Sama zahrbtnost, politične spletke, boj za oblast z najnižjimi udarci... Zato smo se sindikati od njih ogradili in noben funkcionar ne sme biti član vodstva katerekoli stranke niti ne sme dovoliti, da ga stranke kandidirajo ali podpirajo kot kandidata za funkcije drugod.«

Ciril Brajer

Slika: Saso Bernardi

Podpis sorazuma o sodelovanju. Od leve proti desni sedijo: Juršit Rifat, Živko Tolevski, Dušan Semolič in Brane Mišić.

NAROČILNICA ZA KNJIGE – PRIROČNIKE

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo

..... izv. ● Moje pravice na	 izv. ● Plačni sistem
..... izv. ● Stanov. razmerja	 izv. ● Kariera kot...
..... izv. ● Delavci in uprav.	 izv. ● Socialna država...
..... izv. ● Zakon o last.	 izv. ● Zdrav. zav...
	 izv. ● Kol. pog. za negosp...

Od 1. 2. 1992 se za knjige zaračunava 5-odstotni prometni davek.

Naročeno mi pošljite na naš naslov:

Ulica, poštna št. in kraj:

Ime in priimek podpisnika:

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku.
2. Kot ind. kupec bom plačal po povzetju.

Dne: Žig Podpis naročnika

Vse informacije o knjigah – priročnikih objavljamo v časopisu »DE«. Časopis DE in knjige lahko naročite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefoni (061) 321-255, 1310-033, 313-942, 311-956. Fax. (061) 311-956.

NOVOSTI PRI PRIJAVI DOHODNINE

Letos bo zelo verjetno manj mest za oddajo napovedi za odmero dohodnine, saj je praksa pokazala, da navzlic dolgotrajnemu dežurstvu po krajevnih skupnostih količina tamkaj oddanih napovedi ni bila velika. Prihajalo pa je tudi do napačnih informacij glede tega, kje je potrebno oddati napovedi, zato je bilo precej odvečnega prihajanja na davkarijo.

No, za zdaj je zanesljivo le to, da bo manj naslovov za oddajo napovedi, zato velja malce pohiteti in ne cincati prav do zadnjih dni marca. Večina ljudi ima za prijavo dohodnine že vse podatke in lahko brez težav pravočasno izpolni svojo dolžnost. Za tiste, ki so prepričani, da so formular izpolnili brez napak, bo najpametneje oddati napoved po pošti. Tisti, ki dvomijo o pra-

vilnosti izpolnitve obrazca, pa naj svoje napovedi oddajo davčnim delavcem. Tako se bodo oginili kasnejšemu razčiščevanju podatkov na davkariji.

Čeprav novi zakon o dohodnini velja šele od prvega januarja 1994 – torej ga bomo upoštevali pri oddajanju napovedi v letu 1995 – pa moramo nekatera določila upoštevati že pri napovedi dohodnine za leto 1993. Novosti veljajo predvsem za zasebnike in upokoјence. Zasebniki morajo namreč že letos oddati izpolnjene napovedi do 31. marca in ne tako kot prej, ko so najprej čakali na odločbo davčne uprave o višini dobička. Upokoјencem, ki med letom niso plačevali akontacije dohodnine, pa letos sploh ne bo treba oddati davčne napovedi.

Delitev dela: politik uživa, policaj živi, delavec živi.

Milan Fridauer

Pamet se je baje podražila. To je dobro. Zdaj bomo vsaj gojili svojo.

Gabriel Laub

Kupec pri nakupu izdelka ne plača le ugleda firme, temveč predvsem njeno nesposobnost.

Franci Čeč

Neki državnik je rekel: »Gobeždači so prekletstvo te države.«

Ralph W. Emerson

Akcija Kupujmo slovensko naj bi »okužila« tudi proračun

Akcija Zveze svobodnih sindikatov Slovenije **KUPUJMO SLOVENSKO**, nad katero so mnogi ob njenem rojstvu vihali nosove, ima iz dneva v dan več zagovornikov. Seveda zato, ker je še kako smiselna, saj če sami sebi nočemo pomagati in stopiti drug drugemu naproti, nam niti Bog ne bo pomagal. Kaj bi za razvoj našega gospodarstva pomenilo, če bi pri praznjenju svojih žepov raje segali po domači robu kot po uvoženi, pa dobro vemo. Med drugim tudi številna nova delovna mesta.

No, odziv na akcijo je presegal pričakovanja. To pa sili njene pobudnike k poglobljenemu razmišljanju, kako zamisel speljati tako, da bo bera kar najbolj bogata. Zato so za te dni napovedali »okroglo mizo«, na katero so povabili tako predstavnike podjetij, ki so se akciji že pridružili, kot tudi novinarje vseh pomembnejših slovenskih medijev.

Na tej »okrogli mizi« bi najpogostejši govor o poudarkih akcije in tudi o možnih pristopih, da ne bi ostalo le pri dobrih namerah. Tako naj bi zbrani med drugim spregovorili o tem, da je prenekateri domači izdelek na visoki evropski ravni in da ga kupci podcenjujemo predvsem zaradi slabih izkušenj iz preteklosti, pa tudi dokajšnje neinformiranosti. S projektom **KUPUJMO SLOVENSKO** naj bi posegli tudi na občutljivo področje mnogih nepotrebnih nakupov v tujini, ki jih Slovenci drago plačujemo, denar zanje pa jemljemo iz vreče, ki ji pravimo – državni proračun.

A. U.

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 10

ATRIS – BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA, Ljubljana, Dalmatinova 4, sprejema ponudbe prostih počitniških možnosti, posreduje proste zmogljivosti, organizira zamenjavo, nakup ali prodajo počitniških objektov, stanovanj, bungalovov, prikolic in drugih možnosti.

Pišite nam ali telefonirajte na 061/326-982 ali 322-975; naš telefaks je 061/326-982 ali 317-298, žiro račun 50101-601-92077 – Atris. Poslovni čas za stranke vsak delovnik od 9. do 15. ure.

Sindikalne organizacije, podjetja, turistične agencije in posamezniki vabimo, naj borzi posredujejo v prodajo proste termine v svojih počitniških objektih. Sprejemamo ponudbe za poletno sezono.

A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO

Hribi

1. Apartmaji Kaninska vas – za 4 osebe, v celoti opremljeni. Cena 41 DEM v tolarški protivrednosti, za 6 oseb 47 DEM v tolarški protivrednosti. Termini po 14. marcu.

2. Rogla – apartmaji z opremljeno kuhinjo, bivalni prostor, kopalnica, skupno za 4 osebe. Cena 50 DEM v tolarški protivrednosti in 5-odstotni davek. Termini po 20. marcu.

3. Pokljuka – apartmaji: za 4 osebe 54 DEM, za 2 osebi 35 DEM, prijavna taksa 1,5 DEM, turistična taksa 1,10 DEM v tolarški protivrednosti. Najkrajši termin tri dni. Prosti termini od 12. marca do 2. aprila. Po 2. aprilu cene nižje za 20%.

4. Počitniški dom v Bohinjski Bistrici – 9 dvoposteljnih sob z možnostjo dodatnega ležišča. Cene: penzion 31 DEM, polpenzion 25 DEM; smučarske vozovnice: dnevna 20 DEM, popoldanska 13 DEM v tolarški protivrednosti. TO PONUDBO PRIPOROČAMO.

5. Počitniške hišice v Bohinju UKANC – v idiličnem okolju pod Komarčo, tri spalnice, kmečka dnevna soba, kuhinja z jedilnim kotom, kopalnica, WC. Možnost bivanja za 7 oseb. Cena: 52 DEM v tolarški protivrednosti. Termini od 21. do 25. marca in od 1. do 9. aprila.

6. Kope – garsonjera za 4 osebe – cena 41 DEM v tolarški protivrednosti.

Počitniška stanovanja v Kranjski gori – za štiri osebe v naselju Čičare. Termini po 15. marcu. Cena 41 DEM v tolarški protivrednosti.

Zdravilišča

1. Počitniške hišice v Čatežu – hišice za štiri ali šest oseb. Cene 59 oz. 79 DEM v tolarški protivrednosti. Termini po 2. maju.

2. Čatež – velika hišica za šest oseb, mala za štiri osebe, cena 72 oz. 59 DEM v tolarški protivrednosti.

3. Atomska vas – garsonjera za štiri osebe, prosto po 12. marcu. Cena 49 DEM v tolarški protivrednosti, turistična taksa ni vključena.

Morje

1. Enosno stanovanje v Barbarigi pri Puli – opremljeno za 4 osebe: dnevni prostor s kuhinjsko nišo, spalnica, kopalnica. Cena 1500 tolarjev.

2. Trisobno stanovanje v Novigradu – opremljeno za 6 oseb: dve spalnici, otroška soba, kuhinja, kopalnica. Cena 2.000 tolarjev na dan.

3. Garsonjera v Novigradu – za pet oseb: bivalna dnevna soba, otroška soba, kuhinja z jedilnim kotom, kopalnica. Cena 1.400 tolarjev na dan.

B. SEJEMSKA PONUDBA

1. Mednarodni knjižni sejem v Londonu od 20. do 22. marca, petdnevni ogled sejma in Londona, avionski prevoz, nočitve z zajtrkom, sejemske vstopnice. Cena 1095 DEM v tolarški protivrednosti.

2. Glasbila Frankfurt od 16. do 20. marca, tridnevni obisk, prevoz z avionom. Cena 1050 DEM v tolarški protivrednosti.

3. CEBIT 94 v Hannoveru od 16. do 23. marca. Tri ali štiridnevni ogled sejma, avionski prevoz, nočitve z zajtrkom, vstopnine. Cena tridnevnega programa 815 DEM, v tolarški protivrednosti.

5. IHM München od 13. do 20. marca, obrtni sejem, dvo ali tridnevni obisk sejma, potovanje z avtobusi. Cena 165 oz. 275 DEM v tolarški protivrednosti.

6. Avtosalon Ženeva od 10. do 20. marca, tridnevni obisk sejma z letalom 1230 DEM, štiridnevni z avtobusnim prevozom 280 DEM v tolarški protivrednosti.

7. Industrijski sejem Hannover od 20. do 27. aprila, tridnevni ogled sejma 990 DEM, štiridnevni 1050 DEM v tolarški protivrednosti.

OB
Za skupine OB sejmskih po želji oblikujemo dodatne programe.

Počitniške zmogljivosti, ki jih potrebujemo

1. Počitniške hišice v Čatežu, Atomskih Toplicah ali Moravskih Toplicah.
2. Podjetja, sindikalne organizacije, agencije in privatne lastnike vabimo, naj nam posredujejo svoje ponudbe za poletje 94.

Poslovna borza

Vabimo vas, da proučite ponudbo območnega sindikata za Podravje, ki predlaga vlaganje v obnovu objekta na izjemni lokaciji v Seči pri Portorožu. Atris je pripravljen organizirati združevanje sredstev in oblikovati celovit časovni najem enot za posameznega vlagatelja za dogovorjenih 15 let. Objava v Delavski enotnosti. Informativne prijave pošljite na Atris.

Posebna Atrisoa ponudba

Prvomajska ponudba

Doživite zgodnje poletje že v času prvomajskih počitnic na jugu Italije v Kalabriji. Sedemdnevni paket, avtobusni prevoz, bivanje v prvorazrednih apartmajih, idilična peščena plaža. Možnost polpenzioniranja ali podaljšanje bivanja za 40% nižjo ceno. Odhod 25. aprila. Cena 299 DEM za osebo.

Informativne rezervacije sprejemamo že za čas letnih dopustov. Možnost plačila v treh obrokih. Cena za sedemdnevno bivanje v La Castelli v Kalabriji bo od 259 DEM za osebo. Odhodi vsak petek iz Ljubljane.

V dveh terminih bomo organizirali tudi avtokolone z organiziranim spremstvom.

Ponudba je namenjena zlasti sindikalnim organizacijam, ki organizirajo letni odhodi za svoje sodelavce.

Informacije gostom Atrisa

Plačilni pogoji: Ob potrditvi rezervacije zahtevamo plačilo 40% celotnega zneska. Pri odpovedi nad 15 dni pred odhodom za že rezervirani termin zaračunamo stroške poslovanja in nastale stroške; pri krajši odpovedi zaračunamo stroške in 30% celotnega zneska. Cene veljajo le za že v celoti plačane aranžmaje, če se te ne spremenijo za več kot 7%. Po vplačilu gostje prejmejo našo napotnico. Prosimo za pravočasno odpoved: najmanj 20 dni pred začetkom potovanja. Reklamacije v skladu s turističnimi uzancami rešujemo sporazumno.

ATRIS je povsod, kjerkoli ste
Metod Zalar, direktor borze

TRPINČENJE ŠOFERJEV V LETIH

Od lanskega oktobra, ko je Zveza društev upokoјencev Slovenije opozorila na neenakopraven položaj ljudi starejših od 65 let, ker morajo zaradi svoje starosti na ponovne zdravniške preglede, po tem letu pa jim voziško dovoljenje podaljšajo le, če usrežna izvid vsakokratnega zdravstvenega pregleda, ki ga lahko opravi samo zdravnik specialista medicine dela in športa. Če upoštevamo, da morajo tudi stroške zdravniških pregledov nositi vozniki sami, to določilo zakona o prometni varnosti postavlja starostnike v primerjavi z mlajšimi vozniki v neenakopraven položaj tudi po materialni plati.

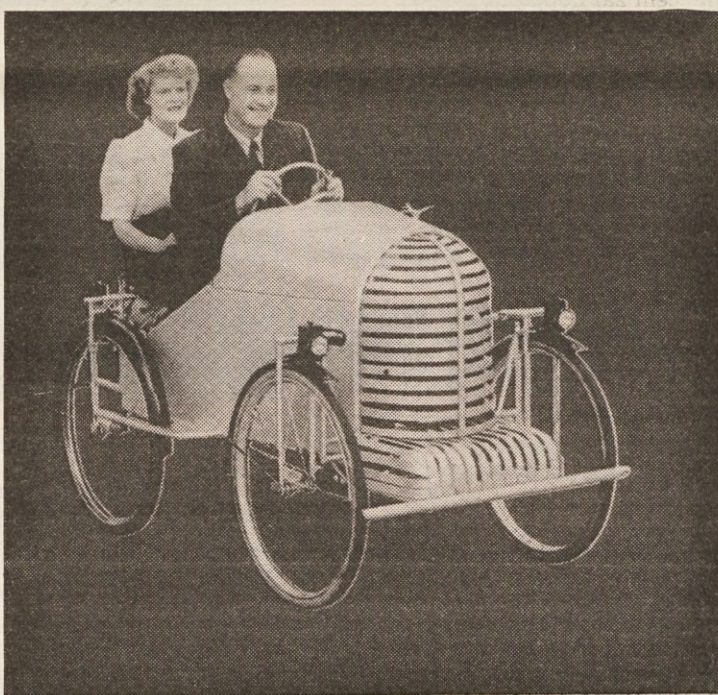
Obvezne zdravniške preglede za podaljšanje voziškega dovoljenja starostnikov pri nas utemeljujejo s tem, da so v tem starostnem obdobju pogostejše bolezni, ki v večji ali manjši meri prizadenejo sposobnost upravljanja motornega vozila.

Starostniki manjšo sposobnost reagiranja in morebitni slabši vid običajno nadoknadijo s tem, da se vozijo manj in ne na daljše razdalje, da se izogibljajo vožnji ponoči, v gostem prometu in slabem vremenu. S starostjo tudi ponavadi mine želja po uveljavljanju v prometu z agresivno vožnjo in divljanjem po cestah. Študije so pokazale, da je odstotek prometnih nesreč pri starostnikih manjši kot pri mlajših voznikih.

V letu 1992 je v Sloveniji povzročilo prometno nesrečo 3845 voznikov. V posameznih starostnih skupinah je bilo število povzročiteljev takšno:

Starost	Število	Odstotek
18–24	1037	26,9
25–34	1269	33,0
35–44	783	20,3
45–54	437	11,3
55–64	210	5,4
nad 65	109	2,8

Ti podatki torej pravijo, da so največ nesreč povzročili vozniki v starosti med 25. in 34. letom, medtem ko so vozniki, starejši od 65 let povzročili več kot desetkrat manj nesreč.

In zaključek? Ni tehtnih, medicinsko utemeljenih razlogov, ki bi opravičili zakonsko odredbo, po kateri so zdravniški pregledi voznikov amaterjev za podaljšanje veljavnosti voziškega dovoljenja potrebni samo po 65. letu

starosti. Uredba je poleg vsega še protiustavna in pomeni diskriminacijo državljanov glede na starost. Starostnike prizadene tudi denarno, saj so ponovni pregledi pri zdravnikih specialstih dragi.

H. P.

DINARJI SE (ZA ZDAJ) DOBRO DRŽIJO

Po letošnji 44. tečajni listi hrvaške centralne banke je po srednjem menjalnem tečaju za tuje valute nemška marka vredna 3.606 hrvaških dinarjev. Italijanska lira je po srednjem tečaju vredna 3.639 hrvaškega dinarja, avstrijski šiling 512,58, ameriški dolar pa 6.149 dinarjev. Srednji tečaj za slovenski tolar je 46,31 hrvaškega dinarja za tolar.

V Zagrebački banki je nakupni tečaj 3.605 dinarjev za marko, v Prirediteljski banki 3.597, v Riječki 3.599, v Slavonski 3.689, v Dalmatinski 3.564 in v Croatia banki 3.633 hrdov za marko. Nakupni tečaji za slovenski tolar se v hrvaških poslovnih bankah gibljejo okrog 45 dinarjev.

Na uradnem beograjskem deviznem trgu pa je menjalni razmerje

z marko po srednjem tečaju še vedno 1:1. Nakupni tečaj je bil 0,9970 novega dinarja za marko, prodajni pa 1,0030. Avstrijski šiling je po srednjem tečaju vreden 0,1422 dinarja, sto italijanskih lir pa 10,12 par. Dolar je po srednjem tečaju vreden 1,7142 dinarja, prav enaka pa je tudi vrednost obračunskega dolarja.

Po tečajnici makedonske centralne banke je po srednjem tečaju ena marka vredna 27,44 denarja, srednji tečaj za dolar pa je 47,54 denarja. V poslovnih bankah je nakupni tečaj za eno marko 27,60 denarja in prodajni 27,90 denarja za marko. Nakupni tečaj za dolar je 46,30, prodajni pa 48,60 denarja za dolar.

(as)

KOLEKTIVNA POGODBA ZA NEGOSPODARSKO DEJAVNOSTI V REPUBLIKI SLOVENIJI

s komentarjem in stališči komisije za razlago kolektivne pogodbe

Poleg kolektivne pogodbe s komentarjem in stališči brošura vsebuje še:

– Tarifni del KP za zdravstvo in socialno skrbstvo – Sklep IS Republike Slovenije o določitvi koeficienta za določanje OD – Zakon o plačah delavcev v javnih vzgojno-izobraževalnih zavodih – Sklep o določitvi kalkulativnih osnov za določitev obsega sredstev za plače v zavodih, ki se financirajo iz proračuna.

Cena 950,00 SIT. Brošuro lahko naročite na naslov: ČZP ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefoni 321-255, 110-033, faks 311-956.

10. marca 1994

Sindikalna lista

Prvi del	marec 1994
1. Dnevnice	SIT 2.500
– cela dnevница (nad 12 do vključno 24 ur odsotnosti)	
– polovična dnevница (nad 8 do 12 ur odsotnosti)	1.200
– znižana dnevница (od 6 do 8 ur, če se potovanje začne dve uri pred začetkom delovnega časa in konča dve uri po njem)	900
2. Kilometrina (od 31. 7. '93 dalje)	20,60
3. Ločeno življenje	24.607
4. Prenosiške se izplačuje po predloženem računu, skladno z navodilom na potnem nalogu. Če na nalogu ni drugače določeno in delavec ne predloži računa, ima pravico do povračila v višini	900
5. Regres za prehrano	5.200

Drugi del
V prvem delu sindikalne liste smo objavili zneske materialnih stroškov. V drugem pa objavljamo povprečni osebni dohodek za obdobje od oktobra '93 do decembra '93 kot osnovo za uveljavljanje pravic iz sredstev neposredne skupne porabe. Povprečni osebni dohodek v gospodarstvu Slovenije od oktobra do decembra '93 znaša 50.031,00 tolarjev.

1. Jubilejne nagrade	
– za 10 let	25.016,00
– za 20 let	37.523,00
– za 30 let	50.031,00
2. Nagrada ob upokojitvi	150.093,00
3. Solidarnostne pomoči	50.031,00

Vir: podatki Zavoda RS za statistiko

Opomba: V zadnjem času prejemamo proteste, da sindikalna lista objavlja prenežke zneske glede na določilo uredbe o višini povračil stroškov v zvezi z delom in drugih prejemkov (Ur. list RS, št. 72/93). Opozoriti moramo, da sindikalna lista temelji na določenih splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo RS (Uradni list RS, št. 39/93). Zneski se lahko spremenijo le s spremembo splošne kolektivne pogodbe. Omenjena uredba pa določa najvišje možne zneske, ki se ne vštevajo v davčno osnovo.

KAJ DELAJO

v republiških odborih

Sindikat zdravstva in socialnega skrbstva

Slovesno podpisali novo kolektivno pogodbo

Predstavniki dveh reprezentativnih sindikatov zdravstva ter vlade in zdravniške zbornice so prejšnji petek v Domu sindikatov slovesno podpisali kolektivno pogodbo za zdravstvo in socialno varstvo. Po njej bo izhodiščna plača znašala 27.560 tolarjev bruto (prej 26.500); ker pa so hkrati povišali količinski za prve štiri tarifne razrede v povprečju za 0,10, bo osnova za izračun čistilnice plače po novem znašala 30.316 tolarjev bruto.

Novost je tudi, da bodo imeli zaposleni v petem in šestem tarifnem razredu (medicinske sestre in tehniki) možnost vertikalnega napredovanja. Kot pomemben dosežek pogajanj pa je treba tudi omeniti, da bodo imeli zaposleni po tej pogodbi s 1. februarjem izplačano stoodnotno uro dežurnja na praznik ali nedeljo (doslej le 50-odstotno); dežurna ura bo plačana 90-odstotno (doslej le 60), osnova za izračun stalne pripravljivosti na delu pa bo povišana z 20 na 30 odstotkov.

Na sliki (z leve proti desni): minister za zdravstvo dr. Božidar Voljč, ministrica za delo, družino in socialne zadeve Jožica Puhar, predsednik Sindikata zdravstva in socialnega varstva Zveze Vukadinovič in predsednik Sindikata zdravstva in socialnega skrbstva Erh Šerbec med podpisovanjem nove kolektivne pogodbe. (D. K., slika: Sašo Bernardi)

v območnih organizacijah

Podravje

Imenovanje Erakovičeve priznanje za naš sindikat

Skupščina Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije je imenovala odbor za prostovoljno zdravstveno zavarovanje in s tem potrdila v njem tudi našo predstavniko Marijo Erakovič, zaposleno kot strokovno delavko za socialne zadeve pri Območni organizaciji sindikatov Podravja. Njeno imenovanje je za naše članstvo pomembno tudi z vidika števila članov, ki so se prostovoljno zavarovali v Podravju.

V krovnno pogodbo, sklenjeno med Zvezo svobodnih sindikatov in Zavodom za zdravstveno zavarovanje Slovenije, se je v Podravju vključilo 160 podjetij in zavodov, 48.287 zaposlenih, od tega 37.995 članov ZSSS.

Skupno je bilo zavarovanih 49.519 oseb, od tega 1.812 nezaposlenih. Za nezaposlene zavarovance opravljamo v območni organizaciji tudi vse storitve vplačil zavarovanja in vodenja evidenc.

Vekoslava Krašovec
vodja strokovne službe

Podpisanega ne priznavajo, novega ne sprejmejo

»Položaj naše dejavnosti kot celote ni ravno zaskrbljujoč, rožnat pa seveda tudi ne,« je v kratkem ekskurzu v minulo obdobje slikovito ocenila razmere na svojem področju Hilda Žežko, sekretarka Sindikata delavcev prometa in zvez Slovenije.

»Zavoljo splošnih gospodarskih razmer smo v cestnem potništem in tovornem prometu še naprej priča upadanju tako potnikov kot tovora. V javnem prometu pa se srečujemo tudi s čedalje hušjo konkurenco, kar pa navsezadnje ni nič čudnega, če vemo, da so skoraj vsa podjetja predala kakšen avtomobil kot odpravnino svojim tehnološkim presežkom, ki zdaj vojajo na svoje.«

– Kje čutijo pri tem največje težave?

»Največje težave je čutiti v majših prometnih organizacijah. Zanimivo, kajne, saj bi človek pričakoval, da se bodo pravzavoljo svoje majhnosti še najlažje preusmerile. Ker pa so bile v glavnem vezane na jugoslovansko tržišče in so imele njemu primeren (beri: star in iztrošen) vozni park, je njihova preusmeritev na zahodna tržišča skoraj nemogoča. Velike prevoznike pa poleg omenjenih težav še problem dovolilnic. Teh je še zlasti ob koncu leta vedno premalo, čeprav je dela dovolj.«

– Kako se take razmere kažejo v sindikatskih podjetjih?

»Tako rekoč na vsakem koraku je čutiti bojazan pred izgubo delovnih mest. Zato se predvsem v manjših podjetjih navdušujejo nad našimi razmišljanji, da bi sindikalno delo

v podjetjih vodili od zunaj. V Posavju, denimo, vodi vse sindikalne aktivnosti delavec naše območne organizacije. Ponekod pa celo zahtevajo, da bi to vlogo odigrali z republiške ravni. Vsekakor bomo morali te pobude še doreči.«

– V preteklem letu smo bili priča tudi velikim spremembam v postnem sistemu. Kako se jim je prilagodil sindikat?

»Sindikat, ki je v postnem sistemu zelo močan, je bil ves čas seznanjen z načrtovanimi spremembami in je v njih tudi tvorno sodeloval. Uspelo mu je tudi doseči, da je postal član upravnega odbora predsednik konferencie sindikatov, ki je član ZSSS. Sindikat je na Pošti namreč organiziran tako, da so v konkurenci vključeni vsi sindikati, ki delujejo v tem sistemu, predsednik konferencie pa je član najbolj množičnega, torej našega sindikata.«

– Kako gre to skupaj?

»Taka oblika delovanja se je izkazala za izredno dobro, zato jo uvajamo tudi v sistem cestnega gospodarstva, kjer prav tako poleg svobodnega delujeta še Svet kranjskih sindikatov in Sindikat cestnega transporta.«

– V čem konkretno se je taka metoda izkazala za dobro?

»Ravno zaradi usklajenega sodelovanja v PTT Slovenija smo

po mučnih prizadevanjih dosegli, da bodo delavci prejeli certifikate za manj izplačane plače po kolektivni pogodbi PTT dejavnosti, ki jih bodo lahko vložili v lastninjenje tistega dela poštne sistema, ki ne bo javno podjetje.«

– Ko smo že pri kolektivnih pogodbah: delavci na cestnih

Hilda Žežko

skih postajah se pritožujejo, da jih njihovi šefi ne priznavajo.

»Za pogajalski uspeh si štejemo, da smo že v lanskem letu podpisali kolektivno pogodbo dejavnosti cestnih podjetij, kamor sodi tudi podjetje za vzdrževanje avtocest. Že v začetku letošnjega leta pa smo se soočili z dejstvom, da jih vodilni ne priznavajo, četudi gre za popolnoma legitim, pravnoformalen in registriran dokument. V sredo gremo na sestanke v Postojno, kjer se bomo dogovorili, kako bomo ukrepali. Zato bi kaj več o tem kazalo pisati v naslednji številki DE.«

– Kako pa kaže s kolektivnimi pogodbami drugih dejavnosti?

»Pri pogajanjih smo naleteli na zavoro, ki je pogojena z nesprejetjem splošne kolektivne pogodbe. Zato ne moremo skleniti kolektivne pogodbe za potniški promet, ki je sicer že v zaključni fazi, in kolektivne pogodbe za tovorni promet, ki smo jo že novembra posredovali združenju za promet pri GZS, vendar kljub večkratnim urgencam do pogajanj še vedno ni prišlo. V predalu pa smo zaradi omenjene blokade zadržali kolektivno pogodbo za špedicijsko dejavnost, ki smo jo pripravili skupaj z Obalnimi sindikati.«

– Katera bo vaša prva naslednja velika akcija?

»Se na decembrski seji ROS smo sklenili začeti priprave na skupščino Sindikata delavcev prometa in zvez, ki bo imela značaj programsko-volilne seje. Za okvirni datum smo si postavili 19. marec. Ker pa je sklic skupščine odvisen tudi od aktivnosti za pripravo na kongres ZSSS in njegovih dokumentov, predvsem statuta, jo bomo morali prestaviti na konec meseca ali v začetek aprila.« D. K.

Po čem smo (pre)živel? Ocenjeni življenjski stroški tri- in štiričlanske družine za februar 1994

FEBRUAR 1994		tričlanska delavska družina			štiričlanska delavska družina			indeks cen življenjskih stroškov	indeks cen življenjskih stroškov
Skupina dobrin iz košarice		poprečni stroški	minimalni stroški	mini. mes. stroški	poprečni stroški	minimalni stroški	mini. mes. stroški	il. 94/XI. 93	il. 94/XI. 94
1. Hrana		37250,75	29336,30	29336,30	46957,59	35820,43	35820,43	104,70	101,20
2. Pijača		4995,51	1858,58	1858,58	5017,90	1868,18	1868,18	101,40	100,30
3. Kajenje		3523,81	1904,76	1904,76	3523,81	1904,76	1904,76	144,30	100,00
4. Oblačila		19335,12	11964,28	556,24	23859,17	14813,55	613,49	101,90	101,10
5. Obutev		4282,41	3276,59	0,00	5022,62	3638,73	0,00	100,90	100,60
6. Stanovanje		11408,08	8195,91	5885,59	13950,95	9881,06	7084,35	107,60	104,60
7. Ogrevanje, razsvetljava		15355,03	10753,12	9014,14	18957,70	12813,19	10724,38	108,00	100,40
8. Gospodinjiska oprema		10347,32	5471,69	0,00	12246,59	6321,99	0,00	103,00	100,50
9. Higiena, zdravstvena nega		8954,32	7462,31	5616,29	10251,01	8465,66	6593,08	103,90	101,80
10. Izobr., kultura, razvedrilo		17594,04	7290,88	4078,65	20244,01	8325,46	4208,03	103,10	101,50
11. Prometna sredstva in storitve		23341,97	7824,38	3198,52	28887,64	10445,02	3622,83	104,50	102,00
12. Razni predmeti in storitve		2338,67	1457,07	0,00	2919,07	1648,43	0,00	105,00	101,30
13. Drugi izdatki		19314,38	3907,69	3077,09	21450,22	4145,01	3077,09	105,00	101,30
SKUPAJ (v SIT)		178041,41	100703,56	64626,15	213288,28	120091,47	75516,61		
stopnja rasti il. 94/XI. 93		4,93	5,01	5,98	4,86	4,94	5,89		
stopnja rasti il. 94/I. 94		1,39	1,38	1,40	1,40	1,39	1,41		

Struktura življenjskih stroškov		Mesec: FEBRUAR 1994									
		20,9	29,1	45,6	22,0	29,8	47,4				
1. Hrana		2,8	1,8	2,9	2,4	1,6	2,5				
2. Pijača		2,0	1,9	3,0	1,7	1,6	2,5				
3. Kajenje		10,9	11,9	0,9	11,2	12,3	0,8				
4. Oblačila		2,4	3,3	0,0	2,4	3,0	0,0				
5. Obutev		6,4	8,1	9,1	6,5	8,2	9,4				
6. Stanovanje		8,6	10,7	14,0	8,9	10,7	14,2				
7. Ogrevanje, razsvetljava		5,8	5,4	0,0	5,7	5,3	0,0				
8. Gospodinjiska oprema		5,0	7,4	8,7	4,8	7,0	8,7				
9. Higiena, zdravstvena nega		9,9	7,2	6,3	9,5	6,9	5,6				
10. Izobr., kultura, razvedrilo		13,1	7,8	5,0	13,5	8,7	4,8				
11. Prometna sredstva in storitve		1,3	1,4	0,0	1,4	1,4	0,0				
12. Razni predmeti in storitve		10,8	3,9	4,8	10,1	3,5	4,1				
13. Drugi izdatki		100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0				
SKUPAJ:											

Vir: Zavod Republike Slovenije za statistiko

Izračun: Strokovna služba Sveta ZSSS

Strokovna služba

Vprašanje:

Imam še dva brata, s katerima živimo v dvosobnem stanovanju. Imetnik stanovanjske pravice je bil naš oče, ki pa je umrl še pred sklenitvijo najemne pogodbe po novem stanovanjskem zakonu. Kdo izmed nas treh lahko sklene najemno pogodbo in kaj v primeru, če se o tem ne moremo sporazumeti?

Odgovor:

Po stanovanjskem zakonu preide v takšnem primeru pravica sklenitve najemne pogodbe na uporabnika stanovanja skladno z določili starega zakona o stanovanjskih razmerjih. Ker pa imate vi še dva brata, je med vami potreben dogovor, kdo izmed vas bo z lastnikom sklenil najemno pogodbo.

Takšno pogodbo namreč lahko sklene samo eden. Če pa med vami ne pride do dogovora, če npr. eden izmed bratov, ki sedaj po novem zakonu sklene najemno pogodbo, lahko vi s predlogom zahtevate, naj sodišče odloči, da ste vi upravičeni skleniti najemno pogodbo. O tem odloča sodišče v nepravdnem postopku. Ko sodišče določi vas za upravičenca za sklenitev najemne pogodbe, druga dva brata ne izgubita ničesar. Stanovanje uživata, enako kot prej, samo da v pogodbi ništa navedena do pogajanj se vedno ni prišlo. V predalu pa smo zaradi omenjene blokade zadržali kolektivno pogodbo za špedicijsko dejavnost, ki smo jo pripravili skupaj z Obalnimi sindikati.«

– Kako pa kaže s kolektivnimi pogodbami drugih dejavnosti?

»Pri pogajanjih smo naleteli na zavoro, ki je pogojena z nesprejetjem splošne kolektivne pogodbe. Zato ne moremo skleniti kolektivne pogodbe za potniški promet, ki je sicer že v zaključni fazi, in kolektivne pogodbe za tovorni promet, ki smo jo že novembra posredovali združenju za promet pri GZS, vendar kljub večkratnim urgencam do pogajanj še vedno ni prišlo. V predalu pa smo zaradi omenjene blokade zadržali kolektivno pogodbo za špedicijsko dejavnost, ki smo jo pripravili skupaj z Obalnimi sindikati.«

Vprašanje:

Sem ustanovitelj d.o.o. in po novem zakonu sem dolžan družbo do 31. 5. 1994

DE KANAL – DE

njegovega ansambla S Slavkom Avsenikom se bodo lahko pogovorili tudi gledalci, ki bodo – kot je že v navadi – izbirali glasbo tudi z glasbenih listov.

Novost oddaje, ki bo na sporedu v nedeljo, 13. t. m., ob 17.10 na TVS 1, bo predstavitev prve polovice zmagovalcev lanske Lajtce domače.

Strta srca

Ob 15. marca do 28. junija boste lahko preživel »16 razburljivih in vročih torkovih večerov« ob novi nadaljevalki Strta srca, ki po uspehih po Evropi naposled prihaja tudi k nam. Središče dogajanja je izredno ugleden hotel La Reserve na čudoviti francoski azurni obali. Njegova požitvalna ustanovitelj in lastnika sta Helene in Marc Leroy, zdaj že ločena zakonca, ki pa se vedno uspešno vodita hotel.

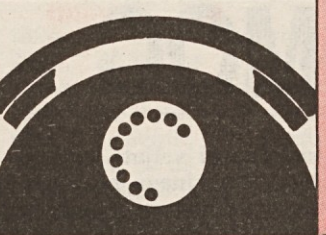
Prvi del nadaljevalke Strta srca z naslovom Rana bo na sporedu v torek, 15. t. m., ob 21.25 na TVS 1.

Prijatelja

Življenjska zgodba dveh prijateljev, predvsem njun medsebojni odnos, je zaznamovan s krutimi dogodki, ki so pretresali Argentino v letih, ko je oblast prevzela vojaška hunta in ko se je začelo trpljenje tisočev nedolžnih ljudi. Diktatorski režim, ki je poskušal v kali zatreti vsakršno svobodo posameznika, je prodiral v vse pore javnega in intimnega življenja. Nenadoma ni bil nič več varen pred grožeco pošastjo novih oblastnikov. Brez števila ljudi je izginilo, za njimi se je izgubila vsaka sled. Marija, junakinja filmske zgodbe, je le ena od mater, ki je izgubila sina...

Nemško-argentinski film Prijatelja bo na sporedu v sredo, 16. t. m., ob 20.35 na TVS 1.

POZOR, ODPRTI TELEFON! 313-942

dokapitalizirati. Kaj se zgodi, če tega ne storim, in ali obstajajo poleg dokapitalizacije še kakšne druge možnosti po novem zakonu o gospodarskih družbah?

Odgovor:

Če svoje družbe ne boste dokapitalizirali do zneska minimalnega osnovnega kapitala, ki sedaj po novem zakonu znaša 1.500.000 tolarjev, in sicer do 31. 5. 1994, bo sodišče po uradni dolžnosti opravilo redno likvidacijo vaše družbe in izbris iz registra, seveda na vaše stroške.

Poleg dokapitalizacije družbe pa imate v skladu z zakonom o gospodarskih družbah možnost svojo d.o.o. preoblikovati v družbo, za katero po zakonu izpolnjujete pogoje. To sta družba z neomejeno odgovornostjo ali pa komanditna družba, ki sta prav tako pravni osebi. Obstaja pa še možnost, da začnete opravljati dejavnost kot samostojen podjetnik v skladu

Potrebuje kakšen nasvet, ki ni le delovnopravne narave, ampak se tiče tudi temeljnih lastniških razmerij in civilnega prava nasploh?

Pomisli! smo tudi na vas! Od slej boste lahko vsak četrtek od 16. do 18. ure na našo telefonsko številko 313-942 priklicali odvetnika Janeza Keka iz Ljubljane in mu povedali, kaj vas teži! Odgovore bomo objavljali tudi v DE.

Ne pozabite torej na številko 313-942 vsak četrtek med 16. in 18. uro!

z zakonom o gospodarskih družbah.

Vprašanje:

Sem lastnica d.o.o. in se moram po novem zakonu dokapitalizirati do višine minimalnega osnovnega kapitala, ki je po novem zakonu za d.o.o. 1.500.000 tolarjev. Minimalni osnovni kapital sedaj v moji družbi znaša 100.000 tolarjev. Zanima me, ali moram preostanek, t.j. 400.000 tolarjev vplačati v denarju, da bi zadostila zakonski določbi, da mora biti najmanj tretjina

SKEI je izdal lično brošuro z naslovom Nekatera najbolj pogosta vprašanja z nekaterimi najbolj pogostimi odgovori, ki jo je napisala njihova pravnica Lidija Jerkič. »Morda bodo tudi vam spodnje vrstice kdaj v pomoč,« je pripisala k uvodu in dodala: »Če se kdo želi pogovarjati o odgovorih in vprašanjih ali o njih z mano preprati, naj pokliče na (061) 312-246.«

Vprašanje:

Pravilnik podjetja določa, da delavcu pripada jubilejna nagrada, ko izpolni leta delovne dobe v podjetju. Ali mu pripada tudi za skupno delovno dobo po KPD?

Odgovor:

Ze SKP, ki je stopila v veljavo v avgustu 1990, je določila, da se jubilejne nagrade podeljujejo glede na leta (skupne) delovne dobe. Pred tem je bila ureditve po posameznih podjetjih različna, saj je sonekdo upoštevala skupna delovna doba, drugod pa delovna doba v podjetju. Če podjetje po uveljavitvi SKP (isto določbo ima tudi KPD) ni uskladiilo svoji splošnih aktov, pripada jubilejna nagrada delavcu tako za skupno dobo za delovno dobo v podjetju.

Vprašanje:

Ali za ustrezno odpravnino po 2. odst. 36. d. čl. ZDR šteje odpravnina, določena v 3. odst. 36. f. čl. ZDR ali odpravnina iz 71. čl. KPD?

Odgovor:

Za ustrezno odpravnino po 2. odst. 36. f. čl. ZDR ne šteje niti odpravnina določena v 3. odst. 36. f. čl. ZDR niti odpravnina po 71. čl. KPD. Obe navedeni odpravnini (prva pripada delavcu po izteku odpovednega roka v primeru trajno presežnih delavcev, druga v primeru upokojitve) sta namreč zakonsko določeni in obvezni, medtem ko odpravnina po 2. odst. 36. d. čl. ZDR ni obvezna, temveč jo lahko določi le za vsak posamičen primer sproti s soglasjem priza-

osnovnega kapitala vplačana v denarju, ali to ni potrebno. Kakšne so še druge možnosti za dokapitalizacijo?

Odgovor:

Zakon o gospodarskih družbah določa, ko govori o dokapitalizaciji obstoječih družb, v vašem primeru d.o.o., da se ne uporabljajo določbe zakona, ki govore, da mora biti najmanj tretjina osnovnega kapitala vplačana v denarju. Iz tega sledi, da ni nujno, da morate vplačati najmanj 50

»Holandska bolezen«

Piše: Franci Križanič

»Holandska bolezen« (angleško »Dutch Disease«) imenujemo probleme, ki nastanejo v narodnem gospodarstvu v primeru, ko se iz takšnega ali drugačnega razloga vzpostavi ravnotežje plačilne bilance (mednarodne menjave – izvoza in uvoza – blaga in storitev, transferov in kapitalskih transakcij) pri nižjih cenah deviz, t.j. pri višjem deviznem tečaju domače valute (načeloma lahko tudi pri enakem deviznem tečaju domače valute in višjih produkcijskih stroških). Opredeljevati takšen

problem z izrazom »bolezen« je nevhvaležno saj gospodarski subjekti v tako »bolnem« narodnem gospodarstvu dobivajo za enaka sredstva več dobrin iz uvoza kot pred »boleznijo«. Izraz »holandska bolezen« se je omenjenega problema prijel med energetske krize in velikim povečanjem svetovnih cen surovin v sedemdesetih letih. Takrat je podražitev zemeljskega plina na Nizozemskem privedla do dodatnega priliva deviz, presežka v plačilni bilanci, povečanja vrednosti (apreciacije) nizozemskega guldna in težav za proizvajalce (razen proizvajalcev zemeljskega plina) dobrin, namenjenih izvozu ali konkurenci uvoza.

»Holandske boleznici« ne povzročajo umetno precenjen tečaj domače valute (kot smo ga na primer nekajkrat, zadnjič med t.i. Markovičevimi stabilizacijami, izkusili v Jugoslaviji), saj so posledice pri obeh primerih bistveno različne. Umetna precenjenost domače valute namreč vodi najprej v probleme pri pokritosti uvoza z izvozom in od tod v pomanjkanje različnih vrst blaga, državno omejevanje trgovine, padec produktivnosti in življenjskega standarda. »Holandska bolezen« pa ne povzroča večjih (zlasti v prvem obdobju) problemov pri pokrivanju uvoza z izvozom (tečaj domače valute se poveča na tržen način zaradi okrepljene ponudbe ali zmanjšane povpraševanja po devizah), pač pa nastopajo poglavitne težave v gospodarski dejavnosti in zaposlenosti, v poznejšem obdobju pa tudi pri zniževanju produktivnosti in mednarodne konkurenčnosti.

Znižanje cene deviz oziroma porast deviznega tečaja domače valute povzroči povečana ponudba ali pa zmanjšano povpraševanje po devizah. Povečana ponudba deviz je lahko posledica:

- povečanja svetovnih cen kakšne od izvoznih dobrin danega narodnega gospodarstva (v primeru »holandske boleznici« na Nizozemskem je bil to zemeljski plin, v Mehiki, Venezueli, Nigeriji itd. pa nafta);

- odkritja novih virov surovin (na primer za Norveško in Veliko Britanijo – nafta v Severnem morju);

- tehnološkega napredka v izvoznem sektorju (na primer angleška industrializacija in problemi angleškega kmetijstva v devetnajstem stoletju);

- kratkoročnega uvoza kapitala zaradi povečanega zupanja v valuto dane države in rasti deviznega tečaja te valute (na primer Velika Britanija na koncu sedemdesetih ali pa ZDA v začetku osemdesetih let);

- priliva deviz zaradi pomoči iz tujine (primer so nerazvite države v sedemdesetih letih).

Zmanjšano povpraševanje po devizah je lahko posledica tehnološkega napredka, spremenjenih okusov (oboje na rovaš manjšega uvoza), znižanega dohodka in s tem manjše možnosti za nakupe uvoznih dobrin, rasti zaupanja v gospodarstvo, vlado in centralno banko ter s tem v domačo valuto. V našem, t.j. slovenskem primeru smo videli, da lahko do znižanega povpraševanja po devizah privedejo tudi institucionalne spremembe, kakršna je bil razpad enotnega jugoslovanskega trga, zaradi česar se je prenehal odliv deviz na jug.

Novi stečajni zakon delavcem ni naklonjen

UČINKOVITA JE LE STROKOVNA POMOČ

S sprejetjem zakona o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji, ki je začel veljati letos 1. januarja, je prenehal veljati moratorij za vlaganje predlogov za začetek stečajnega postopka s strani Službe družbenega knjigovodstva. Novosti, ki jih prinaša »stečajni zakon«, ne prinašajo za vse tiste, ki se jim je doslej le s težavo uspelo »obdržati nad vodo«, nič dobrega. Stečajni postopek grozi vsem zgubarjem, nikomur ne prizanaša, saj se »lahko opravi nad« samostojnim podjetnikom, gospodarsko družbo, zadrugo, s soglasjem republiške vlade pa tudi nad invalidskimi podjetji – zaradi česar ta že ostro protestirajo.

Stečajni postopek se »ne opravi«, če ima dolжник enega samega upnika. V tem primeru bo upnik poplačilo svoje terjatve izterjal v izvršilnem postopku. Prav tako stečaja ni mogoče sprožiti v primeru, če dolžnikovo premoženje ne zadošča niti za stroške stečaja. Novost, ki jo prinaša zakon, so tudi nagrade stečajnim upraviteljem. Slednje so odvisne zlasti od hitrosti izvedbe in čim manjših stroškov stečajnega postopka. Ministrstvo za pravosodje pa je dolžno izdati predpis o merilih za določanje nagrad stečajnih upraviteljev. Stečajni upravitelji so namreč (da bi bili čimdalje deležni nesorazmerno visokih nagrad, ki so si jih v mnogih primerih določali kar sami) zavlačevali stečajne postopke. Novost stečajnega zakona je tudi skrajšani stečajni postopek, ki bo možen v primerih, če je vrednost stečajne mase manjša od 10 milijonov tolarjev. V stečajnem postopku prejme vsak upnik poplačilo v višini sorazmernega dela svoje terjatve. Stroški postopka se pred poplačilom ostalih upnikov izločijo iz stečajne mase. Kot strošek stečajnega postopka (in prednost pri izplačilih pa se med drugim priznajo neizplačani ali premalo izplačani osebni dohodki delavcev dolžnika, višina izhodiščnih plač, določenih s kolektivno pogodbo ter odškodnine za škodbe pri delu in poklicne bolezni, kar je za prizadete delavce boljše, kot je bilo to opredeljeno v stari zakonodaji. Vsaj nekaj svetlobe za prizadete stečajnike!

Kot vemo, se je veliko kolektivov odločilo za stečaje tudi z namenom, da bi »rešili, kar se še rešiti da«.

Da bi v praksi odpravili takojmenovane programirane

stečaje, uvaja nova zakonodaja možnost prisilne poravnave. Prezadolženi dolжник namreč lahko pred začetkom stečajnega postopka ali med njim predlaga upnikom sklenitev prisilne poravnave. Ta je sprejeta, če zanjo glasujejo upniki, katerih terjatev znaša več kot 60 odstotkov in ki imajo glasovalno pravico. Bistvena sestavina prisilne poravnave pa je načrt finančne reorganizacije, brez katerega sklenitev prisilne poravnave ni možna. Pri »finančni reorganizaciji« pa gre za naslednje ukrepe: odprodajo dela premoženja, pridobitev novih kreditov, konverzijo terjatev v deleže oziroma delnice, zmanjšanje števila zaposlenih, iskanje novih tržišč, proizvodnih programov in drugo. Če dolжник v takem primeru ne kaže volje do sodelovanja in ne predloži načrta finančne reorganizacije, začne sodišče – po uradni dolžnosti – stečajni postopek. Z začetkom postopka prisilne poravnave dolжник ne izgubi poslovne sposobnosti. Pri dolžniku naprej delujejo vsi organi, z reprezentativnim sindikatom vred. Z določenimi omejitvami dolжник lahko nadaljuje s poslovanjem. Upnikom pa mora ne le ponuditi uporaben predlog za izplačilo njihovih terjatev, temveč ga tudi argumentirano utemeljiti, obveznost iz prisilne poravnave pa uspešno izpolniti. Odstotek, ki ga dolжник ponudi upnikom za poplačilo njihovih terjatev, ne sme biti nižji od 50 odstotkov.

In zdaj, kar bo delavce najbolj prizadelo!

V praksi se bo dogajalo, da bodo podjetja hkrati s »finančno reorganizacijo« odpuščala presežne delavce. Žal v takih primerih odvečni delavci ne bodo mogli uveljav-

ljati pravic iz zakona o delovnih razmerjih. Ti delavci ne bodo upravičeni do šestmesečnega odpovednega roka in čakanja na delo z nadomestilom osebnega dohodka, niti jim ne bo pripadala odpravnina.

To je za delavce nedvomno najmanj ugodna rešitev v novi zakonodaji. Predlagatelj je namreč v stečajni zakon vnesel določilo, po katerem lahko

v postopku prisilne poravnave preneha delovno razmerje nekaterim delavcem – brez upoštevanja določb zakona o delovnih razmerjih. Tako sicer določenim delavcem ne preneha delovno razmerje s potrditvijo prisilne poravnave; zato pa ima dolжник po pravomočnosti sklepa o prisilni poravnavi pravico odločati, da jim preneha delovno razmerje, pri čemer jim določi tudi odpovedni rok, ki pa ne sme biti daljši od 30 dni. Delavcem po tem roku preneha delovno razmerje.

Več kot očitno je, da gre v tem primeru za delodajalce cenejšo odpuščanje delavcev. Zato lahko upravičeno pričakujemo tudi zlorabo določb novega stečajnega zakona.

Prav zato je sindikat pred veliko odgovornostjo. Če sami v podjetjih ne bodo kos tem zlorabam, bodo nujno morali prositi za učinkovito strokovno pomoč vodstva svojih sindikatov. Če ne, bodo na nepravilnosti hitro reagirali, jim kasneje, ko se bo stečajni postopek iztekel, nihče ne bo več mogel pomagati.

V. O.

NAŠI RIBIČI SPET V HRVAŠKIH VODAH

Osamosvojitve Slovenije nam je prinesla marsikaj dobrega. Pa tudi zelo veliko slabega. Ne le, da smo z novo južno državno mejo izgubili svoj glavni trg, čez noč smo ostali takorekoč brez svojega morja, na katerega smo bili na moč ponosni. In to ne brez razloga, saj nam je sinji Jadran pomenil del življenja, mnogim Slovencem in njihovim družinam pa tudi vsakdanji kruh. In ne le njim, ribičem, tudi številnim delavkam v ribiškopredelovalni industriji.

Do »ribiškega sporazuma«, ki naj bi Sloveniji omogočil nekakšno preživetje na tem gospodarskem področju, dolgo ni prišlo. Verjetno zaradi prevelikih pričakovanj in želja na obeh straneh nove državne meje. Nam se je tožilo po nekoč naših skupnih vodah, sosedje pa so imeli svoj prav.

Prepiri, nesporazumi, pa tudi podkpanja so bili takorekoč na dnevnem redu, kar je med drugim tudi močno oklestilo slovensko ribiško floto.

Pogodba slovenske in hrvaške vlade o morskem ribolovu – podpisali so jo letošnjega februarja – vsekakor pomeni korak naprej in olajšanje za mnoge slovenske

ribiče. Le-tem namreč omogoča, da v hrvaškem teritorialnem morju nalovijo v letošnjem letu 1.500 ton plavih rib. Kajpak ne zastoj. Za vsak kilogram rib bo morala naša vlada odšteti Hrvaški 0,15 nemške marke odškodnine. To je slabih 12 tolarjev, kar je konec koncev vse prej kot oderuška cena.

Slovenski ribiči lahko lovijo v hrvaških vodah s krožnimi mrežami plavaricami ob umetni osvetlitvi in z lebdečimi povlečnimi kočami. Pogodba tudi določa, da se ribiške ladje s kočami ne smejo približati obali bližje od štirih navtičnih milj, in to »na črti od Rta Savudrije do zahodno od Rta Kamenjak«. Iz te pogodbe je moč razbrati, da je Piranski zaliv zunaj pogodbe in da bodo slovenski ribiči lahko lovili le ob istrskem polotoku.

Slovenske ribiške ladje morajo po ribolovu v vodah sosednje države vpluti na carinski pomol enega od štirih hrvaških pristanišč (Pulj, Rovinj, Poreč, Umag), kjer bodo pregledali in ovrednotili ulov. Po tem postopku naj bi ribiči brez plačila carine nadaljevali pot v Slovenijo.

A. U.

Priročnik za vsakogar, ki ga kakorkoli zadeva privatizacija družbenega kapitala v Sloveniji

GOJKA STANIČ: MOJE DELNICE

Iz vsebine knjige:

izbira pravnoorganizacijske oblike družbe; Lastni in tuji kapital; Delnice; Vrste delnic; Osnovni vložki in poslovni deleži; Partnerstvo – osnova modernega podjetništva; Notranji delničarji kontrolirajo družbo; Delovno razmerje in delničarstvo; Upravljanje delniške družbe; Divja privatizacija; Način zbiranja denarja za managersko-delavski odkup; Tuji lastniki slovenskih podjetij.

Cena knjige 2.500 SIT + 5-odstotni prometni davek: 2.625,00 SIT.

Naročite jo lahko tudi pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon 321-255, telefaks 311-956.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) knjigo Gojka Staniča MOJE DELNICE. Naročeno mi (nam) pošljite na naslov:

Ulica, poštna št., kraj:

Ime in priimek podpisnika:

Račun bom(o) plačal(i) v zakonitem roku.

Ind. kupcem pošiljamo po povzetju.

Žig

Podpis naročnika

Pismo iz Beograda

Piše: Vlado Babić

Dieta

Tisti, ki še niso zraven, se na vse pretege trudijo, da bi prišli v Evropsko unijo, NATO, Partnerstvo za mir in druga združenja razvitega sveta. No, vsako pravilo pozna tudi izjeme. SR Jugoslavija na primer nadaljuje svetle tradicije gibanja nevrščenih dežel in skrbi, da bi se čim bolj približala Somaliji in Etiopiji. Ta cilj je v marsikaterem pogledu že dosežen in zahvala za to gre Socialistični partiji Srbije (SPS).

Socialisti so našli zelo enostavno rešitev in prav čudno je, da se kaj takega ni nihče domislil že prej. Državniki, stranke na oblasti in tiste v opoziciji po vsem svetu se izjemno trudijo, da bi zagotovili napredek, iščejo nove vzroke za pospešitev proizvodnje in dvig življenjske ravni. Vse to samo zato, da bi se obdržali na oblasti ali se do nje dokopali. Milošević bi lahko mirne duše patental do smrtno ostajanje na oblasti ob politiki regresije na vseh področjih.

Od vseh žalostnih učinkov regresije je najtežji tisti, ki je doletel proizvodnjo in potrošnjo hrane.

Po najnovejših podatkih bi bilo treba za letos zagotoviti za 160 milijonov dolarjev goriva in gnojila, da bi lahko pričakovali enako količino pridelka kot leta 1960. Ker pa oblast hkrati trdi, da letos, prvičkrat po drugi svetovni vojni, za ta namen ne bo uporabila primarne emisije, imamo zelo dobre možnosti, da se še bolj približamo omenjenima afriškima državam. No, ne glede na to, kako nizka bo proizvodnja hrane, tudi takšna bo dovolj velika za sedanje kupno moč prebivalcev, pa še celo ostalo je bo. Ljudje namreč nimajo denarja niti za osnovno prehrano. Zato ljudje, po zaslugi vsestranske skrbi partije na oblasti, res jedo malo, a zato jedo – slabo.

Nedavna anketa je pokazala žalostno sliko. Revščina je redkoka obšla. Meso ljudje jedo samo za državne ali verske praznike. Ker pa se je organizem odvadil mesa, lahko takrat doživijo fiziološki šok ali ledodčne krče. Jedilnik je večinoma »zajčji«: menjujejo se zelje, krompir, fižol, ohrovt in podobno. Mnoge držijo pokonci le margarina in marmelada, drugi živijo od kruha, ki ga nadrobijo v čaj. Ljudje jedo tudi mnogo testa, pripravljenega na različne načine, kar pa upočasnjuje sicer zaželeno izgubljanje sala okoli pasu.

Poreklo je bilo od nekdanj pomembno. Zdaj je postalo življenjsko pomembno. Če vaši živijo v mestu že več generacij, ste na dobri poti, da izumrete, kot nekdanj mnoge plemenite družine. Večje možnosti imate, če vam rodovne korenine še sežejo izven mesta, če imate malo zemlje ali bližnje sorodnike na vasi. V tem primeru jih lahko od časa do časa obiščete in ob takih priložnostih odnesete iz vasi kako torbo, ki pomeni življenje. Drugi prebivalci mest se lahko abonirajo pri kakšni izmed vse številnejših ljudskih kuhinj, oziroma se pridružijo množični dieti, imenovani lakota. Lakota je jug države že zdavnaj zajela in zdaj prodira proti severu. Še vedno se izogiba vasi, zato pa naseljuje vsa mesta. Vojvodina, za katero so nekoč govorili, da bi lahko nasitila celo Evropo, ima sedaj težave sama s seboj. Otroci v vrtcih so se včasih spakovali nad hrano, zdaj hlastnejo po vsaki. Na žalost hrana v vrtcih ni nič boljša od hrane doma, pa nam tako raste slabo hranjena, anemična, rahitična, z eno besedo: degenerirana generacija.

Spominjam se, kako smo včasih dobro jedli, natanko tako, kot je to opeval Djordje Balašević. Problemi izobilja so nas postavljali pred nujnost izbire kakšne od diet. Tu in tam je kdo imel toliko volje, da je premagal želje. Večina pa je bila za dieto od ponedeljka naprej, in to od enega naslednjih ponedeljkov. Na našo srečo so skrb za ljudstvo prevzeli socialisti in nas rešili omenjenih zadreg s hrano. Ker so vedeli za našo šibko voljo, so odločili namesto nas in uveljavili kolektivno dieto. Po podatkih, ki jih redno objavljajo, lahko zagotovljena plača pokrije stroške dvodnevne košarice življenjskih potrebščin za štiričlansko družino. Za druge dni morate imeti druge vires dohodkov, če ne marate diete. Ker pa denarja ni, je najbolje, da vzljubite dieto in z njo zdržite čimdalje.

Dobitniki nagrad GZ za uspešno gospodarjenje: ALOJZ DEŽELAK

MENEDŽER JE DOBER Z DOBRO EKIPO

Gospodarska zbornica Slovenije je pred dnevi podelila nagrade desetim najboljšim direktorjem, najboljšim po poslovnih dosežkih podjetij, ki jih vodijo. Zbornica je najuspešnejše direktorje nagradila od leta 1969. Tedaj je nagrada dobila ime po Borisu Kraigherju, slovenskem politiku in gospodarstveniku, tvorcu gospodarske reforme leta 1965, ki je tragično preminul na novo leto 1966. Pred štirimi leti je nagrada zaradi sprememb v političnem sistemu izgubila ime B. Kraigherja. Poimenovali so jo Nagrada Gospodarske zbornice za trajnejše dosežke v gospodarstvu. Skladno s spremembami gospodarskega in političnega sistema so se spremeni tudi merila za njeno dodelitev. Letos je nagrada dočakala še en mejnik: podelili so jo kar desetim direktorjem, petim iz družbenih podjetij in petim iz zasebnih. Direktorjem družbenih podjetij so jo letos podelili zadnjikrat. Razlog je seveda »banalen« – prihodnje leto bodo samo še podjetja z znanimi lastniki kapitala v njih. Med letošnjimi nagradenci je tudi generalni direktor Kolinske Lojze Deželak. Pozornost nam je vzbudil zaradi drobne geste, za katero se je izkazalo, da je nekako značilna za odnose v tem podjetju z nekaj več kot 800 zaposlenimi. Pol nagrade je namreč dal na voljo sindikatu.

Zakaj je to storil, nam je povedal na kratko, malo obsežneje pa o vzrokih za nagrado.

»Nobenega posebnega razloga nisem imel,« je odgovoril. »Preprosto sodim, da naj bo odnos med kapitalom in delom nekako takšen. Drugo polovico nagrade pa bom tudi vložil v podjetje, v delnice. S tem dokazujem, da verjamem v Kolinsko.«

Nagrado je Deželak dobil za to, ker se je podjetje kar hitro otreslo krize zaradi izgube jugoslovanskih trgov.

»Nagrado smo dobili vsi tisti, ki smo na tem delali. Je torej nagrada Kolinske za uspešno prebrodene težave ob izgubi trga v nekdanji Jugoslaviji. Če včasih nisem razumel, kaj pomeni prestrukturiranje podjetja (čeprav sem ekonomist), zdaj to dobro vem. V Kolinski smo nadomestili izpad 80 odstotkov trga,

tako da zdaj izvažamo že 40 %, 60 % pa prodajamo doma. Resda se je podjetje zaradi krize prepolovilo po številu zaposlenih, obseg proizvodnje pa za 30 %. Toda najbolj ponosni smo na to, da smo obdržali profit.«

Bi nam pojasnili vaš uspeh s številskimi iz zaključnega računa za lansko leto?

»Lani smo poslovali uspešno, tako da bomo notranji odkup delnic lahko opravili tja do sredine leta. Nekaj bo ostalo tudi za naložbe, čeprav premalo za naše potrebe in ambiciozne razvojne načrte. Zato se bomo verjetno morali pri novih naložbah posluževati skupnih vlaganj.«

Na seznamu največjih slovenskih podjetij, ki ga vsako leto izdela revija GV, ste bili v letu 1992 na 49. mestu. Ali ste se lani uvrstili na boljše mesto?

Alojz Deželak: Zaradi izgube jugoslovanskega trga smo štirinajst dni tarnali, potem pa zavihali rokave.

»Na te podatke je treba gledati z več zornih kotov. Leta 1992 smo bili po velikosti resda na 49. mestu, toda po profitu smo bili petnajsti. Velikost sama torej nič ne pomeni, treba je poznati še kapitalski delež, kako podjetje razpolaga z obratnim kapitalom, kako so napravljene naložbe, kako je podjetje uspešno. Poleg tega je v teh letih mnogo velikih sistemov razpadlo na mala podjetja. Mi smo se sicer močno zmanjšali, toda razpadli nismo, čeprav smo na več lokacijah.«

Zakaj niste razpadli?

»Takšna je naša podjetniška politika. Posamezna podjetja

bi se lahko osamosvojila, le da menimo, da nam je vsem skupaj boljše ob sedanjem imenu podjetja, ob sedanjih kapital-skih povezavah, ob dejstvu, da skupaj lažje investiramo, lažje financiramo razvoj... Tudi ni mogoče zanemariti pomembne podrobnosti, da nastajajo v vseh naših proizvodnjah občasno velika nihanja v prodaji izdelkov. Skupaj je to lažje prebroditi.«

V obrazložitvi nagrade med drugim piše, da želite postati največji proizvajalec svoje vrste v Sloveniji. Kdaj boste to uresničili?

»Kdor nima ambicije povečati svojega tržnega deleža, je z njim nekaj narobe. Mi se borimo za čim večji tržni delež. Ta je pri različnih izdelkih različen, od 90 % do skromnih 3 %. Upam pa, da me ne boste vprašali, če ni to morda monopolizem, ker to ni. To je napa-

Torej je hitrost razvoja firme odvisna od kapitala.«

Kako ste zadovoljni z ekonomsko politiko?

»V podjetjih ponavadi nismo nikoli povsem zadovoljni

Ali s tako visokimi plačami ne rušite gospodarskega sistema?

»Nikoli se nisem strinjal z nizkimi plačami, ker potem ni prave kupne moči. To je

Partnerstvo

Pri pogovoru je bil prisoten tudi predsednik sindikata v Kolinski Anton Dimc, ki je na kratko komentiral odnos sindikata in vodstva podjetja.

»Sindikat kmetijstva in živilske industrije pri ZSSS je edini sindikat v Kolinski. Drugi se namreč niso prijeli,« je uvodoma poudaril Dimc in nadaljeval:

»Direktor je sindikat sprejel kot partnerja. Imamo dobro pogodbo o delovanju sindikata v podjetju, nihče nič ne komplira, ampak se o vsem pametno pomenimo. Čar sodelovanja pa je predvsem v tem, da nas vodstvo jemlje kot enakovrednega partnerja. Skušamo razumeti eden drugega.«

Kolinska: Uspešno prestrukturiranje podjetja je vzrok za višje plače.

dalnost firme in poskus napraviti vse za uspeh. Nismo proti konkurenci, mislimo pa, da moramo biti boljši od nje.«

Kako hitro nameravate postati največji?

»Praktično smo vodilni že na vseh področjih, želimo pa iti tudi na druga področja.«

In za to boste verjetno potrebovali pomoč drugih partnerjev, tudi iz tujine, v obliki sovlaganj na primer...

»Tudi mi si bomo morali od drugod pridobiti bodisi licence, bodisi skupna vlaganja. Jasno je, da bo potreba po povezovanju z drugimi partnerji ob odpiranju trga in naših povečanih ambicijah vse večja.

ne z vlado ne z gospodarsko zbornico. Toda treba je plavati v plitvi ali globoki vodi in tudi mi v gospodarstvu bi lahko storili mnogo več in mnogo bolje. Ne le v tem sistemu, tudi v prejšnjem bi se dalo bolj plavati. Tisti, ki se danes na primer še izgovarja, da ne more prodajati, ker je Jugoslavija razpadla, bi s tem izgovorom lahko že nehal. Mi v Kolinski smo zaradi tega tarnali 14 dni, potem pa smo zavihali rokave.«

Predsednik GZ Dagmar Šuster je ob podelitvi nagrad zelo pohvalil direktorje. Dejal je, da so »ekscelentni«. Iz splošnega stanja in iz vaših besed pa sklepam, da je briljantnih direktorjev pri nas zelo malo.

»Nismo menedžerji tako briljantni, taki so tisti direktorji, ki so okoli sebe zbrali dobro ekipo. Dober si, če dobro sodeluješ, tudi s sindikatom. Na tem področju pa morajo menedžerji v glavnem še veliko postoriti. Morda smo v Kolinski imeli srečo, da smo pogostejše kot drugi sodelovali s tujimi partnerji in se od njih učili.«

Kakšen je odnos med sindikatom in vodstvom?

»S sindikatom smo se dogovorili, da sicer res sedimo vsak na svoji strani nize, vendar pa da mora med nami vladati pravilo dialoga in strpnosti do drugače mislečih in razumevanje argumentov drugih. Sindikat je dobro obveščen, sam skušam priti na vse njihove seje, in čeprav nismo povsem poenoteni v stališčih, bi rekel, da je naše sodelovanje vzorno.«

Najbolj vroč del vašega medsebojnega dialoga so najbrže plače. Kakšne so zdaj v Kolinski?

»Najmanjša plača je 40.000 tolarjev neto, v povprečju pa smo lani imeli za okoli 40 % višje plače od povprečnih v industriji.«

eno. Drugo pa je, da mi sistema ne rušimo, ker imamo visoko produktivnost. Imeli bi pol manjše plače, če bi še vedno imeli 1600 zaposlenih delavcev. Ker smo to število prepolovili v glavnem na neboleč način, s prestrukturiranjem tovarne, imamo lahko višje plače. Tisto podjetje, ki pa ima še vedno enako organizacijo kot pred štirimi leti, pa pol manjše plače kot mi, pa naj nikar ne stoka zaradi plač. Ima pač drugačno, slabše izhodišče kot mi. Ob tem pa je še tretja plat medalje: država je izredno draga. Naš delavec še vedno plačuje 110 odstotkov nad neto plačo za prispevke. Zato sem za to, da dobi delavec več, ne pa nekdo drug, ki potem ta denar tudi troši bistveno manj racionalno. Plače je treba povečati, preko produktivnosti in

preko zmanjševanja javne porabe. Država pa naj se pobriga samo, da razlike v plačah za enako delo ne bodo po podjetjih prevelike. Sem pa proti slehernemu omejevanju plač s pomočjo zakonov.«

Svoj čas je bil velik halo zaradi izjemno visokih plač nekaterih direktorjev. Ali so plače preko 4000 mark za direktorje v naših razmerah prevelike ali moramo težiti k takim plačam?

»Tudi menedžerjem je treba povečati plače, tistim, ki so uspešni, seveda. Včasih mi je prav nerodno kakemu tujemu partnerju priznati, koliko plače imam, saj v tujini drugače razmišljajo o uspešnosti in plačilu zanj. S tem se znajo tudi pohvaliti. Višina plačanih davkov je denimo tudi dokaz uspešnosti. Tudi pri nas taka hvala ne bi bila napačna, čeprav bi najraje vsi utajili dohodek, da ne bi plačali davka.«

Dagmar Šuster se je pritoževal, da so direktorji pod velikim pritiskom politike. Ga čutite in kako?

»Ne!«

Niste v nobeni stranki?

»Ne.«

Slovenski trg se odpira čedalje bolj in nekaterim to ni všeč. Zdj se uredničjevo tudi dogovori o brezcarinski trgovini med državami Višegradske skupine, Poljsko, Madžarsko, Češko in Slovaško ter Slovenijo. Kaj vam v Kolinski pomeni ta sporazum?

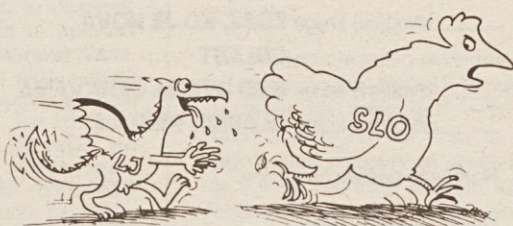
»Predvsem izziv in dejstvo, ki se ga je treba zavedati, kajti tisti, ki se ga bo zavedel šele čez dve leti, bo imel velike težave. Ta sporazum je treba izkoristiti in prodreti na te trge. Če bomo tam kupovali cenejše surovine, bomo lahko tudi izdelovali z nižjimi stroški. Konkurenca pa bo, in na to moramo biti pripravljeni, tako na domačem kot na trgu držav Višegradske skupine.«

Kako ocenjujete politiko do tujih vlaganj?

»Ta je slaba. Ob tem imamo slabe banke, in kdo v tujini vas bo jemal resno, če mu poveste, da imate banke v sanaciji in da ste brez finančne podpore, brez varstva lastnih bank? Mi smo naredili podjetje v Varšavi in zdaj gradimo drugo v Moskvi. Slovenija pa nima eksportne banke. To, kar imamo, ni pravo, saj bi banka morala podjetju dajati garancijo. Zdj pa nihče nič ne garantira.«

Boris Rugelj

Knjiga,
ki razkriva ozadje
ob sprejemanju
lokalne samouprave

Naročite jo pri ČZP Enotnost,
Ljubljana, Dalmatinova 4,
po telefonu (061) 321-255
ali telefaksu (061) 311-956

Ciril Ribičič

MANJ BREZPOSELNIH

Po uradnih podatkih zaveda za zaposlovanje se je število brezposelnih zmanjšalo tudi v februarju. Konec minulega meseca je bilo po dveh mesecih zmanjševanja števila brezposelnih še 133923 brezposelnih delazmožnih oseb.

V minulem mesecu je bilo 1400 manj brezposelnih. Še lanskega decembra je bilo uradno brezposelnih preko 137000 delavcev ali 15,4 % vseh delazmožnih oseb v Sloveniji. Žal bi temu pojavu lahko rekli prve lastovke. Pomladi, torej splošnega zmanjševanja brezposelnosti še ni, saj se je le-ta zmanjšala samo v tretjini slovenskih občin.

V preostalih pa se je v februarju število brezposelnih celo povečalo. Nobenega olajšanja denimo ni v Mariboru, največ brezposelnih pa je v februarju bilo na novo v občini Ljubljana Bežigrad, in sicer 353, v občini Ljubljana Šiška 203 itd. V Celju, denimo, pa se je število brezposelnih v februarju za 560 zmanjšalo, ker so se na novo zaposlili. Toda pozor: ponekod prihaja do podatkov o novih delovnih mestih na tak način: podjetje gre v programirani stečaj, delavci gredo na zavod, od tam pa do ločeno število takoj nazaj v bivše podjetje, ki ima zdaj novo ime in novega lastnika.

B. R.

Piše: mag. Aleksej Cvetko

Beneficirana zavarovalna doba (4)

Boljša plača in varnejše delo

Če bomo želeli institut nadomestiti, bo najprej treba v praksi realizirati eno od temeljnih načel, ki ga vsebuje zakonodaja, ki določa varstvo pri delu, kot tudi zdravstvena zakonodaja, da je namreč delodajalec tisti, ki mora ves čas poslovanja skrbeti za varnost pri delu. Delovni proces mora biti že načrtovan tako, da je v vsakem oziru poskrbljeno za vse ukrepe, ki vodijo k preprečevanju, kasneje pa tudi k odkrivanju poklicnih bolezni, bolezni v zvezi z delom ter poškodb pri delu.

Za posamezna delovna mesta, kjer tudi z uporabo najmodernejše tehnologije, pri čemer materialna nezmožnost ne sme biti razlog za takšno ugotovitev, ni možno izključiti vseh škodljivih vplivov ali preprečiti teže dela, pa bo v sodelovanju s strokovnjaki potrebno pripraviti ustrezne predloge, da bi bili učinki takega delovnega mesta na zdravje delavca čim manjši.

Razmišljati bi bilo treba o skrajševanju delovnega časa na takih delovnih mestih, občasni ali stalni razporeditvah na druga dela, daljših odmorih, daljših dopustih, ustreznejši prehrani in podobno. Seveda pa bi za opravljanje takega dela morala biti zagotovljena ustrezno visoka plača delavca.

Taka plača bi delavcu omogočila, če bi bil za to zainteresiran, plačevanje dodatnih zavarovanj zdravstvenega in pokojninskega oziroma invalidskega zavarovanja, s katerimi bi bil ustrezno zavarovan, če bi se mu zdravstvena in predvsem delovna zmožnost zmanjšala pred dopolnitvijo pogojev za pridobitev pravic do starostnega zavarovanja.

Pomanjkljive kolektivne pogodbe

Brez ustreznih strokovnih služb, ki jih bodo morala organizirati tudi podjetja in organizacije za lastne potrebe ali za potrebe več podjetij in organiza-

cij, seveda ne bo vedno možno organizirati delovnega procesa tako, da bo zadoščeno vsem zahtevam, ki jih sicer predpisujejo že sedaj veljavni zakoni. Še manj pa bo možen razvoj na področju varstva pri delu v smislu približevanja evropskim standardom. Zato bo treba dodatno podpreti in motivirati tudi ustanovitev ustreznih državnih služb, ki bodo lahko z vso strokovnostjo in z upoštevanjem vseh možnih mehanizmov pomagale podjetjem in organizacijam pri programiranju delovnih procesov.

V praksi bi enkrat treba začeti uporabljati tudi institut neposredne nevarnosti za nastanek invalidnosti, ki ga zakonodaja že dalj časa pozna, se pa praktično ne uporablja. Neposredna nevarnost za nastanek invalidnosti je podana, kadar delovni pogoji na delovnem mestu, na katero je zavarovanec razporejen, ne glede na higiensko-tehnične varstvene ukrepe, v tolikšni meri vplivajo na njegovo zdravstveno stanje in delovne zmožnosti, da mora zamenjati delo, ker bi sicer postal invalid.

Vendar je realizacija tega instituta odvisna od kolektivnih pogodb in splošnih aktov organizacij oziroma podjetij, ki pa ustreznih določb sploh ne vsebujejo. Brez tovrstnih določb pa instituta v praksi ni mogoče uporabiti. Glede na zakonska določila namreč institut je zavarovalni primer invalidskega zavarovanja, ni pa tudi njegov rizik. Zavarovanci zato v primeru uporabe instituta nimajo statusa delovnega invalida, pravice do razporeditve na drugo delo, do rehabilitacije, če je potrebna, in pravice do ustreznih nadomestil pa bi jim morale kriti same organizacije oziroma delodajalci.

Urejanje delovnih mest

Kot zadnje pa bo treba ustrezno zakonsko urediti tudi vprašanje adaptacij delovnih mest in vprašanje

poklicnih rehabilitacij za skrajne primere, ko je kljub upoštevanju vseh ustreznih ukrepov za varno in zdravju neškodljivo delo prišlo do vplivov na zdravje delavcev v taki meri, da se jim je delovna zmožnost zmanjšala. Adaptacij delovnih mest je namreč v praksi veliko premalo, izvajanje pravice do poklicne rehabilitacije pa je, enako kot uporaba instituta neposredne nevarnosti za nastanek invalidnosti, vse preveč prepuščeno kolektivnim pogodbam in splošnim aktom organizacij oziroma podjetij.

Če bi navedene ukrepe dosledno izvajali, bi lahko kmalu ugotovili dvoje: da so ti ukrepi cenejši kot zavarovalna doba, ki se šteje s povečanjem, in da so v praksi tudi bistveno bolj učinkoviti. Zato bi moral biti logičen zaključek, da institut zavarovalne dobe, ki se šteje s povečanjem, ni več potreben niti kot institut invalidskega zavarovanja niti kot socialni korektiv.

Do bolj ugodnih pogojev za upokojeve bi eventualno lahko bili upravičeni samo zavarovanci, ki so bili obvezno zavarovani, pa so imeli najmanj 70 odstotno telesno okvaro, vojaški in civilni invalidi vojne od I. do VI. skupine, slepi, oboleli za distrofijo in sorodnimi mišičnimi in nevrološkimi boleznimi in za paraplegijo, cerebralno in otroško paralizo, multiplo sklerozo ter ekstrapiramidnimi obolenji, s tem da bi tudi tem kategorijam te pravice priznavali šele v primerih izgube delovne zmožnosti, ne pa kar v vsakem primeru.

Ta skupina zavarovancev bi lahko imela to privilegirano pravico, saj je za to skupino zavarovancev še posebej značilno, da vso možno delovno dobo dejansko vloga za doseganje osnovnih delovnih ciljev bistveno več napora kot drugi delavci. To pa lahko pomeni, tudi povsem neodvisno od delovnih pogojev, bistveno hitrejšo zmanjšanje ali izgubo njihove delovne zmožnosti.

JOŽICA PUHAR ZAMENJANA – PRVIČ

Upravni odbor republiškega zavoda za zaposlovanje je na svoji seji 28. 2. 1994 med drugim potrdil poročilo o delu zavoda v letu 1993. Sama dejavnost zavoda je bila v preteklem letu zelo raznolika, zato bi želeli z opravljenim delom seznaniti javnost.

Kljub stalnim problemom pri začasnem financiranju dejavnosti Republiškega zavoda za zaposlovanje v letu 1994 smo s 1. marcem 1994 začeli s ponovnim (delnim) izvajanjem ukrepov aktivne politike zaposlovanja.

Z začetkom letošnjega leta smo v Republiškem zavodu za zaposlovanje poenotili sistem informiranja javnosti o izvajanju dejavnosti zavoda.

Vlada Republike Slovenije je imenovala za novega predsednika upravnega odbora Republiškega odbora za zaposlovanje g. Mirana Kalčiča (namesto dosedanjega predsednice ga. Jožice Puhar).

Jože Glaser, direktor zavoda

»TISOČ NOVIH PRIJATELJEV KNJIGE DE«

Spoštovani prijatelji, lani smo v ČZP Enotnost za Vas založili zbirko romanov in avtobiografskih pričevanj znanih slovenskih in tujih piscev. Njihova umetniška dela in pričevanja Vam želimo še bolj približati z nagradno akcijo »TISOČ NOVIH PRIJATELJEV KNJIGE DE«.

Vabimo Vas, da se dosedanjim prijateljem pridružite tudi Vi z vključitvijo v klub prijateljev knjige DE.

Vanj se vključite tako, da do 31. marca letos naročite vse knjige ali samo posamezno iz zbirke, ki Vam jih podrobneje predstavljamo.

V aprilu 1994 bomo izmed »prijateljev knjige DE« izžrebali 27 nagrajencev.

Nagrade: 1. 200.000 SIT; 2. dve nagradi po 100.000 SIT; 3. štiri nagrade po 50.000 SIT; 4. deset letnih naročnin na knjige založbe DE v letu 1994 v vrednosti 18.000 SIT; 6. deset letnih naročnin DE v vrednosti 8.320 SIT

Seznam izžrebanih nagrajencev bomo objavili v tedniku DE 14. aprila 1994.

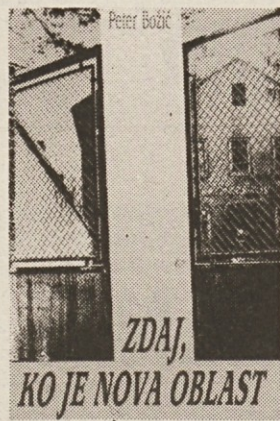
PAKET DOBRIH KNJIG, odličen tudi za darilo!

Paket sestavljajo knjige:

Peter Božič

ZDAJ, KO JE NOVA OBLAST

On, Radenko Radenković, ga je povabil na hrano. Na pijačo in na hrano te Slovenci ne povabijo nikoli. On to zelo dobro ve, ker ga še noben Slovenec razen na pijačo ni nikoli kam povabil.

Cena knjige je 1.720 SIT

Da bi ga pa kdaj kak Slovenec povabil na pijačo, ne, tega pa pri Slovencih ne boš doživel nikoli. In zato ga Radenko tudi ne vabi na Cico Oriental. Radenko Radenković je bil toliko in toliko časa pri vojaških arestiranih in tam seveda sploh ni pičkl v zato Radenko nujno potrebuje Cico Oriental samo zase, za danes.

Drugič mogoče, je prišel Radenko. In pri tem je ostalo in Niko je moral sam nazaj v kasarno. In ko je prišel tja, je bila ura ravno šest zjutraj in »smotra« in trubač je pravkar zaigral »mimo«, ker se je na »krugu« prikazal general, komandant brigade, in šel naprej proti svoji pisarni.

In ko je vsa brigada stala na »krugu« mimo kot pribita, je komandant brigade opazil Nika, ki se je prestopal z noge na nogo in lovil ravnotežje, pijan in izmučen od celonočne hoje.

Rudi Čacinovič

MED DVEMA CERKVAMA

Moja generacija je živila ob žerjavici in plamenih dveh svetovnih morij. Srce in možgane so nam pretresale revolucije: oktobrska iz I. 1917, različne »povojne« po 1945., zmagovite »od spodaj« ali »od zgoraj«. Dvajseto stoletje se bliža koncu. Bilo je polno svetlih upanj človeštva, bilo pa je tudi v znamenju krvavih diktatur. Bilo je stoletje Hitlerja in Stalina. Po tolikih izkušnjah bi se stoletje moralo končati brez lažnih iluzij in utopij, dokončno zavrniti vse lažne preroke, ki obljubljajo splošno srečo in zveličanje, pri tem pa hočejo osrečevati človeštvo s svojimi ideološkimi prisilnimi jopici.

Cena knjige je 1.920 SIT

Komunizem je razpadel, ker se je izrodil v nehumano, strogo disciplinirano organizacijo izoliranih vojščakov, ki niso zaupali ljudem in so jih hoteli prisilno osrečevati po svoji meri. Kljub težkim izkušnjam iz svoje preteklosti, kljub neposrednim zgovornim zmotam komunizma, skuša »stara cerkev« stopati po poti, ki ga je zrušila. Hotel je iz enega centra gospodariti nad celotno komunistično resnico. Poskusil reform so bili prepočasni in neprozorni.

Knjige lahko dobite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon 321-255, 1310-033 faks 311-956

Miroslav Jančič

GLASNIK PEKLA I. in II. I. Umreti s Sarajevom II. Umreti brez Sarajeva

Cena I. knjige je 1.850 SIT
Cena II. knjige je 1.700 SIT

Kadar se z njim srečam – Bog oziroma Alah vesta, kolikokrat počnem tisto, kar mi je bilo že od nekdaj mrzko – preštevam, koliko je okrog mene Muslimanov, koliko Hrvatov, koliko Srbov in koliko drugih, med katere spadam tudi jaz. Razmerje je približno takšno kot na republiški ravni, nekateri bi celo rekli, da je inscenirano – 40:15:30:15. Ko so Srbi iz tistega dela mesta, ki je v njihovih rokah, začeli izganjati Muslimane, in to brez prtljage, sem prestregel, kako neka muslimanska soseda drugi pravi:

»Nič drugega ne ostane, kot da tudi mi izženemo njihove!«

Matej Bor

JERNOV ROKOPIS ALI MARTINOVA SENCA

Avtor sporoča v čas in prostor ujetu in z njima tudi opredeljeno zgodbo prek (...) Jernovega rokopisa, v katerem pripovedovalec skuša razjasniti eno samo uganko: kdo je v ključnem trenutku povzročil smrt njegovemu prijatelju Martinu.

Jern namreč nosi breme krivde skozi povojno življenje, in da bi se očistil ali vsaj problem razjasnil, napiše zgodbo od otroškega zavedanja do razpleta, ki se konča z Martinovo smrtjo. Bistveno pa je, da je blodni Martin umrl, vrača pa se v Jernov rokopis, kot bi se njegova duša selila vanj.

Vladimir Kavčič

STE BRI DRUŽBE

Psihosocialni portreti sodobnikov

Res smo dobili svojo državo, a zdaj ne ljudstvo ne politiki ne vedo, kaj bi počeli z njo. To je posledica predhodnega neznanja, kajti te države niso izsilili amaterji, temveč diletanti, tisti, ki mislijo, da vedo in znajo, a se v resnici ne zavedajo niti meja svoje nevednosti. Vodijo jih oholost, prestiž, boleste osebnosti. Več kot polovica sedanjih političnih akterjev samo nadaljuje kariero, ki jo je začela pod prejšnjim režimom, za njih je torej osebna promocija na pravem mestu. Druga polovica so razni frustrirani tipi, ki spominjajo na jecjavca, ki je hotel postati televizijski napovedovalec, zdaj pa zatrjujejo, da ni uspel, ker ni bil v partiji.

Ugodnosti, ki Vam jih pri vključitvi v klub nudimo, so: izredni popust, plačilo v treh obrokih (nakup nad 3.000 SIT) in možnost sodelovanja v naši nagradni akciji »TISOČ NOVIH PRIJATELJEV KNJIGE DE«. Pa še to: ČLANI KLUBA bodo imeli prihodnje leto 30% popusta pri vseh novitetah založbe – po lastni izbiri – neobvezno.

Cena knjige je 1.650 SIT

Vrednost vseh šestih knjig je 10.740 SIT, vendar vam jih nudimo za 6.950 SIT.

Če naročite pet knjig, jih prejmete za 6.200 SIT, če naročite štiri knjige, jih prejmete za 5.000 SIT, tri knjige pa za 4.000 SIT.

Pri naročilu dveh knjig prejmete knjigo Jožeta Smoleta: PRED USODNIMI ODLOČITVAMI brezplačno!

NAROČILNICA – Pri ČZP Enotnost nepreklicno naročamo

_____ izvod(ov) knjige **ZDAJ, KO JE NOVA OBLAST**
_____ izvod(ov) knjige **MED DVEMA CERKVAMA**
_____ izvod(ov) knjige **GLASNIK PEKLA I.**

_____ izvod(ov) knjige **GLASNIK PEKLA II.**
_____ izvod(ov) knjige **JERNOV ROKOPIS ALI MARTINOVA SENCA**
_____ izvod(ov) knjige **STE BRI DRUŽBE**

Naročeno pošljite na naslov:

Ulica, poštna št., kraj:

Ime in priimek podpisnika:

1. Račun bom(o) plačal(i) v enkratnem znesku v zakonitem roku (velja za DO)
2. Račun bom(o) plačal(i) v treh obrokih
3. Knjige mi pošljite po povzetju
4. EMSO za ind. naročnike in telefon, če ga imate

Stroški dobave in 5-odstotni davek so vključeni v ceno.

Vse naročilnice, ki nam jih boste poslali do tega dne, bodo vključene v žrebanje in uvrščene v klub »TISOČ NOVIH PRIJATELJEV KNJIGE DE«.

POMOČ BREZPOSELNI

Brezposelnost postaja v svetu in pri nas čedalje bolj pereče družbeno vprašanje. Za tistega, ki izgubi delo, pa je brezposelnost težak duševni in ekonomski pretes, ki prizadene tudi človekovo samozavest in ponos ter njegovo zaupanje v lepšo prihodnost.

Izhod iz brezposelnosti je danes pogosto povezan z dodatnim izobraževanjem in usposabljanjem, s preusmeritvijo v drugo zaposlitev ali samozaposlovanje. Izhod iz brezposelnosti je zato neposredno povezan tudi s svetovanjem o nadaljnji poklicni poti in izobraževanju. To bi morale pri nas hitreje uveljavljati tudi svetovalne službe in organizacije ter središča za izobraževanje odraslih.

Usmeritev in spodbudo za uvajanje in širjenje te dejavnosti nudi tem službam in organizacijam nova knjižica – BREZPOSELNI – IZOBRAŽEVANJE IN KARIERA, ki jo je pred kratkim izdal Andragoški center RS. Knjižica pa bo dobrodošla tudi sindikalnim in drugim delavcem, ki spremljajo to problematiko in lahko vplivajo na hitrejšo uvajanje novih oblik pomoči brezposelnim.

Zanimivost knjižice je v tem, da se v njej komplementarno dopolnjujejo dognanja dveh projektov – domačega in tujega. Prvi projekt – vodenje kariere za brezposelne – je izpeljala ljubljanska enota Republiškega zavoda za zaposlovanje (vodja delovne skupine Saša Niklanović). Drugi projekt – svetovanje brezposelnim za izobraževanje – je nastal pred nekaj leti v Angliji na Institutu za izobraževanje odraslih v Leicesteru. Med mnogimi spoznanji, ki jih prinaša knjižica, naj omenim vsaj nekatera, ki so zanimiva za širšo javnost in vse, ki se ukvarjajo z brezposelnostjo.

Dosedanje pojmovanje poklicnega svetovanja kot usmerjanja mladih pri odločanju za poklic in nadaljnje izobraževanje je postalo preozko in preveč statično. Po-

klicna ali delovna pot (ponekod na Zahodu ji pravijo tudi delovna kariera) sodobnega človeka postaja čedalje bolj zapletena, večsmerna in včasih tudi prekinjena. Poklicno odločanje zato ni več le stvar mladosti, pač pa tudi zrelih let vse tja do upokojitve. Sodobni človek se mora v teku delovne dobe večkrat preusmeriti, se dokvalificirati, dopolniti svojo izobrazbo, iskati nove zaposlitve ali prevzeti nove vloge v okviru iste ali sorodne stroke. Odločitve niso preproste, zato bi bila pomoč ustrezno usposobljenih svetovalnih služb dostikrat nujna in tudi vsakemu dobrodošla.

Svetovanje brezposelnim glede nadaljnje poklicne poti je zahtevna naloga. Svetovalna služba mora dobro poznati razvojne tokove in potrebe po delavcih v gospodarstvu in drugih službah ter zaposlitvene možnosti. Za usmerjanje posameznika je treba poznati in vsestransko ovrednotiti delovne izkušnje, izobrazbo in usposobljenost, sposobnosti in želje kandidata. Vedeti moramo, kje si lahko pridobi dodatno izobrazbo v primeru poklicne preusmeritve. Včasih mora svetovalna služba šele spodbuditi izobraževalne organizacije, da se odzovejo novim potrebam z novimi programi.

Na tem področju imajo v nekaterih zahodnih državah nemalo izkušenj, ki bi nam bile dobrodošle. Razvili so tudi več novih oblik pomoči nezaposlenim, da si lahko pomagajo tudi sami (informacijski centri, vprašalne pole za analizo lastnih sposobnosti in interesov, računalniški programi za lastno usmerjanje v nove zaposlitve ipd.). Svetovalne službe se ravna po načelu, da pripada

končna odločitev zmeraj le prizadetemu iskalcu zaposlitve, svetovalci mu lahko pri tem le svetujejo in pomagajo.

Svetovanje brezposelnim za izobraževanje ima poleg navedene še drugo življenjsko pomembno in globoko človeško vlogo. Izguba dela pomeni hkrati nevarnost, da se bo življenjska spirala posameznika preusmerila navzdol. Brezposelnost prizadene tudi človekovo samozavest, zaupanje vase in samospoštovanje. Življenjske perspektive postanejo negotove. Brezposelnost postaja čedalje bolj osamljen. Vse to prizadene ne le njega, marveč tudi vso družino. Odločitev za nadaljnje izobraževanje, ki odpira pot do nove zaposlitve, je v takem pesimističnem

razpoloženju težka, obremenjena z negativnimi predstavami o izobraževanju. Ko pa se brezposelni vključi v izobraževanje in v njem uspeva, zaživi na novo, naveže nove stike in prijateljstva, doživlja podporo izobraževalne skupine, pridobi si znova samozavest. Življenje dobi nov smisel, prihodnost pa nove cilje.

Svetovanje brezposelnim za izobraževanje in nadaljnjo »kariero« ima tako ne le gospodarski pomen, marveč tudi globoko socialno vlogo. Preusmeritev dela dejavnosti svetovalnih služb in izobraževalnih organizacij na to področje bi bilo treba zato še pospešiti in hitreje uvajati vredne tuje in naše izkušnje pri tem delu.

Jože Valentinčič

TI OČETA DO PRAGA, SIN TEBE ČEZ PRAG

V starih časih, ko je bilo naše življenje še veliko bolj trpk, kot je danes, so advokati naveliko služili s pravednostjo, ali so otroci dolžni preživljati starše na stara leta ali ne. Ko so starši temu ali onemu izmed otrok, ki je prevzel dom, prepisovali posestvo, so si zato (pisno) zagotavljali preužitke («kot» v hiši, hrano trikrat na dan in še kaj). Dandanes pa so »pri rokah« domovi »za starejše občane« in imajo ožji svojci – dediči možnost, da starše oddajo kar tja v varstvo. Vendar takšna »oddaja« pogosto ne poteka brez pravednosti. Če ima neoblegjeni svojec pod palcem kolikor toliko dobro pokojnino, ni prepirov, če pa je treba za preživnino še kaj doplačati, si otroci kaj radi skočijo v lase, češ, »ti si dobil od doma kot jaz, pa plačaj«.

In kaj svetujejo ob takšnih preprih (ki niso v čast otrokom) pravniki?

Iz zakonov je jasno razvidno, da so otroci dolžni skrbeti za svoje starše in jih preživljati – če so starši nesposobni za delo in nimajo dovolj sredstev za preživljanje. Če je več oseb dolžnih koga preživljati (npr. več otrok mater), se ta dolžnost razdeli mednje po njihovih možnostih, ne glede na to, koliko je bil kdo deležen skrbi in pomoči. Enako dolžnost imajo pastorki, če sta jih očim in mačeha dalj časa preživljala in zanje skrbela (velja seveda tudi narobe). Če kdo izmed staršev v domu nima dovolj visoke pokojnine za plačilo oskrbnine, so jim otroci

dolžni pomagati. V skrajnem primeru bi jih starši lahko celo tožili za preživnino. Tisti, ki je dolžan koga preživljati, pa lahko sam izbere, ali bo upravičencu plačeval preživnino, ali ga vzel sebi za preživljanje, ali pa bo poskrbel zanj kako drugače (pravice do takšne izbire pa nima zavezanec, ki je dolžan preživljati otroka).

Na srečo do takšnih nesoglasij med ljudmi (med otroki in starši) ne prihaja pogosto, pa tudi rešljiva so. Tistim, ki vam otroci nočejo odplačevati oskrbe v domovih za stare, velja takole svetovati:

Če bi radi živeli v katerem takšnih domov, se oglasite na centru za socialno delo, ki vam bo uredil sprejem, hkrati pa bo, če sami nimate dovolj sredstev za oskrbnino, uredil z vašimi otroki, da bodo prispevali k (do)plačilu po svojih zmognostih. V skrajnem primeru – če ne bo možen dogovor – bo center sam poravnal stroške. Ima pa tisti – to velja tudi za center za socialno delo – ki je imel stroške s preživljanjem takšne osebe, pravico zahtevati povračilo izdatkov od tistega, ki bi bil to osebo dolžan preživljati, ali pa zahtevati povračilo stroškov iz premoženja upravičenca.

Ob takšni pravici centra za socialno delo pa bodo mladi, ki zdaj uživajo premoženje svojih staršev, razumljivo, trikrat premislili, predno bi se odločili za odklonitev doplačil oskrbnine v domovih, kjer zdaj živijo njihovi starši.

Y. O.

ŽIVLJENJSKA RAZPOTJA

OD PARLAMENTA OBISOJENI NA ŽIVOTARJENJE

Kdor v naših razmerah preživlja svojo družino in sebe s 30 000 tolarji ali manj mesečnih dohodkov, je prisiljen životariti. Minimalni mesečni življenjski stroški za štiričlansko družino so namreč pri nas že decembra lani znašali 72.989,80 tolarja.

Odkar je začel sredi januarja veljati zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti, so se mnogi brezposelni delavci v Sloveniji prisiljeni preživljati s 30 000 tolarjev mesečnih dohodkov in manj. Zakon jim onemogoča, da bi si v nesreči, ki jih je z brezposelnostjo zadela, s honorarnim delom in ustvarjanjem pomagali sami. Zakon namreč določa, da se brezposelnemu delavcu, ki prejema denarno nadomestilo ali denarno pomoč, čas prejemanja denarnega nadomestila skrajša, če na podlagi pogodbe o delu, avtorske pogodbe, opravljanja popoldanske obrti ali kako drugače pridobi dohodek, ki mesečno presega dvakratni znesek najnižjega denarnega nadomestila po zakonu, zmanjšane za prispevke in davke, in sicer za obdobje, za katero izplačilo presega zgoraj določeni znesek – trenutno je to 29.914 tolarjev. Povedano po domače: Brezposelnemu delavcu, ki bo na kakršen koli način zaslužil v enem mesecu več kot 29.914 tolarjev, bo država za en mesec skrajšala pravico do denarnega nadomestila. Če se bo torej brezposeln delavec poskušal sam rešiti iz revščine, ga bo udarila po glavi država in ga sama ponovno pahnila v revščino in životarjenje.

Odločitev poslancev državnega zbora, ki so sami sebi določili večji mesečni dodatek za ločeno življenje, kakor dovolijo mesečno zaslužiti brezposelnim uživalcem denarnih nadomestil, pa ni samo moralno vprašljiva, ampak postavlja pod vprašaj sam sistem zavarovanja za primer brezposelnosti pri nas. Delavci so se za primer brezposelnosti konec koncev pred leti sami zavarovali in plačevali prispevke pod takrat dogovorjenimi pogoji. Ali je mogoče te pogoje sedaj enostransko spreminjati? Kakšna je pravna varnost državljanov, če država po tem, ko je denar že pobrala, enostransko spreminja pogoje zavarovanja?

Drugo vprašanje pa je, kakšen smisel ima to, da je državni zbor številne brezposelne delavce obsojil na životarjenje. Pa ne samo na životarjenje, mnogim je prepovedal celo delati, ustvarjati in razmišljati. Pomislite, kakšna nesreča lahko doleti inovatorja, ki

v času brezposelnosti izumi patent. Če ga proda, se mu skrajša pravica do denarnega nadomestila. Ali inovatorju država lahko jamči, da bo vsak mesec izumil nov patent? Kakšna nesreča lahko šele doleti brezposelnega pisatelja, če mu v času brezposelnosti natisnejo knjigo in izplačajo honorar, saj zgubi pravice na zavodu za zaposlovanje. Kako se bo preživljal kasneje, saj vemo, da slovenskim pisateljem bolj poredko izdajajo knjige. Upanje, da bo prepoved honorarnega dela povečala samozaposlovanje brezposelnih, je utvara, saj država pobira tako velike davke, da se s honorarnimi zaslužki brezposelni ne morejo samozaposeliti.

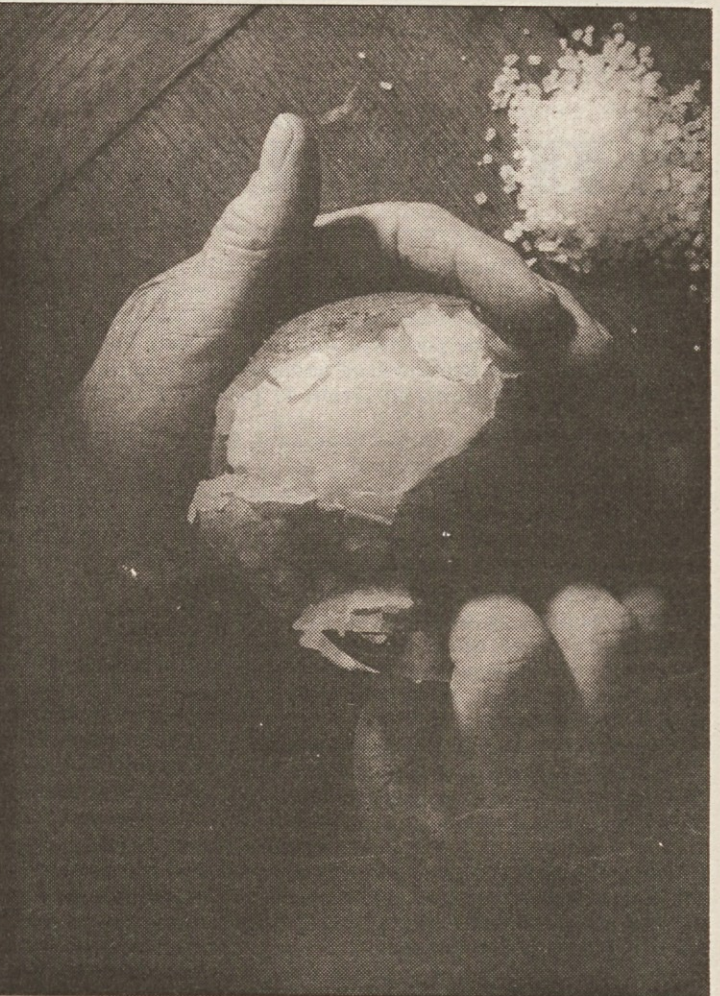
Morda so poslanci v državnem zboru upali, da bodo s tem zakonskim določilom zmanjšali obseg pogodbenega dela, namesto tega pa so dali delodajalcem v roke še eno orožje, s katerim bodo lažje izkoriščali brezposelne delavce. Tisti brezposelni delavci, ki z denarnimi nadomestili ne morejo preživeti družin, bodo prisiljeni še naprej delati, vendar za manjše honorarje ali na črno. Poslej bodo brezposelni delavci lahko pogodbeno ali drugače delali le, če bodo pristali na zaslužek, manjši od 29.914 tolarjev. Ali si predstavljate, kako toplo bo pri srcu delodajalcu, ko ga bo brezposeln delavec prišel prositi, naj mu za nekaj tisočakov zamnjša honorar in mu izplača samo 29.913 tolarjev? Raj za delavske goljufe. Sicer pa bodo pametni delodajalci poslej raje jemali na delo že zaposlene delavce, saj bodo imeli s tem manj sitnosti. Pogodbe o delu z brezposelnimi delavci in podatke o izplačilih bodo morali namreč pošiljati v vednost zavodu za zaposlovanje.

Ne nazadnje se je treba vprašati tudi, ali omenjena zakonska določila ne kršijo človekovih pravic in svoboščin, saj postavljajo nezaposlene državljane v zelo neenakopraven položaj.

Sicer pa se zdi, da tako kakor na mnogih drugih področjih tudi na delovnopravnem oblast bolj ureja utvare v svojih glavah kot odnose v življenju. V ta začarani krog sodi tudi utvara, da se bo z uveljavitvijo novih zakonskih določil zmanjšala brezposelnost.

Tomaž Kšela

BEDA V SLIKI

Ob takšem obilju je zamrznitev plač res nujna!!!

OBRATNA AMBULANTA

Piše: prim. doc. dr. Anton Prijatelj

Vinjen, pijan, nadelan...

Ko sem iskal izraze za pitje, opitost sem našel nekaj sinonimov in jih tudi zapisal:

Da je čezmerno uživanje alkoholnih pijač že od nekdaj pri nas problem, nam dokazuje Janez Trdina z esejem Vinska modrost ter s prispevki in zapiski, zbranimi v knjigi Trezne, vinske in praznovorne, nam poroča v Mohorjevem koledarju za leto 1991 Janez Keber. Citira tudi Trdino, ki je napisal: Pijanec najde zmirom kak vzrok, zakaj ga mora lokati. Vsaka pijača ima svoj izgovor (titulus bibendi). Trdina našteva vsaj 16 takih izgovorov, ki veljajo še danes.

Keber v Mohorjevem koledarju našteva tudi slovenske izraze za pijanost: biti alkoholiziran, biti pod gasom, biti mehak, matevžast, nabasan, nadelan, nacejen, opletav, okrogel, potrjen, trd, zalkoholiziran, biti pod paro, imeti ga pod kapo, pod streho, biti malo tenk tenk, pijan, kot bi bil ubit, pijan ko čep, kot klada, kot voha, kot kmečka nevesta, narečno obirsko Urša biti, Jera biti, tako sem bil pijan, da sem sam sebe vikal, tako sem bil pijan, da še z enim prstom nisem mogel migniti.

Isti avtor tudi navaja sinonime za piti, izpijati, pijančevati, pijaniti, pijuckati: cediti, nacediti (se), črepati, cuzati, dati ga na zob, lokati, on pa rad lok lok, lukcati, on ga pa rad luk luk, sedeti pri majoliki, izpraznjevati, prazniti kozarce, močiti grlo, mazati, nagibati kozarce, nategovati, nažehtati se, žehtati ga, objemati, ovijati kozarec, steklenico, pokušati, pokusiti, pupati, pupcati, srebati, srebniti, srkati ga, sušiti vino, naliti, nalivati se, tankati, zamakati, zvrčati, žlampati, piti na žive in mrtve, do mrtvega se je napil, ta baba ga pije skozi rokav, ne skozi grlo.

Zanimivi so tudi izrazi, ki jih je zapisal Slavko Pregl v knjigi POČESANE MUHE, zelo zapleten priročnik o lepem vedenju. Ta uporablja za stanje, ko je nekdo pod vplivom alkohola, te izraze: zaroniti, nabiti se, biti reklama za viski, biti položen, počiti, zavozlati noge, postati pivnik, zgrešiti agregatno stanje, udariti pijanca, utoniti, zakozarčiti, barvati se navznoter, postati pomišljaj, nacediti se, konkurirati cisterni.

To je nekaj starih in še več novih izrazov o pitju in pijanosti. Povedati pa moram, da sta moja prijatelja agronoma iz vipavske vinske kleti inž. Silvester Lemut in inž. Drago Plahuta kar huda name, ker pišem o vplivu alkohola na človeka in mi včasih uide beseda vinjen. Ta dva strokovnjaka – enologa trdita, in to upravičeno, da vendar ne smem stalno uporabljati besede »vinjen«, kar izhaja iz besede vino. Oba popolnoma upravičeno ugotavljata, da velika večina odvisnežev od alkohola ni odvisnih zaradi vina, ampak zaradi žganih pijač. Priznati moram, da imata prav. Le redki »odvisneži« pijejo samo vino. V veliki večini jim je popolnoma vseeno, kaj pijejo, glavno je, da jih zapeče po grlu in jih omami. Nisem pa še srečal odvisneža od alkohola, ki bi bil prijatelj dobre kapljice v tem smislu, da bi cenil le in samo izbrana vina.

Ne bom pozabil priznati neko nedeljo dopoldan. Ko sem šel po časopis, sem zagledal znanega novogoriškega pijančka, oprostite, odvisneža od alkohola, ko je pred slaščičarno segel v koš za odpadke. V skoraj prazni odvrženi steklenici je bilo še nekaj kapljic. Nagnil jo je in steklo je po grlu. Kaj pa, če bi bila ta pijača kak drug strup in ne alkohol??

Knjiga kot prvobitna akumulacija

Tokrat nekaj o knjigi in njenem spravljanju na svetlo. Slovenci smo pred desetletjem po številu naslovov izdanih knjig prednjačili pred vsemi nekdanjimi in sedanjimi sosedi in takrat smo si v svoje planske pisarije zapisali, da bi z družbenimi sredstvi radi v tem desetletju sofinancirali izdajo okoli 250 literarnih del letno.

Ta številka zanesljivo pove, da smo narod pesnikov in pisateljev, pa čeprav smo v tem zadnjem desetletju v imenu demokracije pristali pri državnih podpori manj kot 100 knjigam letno. Včasih se je oblast trudila, da bi, kolikor je mogoče, pomagala Prešernovi družbi in tudi drugim založnikom. Pri tem pa smo zanemarjali poslanstvo Mohorjeve družbe, vendar tudi po njeni volji, ker ni hotela konkurirati za državna sredstva, name-

njena knjigi.

Toda potem ko bodo takšni in drugačni raziskovalci spet zagnali krik, kako Slovenci sploh ne beremo, potem ko smo izvedeli, da smo pretežno funkcionalno nepismeni (ne znamo izpolniti bančnih, poštnih in drugih obrazcev ali napisati prošnje oziroma pritožbe), bomo spoznali tudi kako je nov družbeni sistem s privatizacijo spremenil razmere na področju knjige.

Poglejte, svojčas subvencionirana Prešernova družba je plačala za izdane knjige več denarja za davke, kot je bilo subvencij. Po vsej verjetnosti bi lahko kaj takšnega ugotovil še kakšen založnik. Če k temu dodamo še plačilo avtorskih davkov, ki gredo iz žepa ustvarjalcev, spoznamo, kako pisanje knjig in njihovo prodajanje za državo sploh ni negospodarno. S to dejavnostjo

zasluži mnogo več, kot vanjo vlaga. Ampak analiza, kaj kdo državi daje in kaj od nje prejema, ni bila pripravljena že dolgo časa. Tako bom sedaj zapisal, da je po teh podatkih slovenski pisatelj ali pesnik precej bolj rentabilen, kot je npr. železar ali električar.

Tako pač to je, vsaj zaenkrat. To pišem, da bi lahko razumeli literate in druge pisce ljudi, ki jih družba v svojem ogledalu vedno postavlja v vrste tistih, ki menda trošijo in živijo od tujega.

Prešernovo družbo, zaradi katere sem začel to pisanje, na podoben način ožema tudi banka, ki je bila nekdanji njen sponzor. Dolga ne dovoli odkupiti pod tržnimi pogoji, z obrestmi pa molze slovensko knjigo laične narave. Vse v imenu dobrega gospodarja, vendar v procesu lastne sanacije. Vso to grenkobo sem napisal zato, da bi videli in morda spoznali, kako različno se obnašamo in kako socialna in kulturna je ta država. Zares je na pohodu liberalizem, ki ne pozna meja. Tisto, kar prisvoji, pa spravi na varno čez meje svoje lastne oblasti. V šoli so nas učili o prvobitni akumulaciji (ko so eni postali bogati, drugi pa prodajalci svojega dela). Ta čas živimo iz dneva v dan bolj!

Milan Bratec

Knjiga končno tudi v izvorniku

Ni običajno, pa vendarle je knjiga Miroslava Jančiča šele slabo leto po natisu v slovensčini doživela izdajo tudi v izvorniku. Gre za knjigo Glasnik pekla; lani je izšla v dveh delih in doživela med slovenskimi bralci velik odmev, saj nam je dramatično približala sarajevsko kataklizmo.

Sedaj jo je založba ČZP Enotnost izdala še v izvorniku, kot poudarja avtor, v bosanskem jeziku. Njen naslov je Sarajevo 92/93 in podnaslov Izveštava portparol pakla. Na njeni dobro obiskani predstavitvi za novinarje sta poleg avtorja Miroslava Jančiča spregovorila še književni kritik Razgledov Milan Vogel in bosanski pesnik Josip Osti. Širši javnosti pa so delo predstavili tudi v Vodnikovih domačiji.

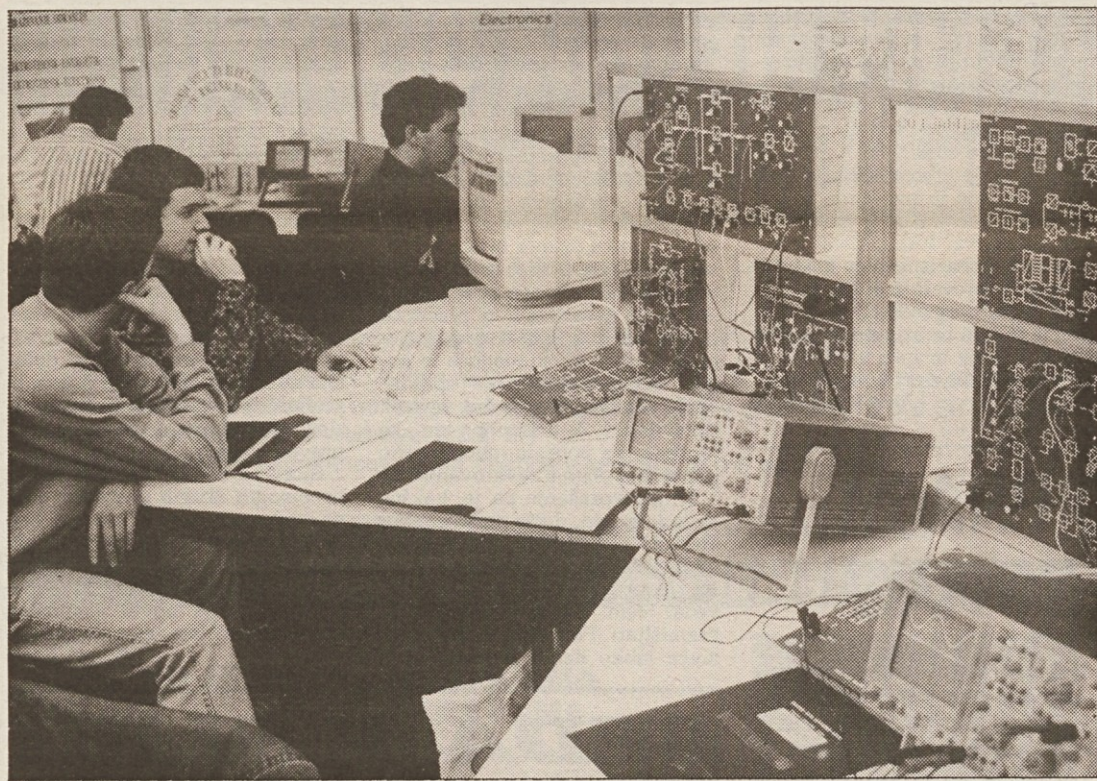

V tem tednu se je na Gospodarsko razstavišče v Ljubljani za teden dni preselil »ustvarjalni vrvež, ki označuje šolski in izobraževalni vsakdan in ostaja očem javnosti dostikrat skrit,« kot je sejem igre, vzgoje in izobraževanja Učila 94 ob otvoritvi označil minister za šolstvo in šport dr. Slavko Gaber. Od podobnih razstav v svetu, za katere je značilna predvsem tržna usmeritev, ljubljansko prireditel, zlasti številne dogodke v okviru dnevov slovenskega izobraževanja, označuje izrazit izobraževalni naboj.

Slike: Sašo Bernardi

Učenje je igra

Franc Šetinc:

Smrt in upanje

V založbi ČZP Enotnost bo v kratkem izšlo novo prozno delo Franca Šetince, povest »Smrt in upanje«. Avtor jo – kot je napisal na začetku knjige – posveča Suhi krajini in spominu na tragično usodnost njenih ljudi. Šetinc se je potem, ko je končal svojo politično pot, povsem posvetil pisanju in tudi na literarnem področju dokazal, da ima kaj povedati. V svojem najnovejšem delu ob osrednji zgodbi niza krokijske usode navadnih ljudi, ki so se v usodnih časih morali odločiti v skladu z okoliščinami, v katerih so živeli; te pa niso bile le črno-bele, marveč precej bolj zapletene.

Andrej je vedel, da je zaljubljena vanj. Če ne bi bila, bi že zdavnaj pobegnila, saj ji je dal nekaj priložnosti za to. Čutil je, da mu daje vse, kar mu v takšnih okoliščinah sploh more dati. Vpraševal se je, ali se je dovolj poglobil v globino njenega bitja. Zakaj dvomi v njem ne izginejo? Srce bi jih povsem zavrglo, razum ne. Ima dva razloga za to, da je ne pusti zbežati: občutek, da njene usode ne more spremeniti, ker zanjo ni nobenega upanja več, in pomanjkanje hrabrosti za to, da bi svoje življenje obremenil z njenimi grehmi.

Z greh? S strahovi? V njegovo srce se mu je z bolečino zasejal spomin na pesem Elizabeta Browning, ki se je v gimnaziji pri pouku angleščine naučil na izust:

Če duši naju, proti licu lice,
stojita in se bližata molče,
dokler v krivini dotiku ne vzgore
njiju kot lok razpete perutnice...

Na zemlji rajše, draga, ostaniva,
kjer množic puhle svaje, vedno nove,

v samoto silijo čiste duhove.

Tu prostor je, en dan vsaj,
da prebiva ljubezen v njem,
v zavetju varnem mraka,
ko ura smrti, da odbije, čaka.

*

V mestu je srečal Sušnikovega Ivana, svojega najboljšega partizanskega tovariša.

»Ti, glej ga!« se ga je razveselil. »Mislim sem, da si nekde na Stajarskem? Saj si odšel tja s štirinajsto, ne?«

Pomežiknil mu je, ko je zagledal dekle ob njem.

»Ni to, kar misliš, da je,« si je mislil Andrej. Ni imel poguma, da bi mu razkril resnico. »Se kak dan svobode ji bom poklonil,« bi mu priznal, pa ni imel poguma za to. »Veš kje za kako luknjo, kjer bi lahko prenočila? Potreben nama je mir in počitek!«

Prespala sta v stari meščanski hiši. Bilo je

poslopje z velikim balkonom, številke si ni zapomnil. V sobi z debelimi, mrzlimi zidovi je bilo precej sveže, toda Andreja so morale sanje tako izmučile, da se je prebudil ves moker od znoja. Tisto, kar ga je vrglo pokonci, je bil krik, ki se mu je zdel preveč stvaren, da bi obstajal samo v sanjah. Prestrašeno se je razgledoval po mrčnih sobi in se poskušal spomniti, ali je Marija še pri njem v postelji, ali pa jo je že predal ozni.

Ležal je ob njej in si prizadeval, da ne bi mislil na nič drugega kot samo nanjo. Poskušal si je priklicati v spomin njeno telo in njen smeh, ko se ga je tisto noč vsa naga oklenila. Misli je, da bo s tem sanje pregnal, pa je le priklical nove. Bal se je, da ne bo več znal ločiti, kaj mu prinese noč in kaj dan. Prevzel ga je občutek osamljenosti in tesnobe. Bil je jezen sam nase, na to, da si je tako zagrenil še zadnje trenutke bivanja z njo.

Trudil se je, da bi pozabil na sobo. Domišljal si je, da komaj čaka, da dobi dopust in obišče svoj rodni kraj. Bilo mu je žal, ker je zamudil maj, ampak tistega doma, ne kje drugje. Samo doma premore pomlad toliko živih barv in toplote. Samo doma se sonce tako domače koplje v gostem vejevju dreves. Takrat so povsod beli oblaki češnjevca cvetja in je povsod videti rožnate breskove cvetove. Vsepovsod zadiši po rodovitni prsti, iz gozdov dehti po drevju, v gajih žvrgolijo ptički.

Pričakoval je, da bosta prišli pomlad in svoboda z roko pod roko, a je prva malo pohitela, druga pa je zaradi celih armad beguncev z juga malo zamudila.

Mikalo ga je, da bi se vzpenjal po bregovih Krke, hodil vzdolž reke in zrl v njeno gladino, če se bo kje zableščale riba. Prišel bi od mlina

ob potoku v globači in se razveselil, ko bo videl, da se mlinsko kolo veselo vrti in kamni potre-sajo. Mlinar, ves bel od moke, bi bil dokaz za to, da so nekje blizu ljudje mlatili žito. Vsake toliko časa bi se oglasil zvonec in opozoril, da sta se mlinska kamna začela drgniti v prazno. Od zapornic sem bi bilo slišati klockanje vode. S prvega slapu bi prihajal vršč otrok.

Andrej si je v spominu večkrat priklical podobno komisarja, ki mu je govoril, da bodo taki mlini v novem času romantični balast, a mu ni hotel verjeti. Srdito sta se prepirala zaradi planskega gospodarstva v socializmu: komisar je trdil, da bodo v novi državi izdelovali ceneno industrijsko pohištvo, ki bo dostopno vsakemu človeku, Andrej pa je trmoglavil, da bo tudi v socializmu hotel imeti pohištvo ročne izdelave, po okusu, ki bo samo njegov in ga ne bo treba deliti s kolektivom.

Z njim se je ponovno sprl, ko mu je govoril o komunizmu kot o skladni družbi brez velikih nasprotij, celo revolucij in prekucij ne bo več. »Hvala lepa za tako družbo,« mu je rekel. »V njej bi se preveč dolgočasilo...«

Končno je zaspal, a ne za dolgo. Ko se je zaradi težke more sredi noči spet prebudil, so ga obhajale črne misli. Po tistem, kar je doživel, je postal duševno utrujen, skoraj top, popolnoma izgubljen. Nemir ga je preganjal tako močno, da ni imel več moči za spolno igro. Pravzaprav si je silno želel telesne združitve z njo, ko pa je do nje prišlo, je nenadoma omagal, čeprav mu je na vse načine pomagala in v tem prizadevanju kar dvakrat doživela orgazem. Opravičeval se ji je zaradi svoje nemoči v postelji, ni ji pa povedal, da se mu njeno telo v snu prikazuje kot mrlič.

Nadaljevanje prihodnjič

Privatizacija po slovensko

LEK JE OLASTNINJEN

Proces privatizacije teče. Prvi kazalci lastninskega preoblikovanja podjetij nesporno govorijo, da so Slovenci doumeli njegov osnovni smisel. Se pravi, malo je še tistih, ki iz naslova certifikatov pričakujejo hitre in mastne dobičke.

Nasprotno, več je tistih, ki skrbijo za varno naložbo papirjev. Očitno pa tudi postaja, da se ljudi prijemlje spoznanje o tem, kako so certifikati in z njimi povezane delnice predvsem naložbe na daljši rok. Vsaj v tej fazi, kar seveda ne pomeni, da bo tako tudi ostalo.

Na dlani je namreč, da se bo v prihodnje ogromno število delničarjev polagoma krčilo. Ampak to je že druga zgodba, ki bo mogoče aktualna čez pet, šest ali deset let.

Zgornje ugotovitve po svoje potrjuje lastninsko preoblikovanje Leka, ki je že v celoti olastninjen. Kot je znano, je bil Lek zaradi razmeroma velikega premoženja prisiljen prodajati delnice za certifikate v javni prodaji. Podjetje je vsega skupaj izdalo 1.744.927 delnic, od katerih jih je na sklade odpadlo 695.404, nekaj malega (6.418) so jih dobili denacionalizacijski upravičenci, interno so jih razdelili 437.627, se pravi, da so jih kupili upravičenci notranjega odkupa, medtem ko so jih 608.478 v javni prodaji pokupili državljani Slovenije.

Iz teh števil je jasno razvidna politika lastninjenja posloводства v Leku, ki mu je očitno šlo za čimvečjo razpršitev delnic, kar seveda za seboj nosi določeno

upravljalško inačico. V vsakem primeru pa podjetje Lek po izvedenem temeljnem lastninjenju ostaja v slovenski lasti, kar je glede na njegovo gospodarsko in tehnološko propulzivnost v tem trenutku bistvenega pomena. Ker bo v teh dneh svoj projekt lastninjenja razgrnila tudi novomeška Krka, kot Leku enakovreden predstavnik slovenske farmacevtske industrije, in ker je tudi v Krki pričakovati Leku podobno lastninsko politiko, lahko torej že zdaj ugotovimo, da bo farmacija kot paradni konj slovenskega gospodarstva domala v celoti ostala v slovenskih rokah. Tam torej, kjer zaznavamo popolno odsotnost strateške vladne naravnosti, je strategijo določila panoga sama.

Bistvena pa je, kar velja še posebej poudariti, sama struktura po zakonu razdeljenih in prodanih delnic. Lek kot podjetje na trgu, ki največji del svojega prihodka zasluži na tujem, kar velja tudi za Krko, je s svojo politiko lastninjenja (večinski del delnic imajo državljani Slovenije in delavci Leka) poskrbel, da se država prek skladov ne bo mogla bistveno vmešavati v poslovno politiko podjetja. Poučeni s prakso doma in v tujini lahko rečemo, da je to lahko samo dobro. Zakon o lastninskem preoblikovanju podjetij, čeprav velik kompromis, torej vendarle omogoča takšno lastninsko strukturo, ki je kompatibilna s tržno logiko poslovanja. To pa je prav tista prlina, zaradi katere smo v lastninjenje sploh šli. Na koncu se nam torej prav lahko zgodi, da dolgotrajno mečkanje z zakonom o privatizaciji morebiti niti ni bil tak strel v prazno, kot nam skušajo nekateri dopovedati.

I. K.

RAVBARKOMANDA

PETERLETOVI
DIPLOMATSKI
DAROVI

Lojze Peterle, naš zunanji minister, je te dni z izgonom ruskega politika Vladimirja Žirinovskega z brniškega letališča zelo nazorno pokazal, kako so razdeljeni diplomatski darovi na Slovenskem. Ni kaj slepomišiti: prav po zaslugi Lojzeta Peterleta so ti darovi razdeljeni po merilih krščanskodemokratskega enoumja, čemur primerni so tudi rezultati teh darov, zaradi katerih utegne Slovenijo še hudo boleti glava.

V času, ko to pišemo, še nimamo napovedanih izjav Žirinovskega in ruskega zunanjega ministra Kozirjeva. Toda že samo dejstvo, da bo glede diplomatskega incidenta, ki ga je nedvomno zakrivila slovenska stran, podalo izjavo tudi rusko zunanje ministrstvo, ne obeta nič dobrega. Že zdaj je moč reči, da poteza slovenskega zunanjega ministrstva v nobenem primeru ne more prispevati k potrebnemu sodelovanju z Rusijo, temveč prav narobe.

Lojze Peterle in slovensko zunanje ministrstvo sta z izgonom Žirinovskega padla na osnovnem diplomatskem izpitu. Kot papagaja sta sledila potezam nekaterih drugih držav, pri čemer jima še na kraj pameti ni padlo, da je Slovenija v odnosih z Rusijo v bistveno drugačem položaju, denimo, od neke Nemčije, da imamo tam tudi bistveno drugačne gospodarske in druge interese. Predvsem pa Peterletu ni »kapnilo«, da ima Žirinovski za seboj 11 milijonov ruskih volivcev in da ima kot tak velik vpliv na rusko notranjo in zunanjo politiko. Temeljno vprašanje je, ali je slovensko zunanje ministrstvo analiziralo obisk Žirinovskega pri bosanskih Srbih in v Beogradu. Na dlani je, da ne. Kajti če bi to storilo, bi tudi politični analfabet lahko hitro ugotovil, da se je ruska politika po obisku Žirinovskega v teh krajih radikalno zaostila. Torej bi Peterle pri kančku logične pameti moral ugotoviti, da Žirinovski v Rusiji ni kdorsibodi in da se je treba od njega vesti z vso potrebno diplomatsko spretnostjo. Peterle pa nič. Kot zahojen dolenski kmet mu je zažugal: »Ven z mojega dvorišča!«

Še zadnje vprašanje je, zakaj je bilo sploh treba eksplotirati slovenske krščanskodemokratske diplomatske darove na Brniku. Je Žirinovski prišel v Slovenijo na uradni obisk ali kot zasebnik? Odgovor je na dlani.

Prišel je kot zasebnik. Torej se pri zdravi pameti Peterletu z njim sploh ne bi bilo treba ukvarjati. Vso stvar bi lahko preprosto prepustil svojemu strankarskemu kolegu in notranjemu ministru Ivanu Bizjaku, ki bi brez nepotrebnega pompa že znal poskrbeti za ruskega medveda.

Konec koncev se je treba vprašati, zakaj je Žirinovski v Sloveniji nezaželena oseba. Kaj nam je slabega storil. Je za izgon in vpletanje zunanjega ministra dovolj velik razlog že to, da so se »malodci« okoli Žirinovskega malce prešernje vedli? Je Peterle slišal za rek: »Drugi kraji, drugi običaji!« Ali bo potemtakem izgnan vsak, ki se ne bo vedel skladno s Peterletovo visoko dolensko in diplomatsko omiko? Če pa je resnični razlog za izgon izjava Žirinovskega s prižnice blejske cerkve, po kateri, se demokracija neha na cerkvenem vhodu, potem bog pomagaj njemu in njegovim diplomatskim darovom. Predvsem pa državi Sloveniji in vsem nam, ko nam bodo začeli ti darovi rahlo predsedati.

Ivo Kuljaj

Malo za šalo, malo...

Varovanje
človekovih
pravic
po naše

Na slovenski televiziji so pred nedavnim organizirali okroglo mizo o naši demokraciji. Odkar je na čelu naše osrednje televizijske hiše uveljavljeni slovenski satirik, humorist in književnik Žarko Petan, je oddaj o tem, kako v naši državi pristojni iz dneva v dan bolj skrbijo za spoštovanje človekovih temeljnih pravic in svoboščin, čedalje več.

»Spoštovanje človekovih pravic pri nas je znatno nad evropsko ravni. Pri nas lahko človeku prisluškujejo samo VIS oziroma SOVA, VOMO ter še nekaj manj pomembnih državnih in privatnih detektivskih služb, medtem ko vsi vemo, da povsod v razvitih državah Evrope lahko ljudem prisluškuje tudi CIA, da o ruski obveščevalni službi niti ne govorimo,« je dejal prvi gost omizja.

»Popolnoma se strinjam. Pri nas je varovanje človekovih pravic celo na višjem nivoju kakor v Združenih državah Amerike. Samo pogledajte, kaj počnejo Američani z ruskima vohunoma v obveščevalni agenciji CIA, ki sta Rusom izdajala ameriške državne skrivnosti za velik denar. Pri nas se kaj takega ne more zgoditi, ker

nismo še nikoli odkrili nobenega vohuna v naših številnih obveščevalnih službah,« je dejal drugi udeleženec omizja.

»Če dovolite, bi se tudi jaz navezal na predhodnika. Tudi sam sem prepričan, da je pri nas varovanje človekovih pravic na zavidljivi ravni. Pri nas se javno pritožujejo, da jim prisluškujejo samo visoki politiki, kakor denimo predsednik parlamenta Herman Rigelnik, zunanji minister Lojze Peterle in podobni. Prava malenkost. Drugod po svetu prisluškujejo politiki preprostim državljanom, pri nas pa je očitno obratno. Višek demokracije ali ne?« se je razvnel tretji udeleženec okrogle mize.

»V bistvu nimam kaj dodati, vendarle pa dovolite, da omenim še eno stvar: tudi naše afere dokazujejo, kako spoštujemo človekove pravice in svoboščine. Prav je, da govorimo o aferah, vendar ob tem skrbno varujemo dostojanstvo ljudi po starem pregovoru: Greh se pove, grešnika pa ne! Ali ni to v bistvu že demokracija za naslednje tisočletje?« je vzkliknil vzhiceno četrti udeleženec okrogle mize.

»Gospodje, zakaj ne rečete bobu bob, saj nimamo kaj skrivati. Pri nas človekove pravice spoštujemo bolj kakor kjerkoli na svetu. Človekova pravica je, da vzame, kar potrebuje. In to pravico mi v praksi priznavamo vsem, ki so dovolj bistri, da jo znajo izkoristiti,« je vzkliknil peti udeleženec televizijskega omizja.

Na vsako okroglo mizo na naši televiziji pa povabijo tudi človeka iz ljudstva, stari Rimljani bi rekli iz plebsa. »Oprostite, meni v podjetju že nekaj mesecev niso dali plače, hkrati pa me priganjajo

k delu. Če samo enkrat zamudim, me lahko vržejo iz službe in na zavodu za zaposlovanje bom izgubil vse pravice do denarnega nadomestila. Ali mi lahko kdo svetuje, kaj lahko naredim za zavarovanje človekovih pravic...?« je povprašal slovenski plebejec.

»Človek božji, kako morete

vprašati kaj tako banalnega. To vprašanje sploh ne sodi v našo današnjo temo o spoštovanju človekovih pravic. Me prav zanima, če bi si upali kaj takega vprašati, če pri nas ne bi bilo varovanje človekovih pravic na tako zavidljivem nivoju,« so mu v en glas pojasnili.

Miha Ropar

Državljeni
drugega reda?

Osnovni princip vsake kolikor toliko resne demokracije je enakost državljanov pred ustavo in zakoni. Kaže pa, da v Sloveniji ni tako in da imamo v naši državi dve kategoriji državljanov. Za njihovo delitev je še posebej zaslužno ministrstvo za obrambo, ki državljane loči po samo njemu znanih merilih in zakonih. Drugače si pač ni moč tolmačiti dejstva, da ministrstvo za obrambo še do danes ni odgovorilo več kot stotim slovenskim državljanom, ki so že od lanskega januarja dalje oddajali prošnje za odkup vojaških stanovanj (last nekdanje JLA), v katerih tudi prebivajo. Da bo mera polna, ministrstvo za obrambo prosilec ne odgovori niti tega, zakaj ne odgovori. Aroganca brez primere torej. Medtem se seveda prvi mož tega ministrstva še naprej strastno trka po prsih z načeli in svojim doslednim bojem za pravno državo...

N. K.

»Kupujmo slovensko« skozi ameriško-japonsko prizmo

BIZNIS JE VOJNA

Zakaj, mislite, smo občrtali tole novico? Preprosto zato, da bi povedali, kako pomembna je danes strategija razvoja nacionalnega gospodarstva. Kajpak gre le za vrh ledene gore, katere vzroki tičijo pod vodno globino. Da bi jih podrobneje spoznali, smo se odločili, da bomo objavili nekaj odlomkov iz knjige Michaela Crichtona »Vzhajajoče sonce«, ki je bila leta 1992 največja ameriška uspešnica. Prepričani smo, da bodo omenjeni odlomki v prihodnjih nekaj številkah DE po svoje afirmirali akcijo ZSSS »Kupujmo slovensko«. Poleg njenim kritikom jih v branje priporočamo predvsem slovenski vladi.

»MicroCon?« je rekel Ron Levine in si prižgal veliko cigaro. »Seveda vama lahko povem zgodbo o MicroConu. Grda zgodba je.

Sedeli smo v poročevalnici American Financial Networka, kableske poročevalske organizacije s sedežem v bližini New Yorka.

»MicroCon,« je rekel, »je pred petimi leti ustanovil konzorcij ameriških računalniških firm. V tej družbi naj bi razvili naslednjo generacijo rentgenskih litografskih strojev za izdelavo računalniških čipov. V času, ko je MicroCon začel delovati, ni bilo nobenega ameriškega proizvajalca litografskih strojev – v osemdesetih letih so morali spričo hude japonske konkurence vsi ustaviti proizvodnjo. Pri MicroConu so razvili novo tehnologijo in izdelovali stroje za ameriška podjetja. Okej?«

»Okej,« sem rekel.

»Pred dvema letoma so MicroCon prodali Darley-Higginsu, menadžerski firmi v Georgiji. Druge Darleyeve operacije so se ponesrečile; podjetje ki je potrebovalo finančno injekcijo, je sklenilo prodati MicroCon. Našli so kupca – to je bil Akai Cera-

mics, podjetje iz Osake, ki je že izdelovalo litografske stroje na Japonskem. Akai je imel denarja na pretek in je bil pripravljen kupiti to ameriško družbo za visoko ceno. Takrat je interveniral kongres in prodajo prepovedal.«

»Zakaj?«

»Propadanje ameriškega podjetništva začenja vznemirjati celo tiste v kongresu. Preveč je bazičnih industrijskih panog, ki smo jih izgubili v boju z Japonci – jeklarstvo in ladjedelstvo v šestdesetih, televizija in računalniški čipi v sedemdesetih, strojna robotika v osemdesetih. Lepega dne se je nekdo prebudil in se zavedel, da so te panoge življenjskega pomena za našo nacionalno varnost. Kar se tiče oskrbe, smo popolnoma odvisni od Japonske. In tako se v kongresu zamislilo. Ampak kot slišim, bo do prodaje vseeno prišlo. Zakaj? A imata kaj opraviti s tem?«

»V nekem smislu,« je rekel Connor.

»Blagor vama,« je rekel Ron in puhnil iz cigare. »Če si udeležen pri prodaji, kjer so kupci Japonci, je to, kot če bi našel naftni vrelc. Vsakdo se obogati. Vajina perspektiva, bi re-

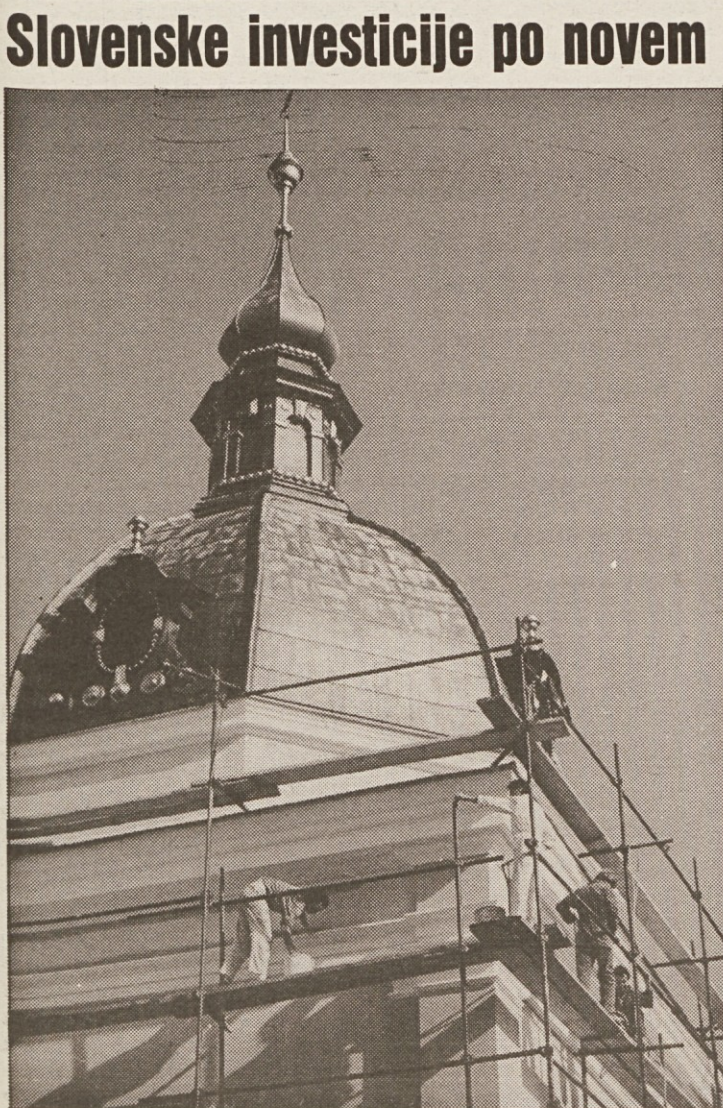
kel, so kakšna mastna darila, kaj?«

njeevropsko pobudo in evropskimi integracijami: Evropsko zvezo Efto in OECD.

Na obzorju nova
carinska vojna?

Washelton — Gospodarsko sodelovanje med Združenimi državami Amerike in Japonso bi se utegnulo zelo poslabšati. Ameriški zunanji minister Warren Christopher je namreč na turneji po daljnevzhodnih državah po Clintonovem navodilu včeraj govoril tudi o odloku, po katerem lahko Amerika proti vsem državam, ki ne spoštujejo sporazumov o svobodni trgovini, strogo ukrepa, med drugim tudi s stotstotnimi carinskimi dajztvami.

Novica je še posebej močno odjeknila na Japonskem. Premier Hosokava je prepričan, da so ukrepi uperjeni predvsem proti Japonski. Ta je imela lani v trgovini z Ameriko približno 60 milijonov dolarjev presežka. A. B.

Brezje

Connor je prikimal. »Nagravžno mastna.«

»Saj sem vedel,« je rekel Ron. »Pobrigali se bodo za vaju: kupili vama bojo hišo ali avto, vama zrihtali poceni kredit, kaj takega.«

Rekel sem: »Pa zakaj da bi to počeli?«

Ron se je zasmel. »Zakaj pa jejo suši? To je pač njihov način in poslovanja.«

Connor je rekel: »Ampak a ne gre pri MicroConu za majhne denarje?«

»Ja, kar majhne. Podjetje je vredno sto milijonov. Akai bo zanj plačal sto petdeset. Poleg tega bodo najbrž odšteli še dvajset milijonov za spodbudo zdajšnjemu vodstvu, mogoče še deset milijonov za pravne zadeve, deset milijonov kot honorarje za svetovalce v raznih washingtonskih uradih, in pa deset milijonov za razna darila ljudem, kakršna sta vidva. Recimo torej, da gre za vsega dvesto milijonov.«

Rekel sem: »Dvesto milijonov za podjetje, ki je vredno sto milijonov? Pa zakaj plačujejo toliko več, kot pa je vredno?«

»Saj ne,« je rekel Ron. »Kar se njih tiče, kupujejo za drobiž.«

»Kako to?«

Ron je rekel: »Zato ker postaneš z lastništvom strojev, ki izdelujejo kaj takega, kot so čipi, lastnik tudi vseh tistih industrijskih panog, ki so odvisne od takšnih strojev. Z MicroConom bojo dobili kontrolo nad ameriško računalniško industrijo. In mi bomo to dopustili, tako kot ponavadi. Na prav ta način smo izgubili tudi TV industrijo in pa industrijo obdelovalnih strojev.«

Se nadaljuje

